

ПОЛІНА КУЛАКОВА

УСІ ІХНІ
ДЕМОНИ

Annotation

В одній з квартир сірої «хрущовки» живе, здавалося б, звичайна сім'я. Проте за зачиненими дверима того дому відбуваються тривожні події, що їх байдужі сусіди воліють не помічати. Жінка, котра потерпає від домашнього насилля; хлопець-підліток, який шукає розуміння й підтримку на вулиці; самотня дев'ятирічна дівчинка, що вчиться жити з «демонами» своїх батьків...

«Усі їхні демони» – вибуховий соціальний трилер про дітей, позбавлених дитинства, алкоголізм, байдужість... та криваві вбивства у маленькому містечку.

- [Поліна Кулакова](#)
  - [Від авторки](#)
  - [Пролог](#)
  - [Розділ 1](#)
  - [Розділ 2](#)
  - [Розділ 3](#)
  - [Розділ 4](#)
  - [Розділ 5](#)
  - [Розділ 6](#)
  - [Розділ 7](#)
  - [Розділ 8](#)
  - [Розділ 9](#)
  - [Розділ 10](#)
  - [Розділ 11](#)
  - [Розділ 12](#)
  - [Розділ 13](#)
  - [Розділ 14](#)
  - [Розділ 15](#)
  - [Розділ 16](#)
  - [Розділ 17](#)
  - [Розділ 18](#)
  - [Розділ 19](#)
  - [Розділ 20](#)

- [Розділ 21](#)
- [Розділ 22](#)
- [Розділ 23](#)
- [Розділ 24](#)
- [Розділ 25](#)
- [Розділ 26](#)
- [Розділ 27](#)
- [Розділ 28](#)
- [Розділ 29](#)
- [Розділ 30](#)
- [Розділ 31](#)
- [Розділ 32](#)
- [Розділ 33](#)
- [Розділ 34](#)
- [Розділ 35](#)
- [Розділ 36](#)
- [Розділ 37](#)
- [Розділ 38](#)
- [Розділ 39](#)
- [Розділ 40](#)
- [Епілог](#)
-

- [notes](#)

- [1](#)
  - [2](#)
  - [3](#)
  - [4](#)
  - [5](#)
  - [6](#)
  - [7](#)
  - [8](#)
  - [9](#)
  - [10](#)
-

ПОЛІНА КУЛАКОВА

УСІ ІХНІ ДЕМОНИ

роман

Вінниця
2020

Поліна Кулакова
УСІ ЇХНІ ДЕМОНИ

*Персонажі цієї книги вигадані.
Усі збіги з реальними подіями або людьми є
випадковістю.*

Від авторки

Перед тим, як написати цю історію, я довго вагалася. Мої сумніви полягали не в тому, чи буде читачам цікаво... Найдужче я боялася, що сама не витримаю процесу написання... це було чимось на кшталт здирання присохлої кірки з рани, котра досі не загоїлася.

«Усі їхні демони» насамперед про дітей, що зростають у родинях алкоголіків. Їм доводиться нелегко, адже захмелілі батьки часто вдаються до насилля, нехтують добробутом, чистотою, затишком помешкання, а зрештою й своїми батьківськими обов'язками. Я знаю історію маленького хлопчика, який їв сиру картоплю та переховувався в собачій будці у дворі, доки мама з татом безпросвітно пиячили. А ця історія – про дівчинку, яка жила в куточку, відгородженому сервантом, спала на кривому розкладному кріслі, задихалася від густого диму цигарок (дорослі курили просто в кімнаті) й засинала з ватою у вухах, аби не чути галасу п'яних батьків та їхніх друзів по чарці за «стіною».

Хлопчикові з будки пощастило – по маминій смерті його забрали родичі з іншого міста, він виріс гарною й порядною людиною. Життя дівчинки за шафою теж склалося добре – їй на шляху траплялися чудові люди, що вчасно простягали руку підтримки та стали справжнім взірцем для наслідування. Дівчинка подорослішала, переїхала, вона не курить, не пиячить, та що там – навіть стала письменницею! Цю дівчинку ви знаєте під ім'ям Поліни Кулакової. Однак «Усі їхні демони» – не про мене. Герої цієї книжки – маленька Леся, її старший брат, її батьки – вигадані персонажі, як і майже все, що з ними сталося. Тому я б не хотіла, аби в тексті «вишукували» мене. Це зовсім інша історія, зовсім інше життя. Зрештою значно похмуріше, ніж видалося моє дитинство.

У 90-х проблема домашнього насилля та зловживання алкоголем була досить поширеною, що тоді не вважалося дивовижною, у багатьох сім'ях хтось «сидів на стакані». Чимало людей у ті буремні роки прикладалися до пляшки в пошуках розради, товариства. На жаль, ця проблема залишається актуальною і по сьогодні. Крики лунають за зачиненими дверима й тих родин, котрі на позір видаються щасливими та успішними. Переконана, чи не кожен мешканець багатоквартирного

будинку хоча б раз чув таких сусідів... Між іншим, в Україні зареєстровано понад сорок тисяч дітей, позбавлених батьківської опіки. Переважна більшість – діти, які втратили родину й дім унаслідок алкоголізму та/або наркоманії батьків. Подібна залежність рано чи пізно призводить до смертей (алкоголь руйнує клітини мозку, спричиняє інші незворотні зміни в організмі). Або ж недоглянуту малечу забирають від живих батьків після вимушеного втручання ювенальної поліції чи інших державних служб у справах неповнолітніх. Далі – прийомні сім'ї, притулки, інтернати, а в особливо складних випадках – спецзаклади...

Під час написання цієї книги я спілкувалася з керівниками кількох дитячих будинків, аби дізнатися, чим ми можемо допомогти. Найважливіше, що кожен з нас може дати: гідний приклад для наслідування та звичайне людське спілкування. Це саме те, що свого часу зарядило мені, отже, спроможне врятувати й інших діток, яким пощастило значно менше.

Я дуже боялася відкриватись іншим, та й досі боюся. Тож щиро вдячна кожному, хто підтримував мене під час роботи над «Усіма їхніми демонами», не дозволяв зупинитися й зневіритися попри той біль, що його завдавав мені цей текст. *Романа Яремин, Артем Сова* – ви втримали мене, коли я майже була готова відступитися. Також дякую найпершим читачам, які ділилися власними емоціями, перевершуючи мої найсміливіші сподівання, й допомагали робити кращою цю книгу: *Дмитро Носик, Ксенія Солнцева, Вікторія Гнипа, Катя Гасан, Василь Крамарець, Роксана Шевчук...*

І насамкінець висловлюю безмежну любов особливим людям – химерним котикам із видавництва «Дім Химер», що стали мені справжньою новою родиною. *Вікторія Гранецька, Влад Сорд, Олена Одинока*, слів не вистачить описати мою вдячність за вашу підтримку та довіру.

Просто не будьмо байдужими,

Ваша Поліна Кулакова

Пролог

Місто огортали сутінки. Невеличке подвір'я, затиснуте між двома п'ятиповерховими будинками та нещодавно зведеним кварталом вишуканих «висоток», розчинялося у вогкій темряві. По телевізору саме крутили новий сезон популярного кулінарного шоу, звуки якого долітали крізь прочинену кватирку на другому поверсі, проте зараз шоу ніхто не дивився. Усі були тут – на вулиці. Сусіди з кількох найближчих під'їздів стояли натовпом роззяв. Хтось перешіптувався, хтось налякано зойкав, хтось схлипував. Коли санітари винесли ноші з парадного й поволі рушили до карети швидкої допомоги, гомін посилювався.

– Господи... Вони накрили її з головою! – озвалася дебели жінка у старому коричневому пальті. Вона та ще кілька сусідок вивертали голови слідом за санітарами.

На вулиці було прохолодно. Ще минулого тижня місто ніжилось в теплі справжнього «бабиного літа», сьогодні ж стовпчики термометрів несподівано впали до нульової позначки, небо затяглося щільною завісою важких чорних хмар й уже надвечір пустився дощ зі снігом.

Опале листя під чоботами санітарів шурхало врізнобіч та хрумкотіло, мов яєчна шкаралупа. Раптові пориви вітру немилосердно шарпали одяг, примушуючи бригаду медиків та юрму глядачів скулитися від холоду. Здається, обличчя санітарів були безбарвними, посірілими, та в їхніх очах ще можна було помітити рештки шоку від побаченого у квартирі на першому поверсі. Глядачі з сусідніх квартир пожадливо видивлялися кожну деталь, аби нічого не пропустити. Коли ж з-під простирадла, яким накрили тіло, випала мертва скривавлена рука, частина юрмища перестрашено зойкнула.

– Бідолашна. – просльозилася якась жаліслива тітонька, склавши долоні човником, ніби в молитві.

«Швидка» з тілом поїхала без сирен, ще одна машина залишилася чекати на іншу бригаду, яка досі перебувала у квартирі. Приїзд медиків першою зауважила та жінка в коричневому пальті, тож коли біля їхнього під'їзду загальмував реанімобіль, зазираючи у вікна синьо-червоними проблисковими маячками, вона першою кинулася в

розвідку. Друга «швидка» та наряд поліції прибули за десять хвилин після того, як жіночка вискочила у двір.

Люди під під'їздом і далі перешіптувалися й час від часу зазирали у вікна квартири на першому поверсі, намагаючись углядіти, що там коїться. Крізь запнуті фіранки пробивалося тьмяне жовте світло, на тлі котрого, як у театрі тіней, сновигали метушливі силуети – поліція, лікарі, експерти, мешканці квартири. Натовп не стихав. Хтось засуджував людей, які жили там, хтось висував уже геть неймовірні версії трагедії...

Це була звичайна п'ятиповерхова «хрущовка» Івано-Франківська на шість під'їздів. Люди, які мешкали тут, отримали квартири ще за Совітів, вистоявши багаторічну чергу. Сьогодні тут залишилися переважно пенсіонери (саме ті, що дочекалися заповітної житлової площі), або студенти чи працююча молодь, недорого винаймаючи помешкання, адже будинок був старим, та й не в центрі міста. А ті покоління, що зростали тут, уже зі своїми дітьми перебралися в новобудови. Там у них розпочалося нормальне життя з автономним опаленням, чистими під'їздами, просторими паркінгами, зручними дитячими майданчиками.

Та зосталося в старому будинку й кілька сімей, які застрягли поколіннями в одній квартирі. Так ніби квадратні метри серед панельних стін ув'язнили їх магічним чином, відібравши будь-яке бажання рухатися вперед. Це були люди з незаможних родин, які не влаштувалися топ-менеджерами успішних компаній, не започаткували власний бізнес, не поїхали мити підлоги в Португалію, Італію чи інші країни Європи, аби купити собі нове житло та забезпечене майбутнє тут. Люди, котрих рятувала чарка горілки на сніданок, обід та вечерю, не бентежили накопичені борги за комунальні послуги, вервечки пияків попід вікнами чи постійний сморід на сходових майданчиках. У цьому будинку, як і в сотнях йому подібних, час ніби завмер. Мешканці народжувалися, жили, помирили, перебуваючи в якомусь застиглому стані. Тут досі витав дух минулого. Тут жили за старими правилами та давно узвичаєними шаблонами.

Юрма збивалася до купи й розросталася. Дедалі більше пожильців висипалося з довколишніх будинків, аби не пропустити жодної цікавої подробиці. Здається, нікому вже не дошкуляли ані пронизливий холод, ані крижаний дощ зі снігом. Адже не щодня побачиш криваве вбивство

по сусідству, це ж бо не кіно! Ось поліцейські вивели у кайданках хлопця, заляпаного кров'ю, всадили його в автомобіль. Збуджене людське перешіптування переросло у нестерпний гомін...

Якби ж натовп під під'їздом спромігся замовкнути бодай на мить, то почув би розпачливе виття убитої горем жінки. Почув би, як нестерпно гірко плаче дитина, світ якої назавжди зруйнували дорослі. А якби добропорядні сусіди не відверталися спинами щоразу, коли з-за зачинених дверей лунали крики, то, можливо, цього всього й не сталося б ніколи. Якби ж. Та люди зазвичай чують лише себе, переймаються лише власним життям, власними негараздами. Усе, що цікавить пересічну більшість, – невгамовний голос із телевізора, що волає про чергову владу й ігри, в які грають «нові обличчя», а ще постійно ввімкнутий смартфон із нескінченними стрічками соцмереж. Те, що відбувається на екранах, значно важливіше, аніж трагедії, котрі розгортаються під самим їхнім носом.

Розділ 1

Нарешті у Лесі буде власна кімната. Окреме ліжко, парта і полиця для книжок.

Учора, коли вона повернулася зі школи, тато Вітя погукав її просто з порогу:

– Льоля, маю для тебе сюрприз! – весело озвався він, прочиняючи двері до їхньої з мамою спальні.

Вона нечасто бувала там. Хіба тоді, коли дозволяли подивитися телевізор, чи на зимові свята, чи як у когось із домашніх траплявся день народження. Ось тоді батьківську кімнату нарешті прибирали, складали диван, на якому мама і тато Вітя спали, а з кухні вносили великий стіл.

Скинувши портфель на підлозі у передпокої, Леся слухняно рушила за татом Вітею. У кімнаті, як завжди, панував напівморок. Важкі завіси сливового кольору щільно затуляли вікна, диван стояв розкладений, а постіль розстелена. Лесині худенькі ніжки у білих шкарпетках м'яко ступили на брудний коричневий килим із незрозумілим візерунком.

– Отам, – тато Вітя показав рукою у віддалений куток спальні, де височів відсунутий від стіни сервант.

Тільки тепер Леся помітила, що в кімнаті бракує місця. Раніше шафа і сервант з блискучого лакованого дерева стояли вздовж стіни, а зараз їх посунули, відгородивши куток. Кришталевий сервіз на скляній полиці поблискував у дзеркальній ніші серванту.

Леся підвела погляд на тата Вітю. Темне кучеряве й трохи задовге волосся кидало тінь на його обличчя, але під пишними вусами розпливалася задоволена посмішка. Кивком голови він дав їй знак іти далі, навіть легенько підштовхнув у спину. Кілька несміливих кроків, і ось уже Леся зазирає за шафу.

– Що це? – зачудовано питає вона тата Вітю.

– Твоя кімната, – з помітним самовдоволенням відповідає чоловік.

Із роззявленим ротом Леся оглядає розкладене крісло, яке раніше стояло біля журнального столика, а тепер слугуватиме їй ліжком. До

стіни на металевих кутиках прикручено невеличку міцну дошку, над нею ще одна, а під ними – табуретка з кухні.

Леся присіла.

– Тут робитимеш уроки, – постановив тато Вітя, затуливши собою прохід між шафою та стіною. – Скоро до нас переїде дядько Петро, він житиме з Дімою.

Згадавши Петра, чоловік до хрускоту у пальцях стиснув кулаки. Лесю не здивувала така реакція – тато Вітя не надто любив старшого маминого брата.

Так сталося, що дядько Петя розлучився з тіткою Ірою і тепер йому ніде жити. Раніше він часто бував у них вдома, завжди мав цілу купу веселих історій, які міг до пізньої ночі розповідати. А ще грав на гітарі. Саме дядько Петя навчив Дмитра його перших акордів й на чотирнадцятиліття подарував хлопцеві акустичну гітару з львівської «Трембіти».

Тато Вітя потягнувся рукою до невеличкої пластмасової бра над саморобною партою, і Лесину «кімнату» залило тьмаве жовте світло. Дівчинка досі мала трохи збентежений вигляд. Тоненькі губи тремтіли. Прозорій погляд великих, мов намальованих оченят бігав туди-сюди, ніби обмацуючи «кімнату».

– Поки вкрутив «сороківку», – сказав він, кивнувши на бра, – викрутив з лампи над бабиним ліжком, їй воно без потреби... З полочки купимо щось краще.

Леся роззирнулася й заусміхалася. Русяве волосся, зібране у хвіст на потилиці, затріпотіло хвилями.

– Як у Гаррі Поттера! – із захватом мовила вона.

– Ага, – погодився тато Вітя, – тільки не комора під сходами, а таки шмат справжньої кімнати.

Минулого тижня вони з мамою і татом Вітею знову переглядали фільм «Гаррі Поттер та філософський камінь».

– Класно! – дівчинка аж сяяла від радощів.

Бліде дитяче личко вкрив рожевий рум'янець, а неслухняне пасмо волосся, яке вибілося з хвостика, впало на очі. Леся похапцем прибрала його рукою, заклала за вушко й підвела погляд на чоловіка. У прозорій блакиті її очей палахкотіло щастя, ніби хтось раптом запустив святкові феєрверки. Тато Вітя ледь помітно всміхнувся, а тоді склав руки на грудях, відкашлявся і сказав серйозним тоном:

– Тільки не забувай про правила...

– Як мишка, – Леся кивнула і дала зрозуміти, що правила їй відомі.

– Ані звуку, – наголосив він. – Особливо, коли ми спимо, або коли в нас гості. Втямила?

– Так, тату, – покірно відповіла вона.

Леся підвелася з табуретки й пішла по речі – кілька книжок, зошитів та альбом для малювання. За мить вона все ретельно розставляла у своїй крихітній «кімнаті». Почесне місце зайняли три книги про Гаррі Поттера (четверту частину чекала до дня народження, тож поки раз за разом перечитувала попередні) і рекламний плакат до фільму «Гаррі Поттер та в'язень Азкабану». Третя книга й фільм наразі були їй улюбленими. Чому? Та тому, що у хлопчика, який вижив, з'являється хрещений батько. Гаррі нарешті матиме родину. Щоразу, як Леся згадувала Сіріуса Блека, в її серці розтікалося топленим шоколадом тепло.

За кілька хвилин тато Вітя влігся на розкладеному дивані перед телевизором, а Леся принесла до «кімнати» портфель і сіла робити домашнє завдання. Було приємно думати, що тепер старший брат її не проганятиме, відтак більше не доведеться вчитися на кухні або в коридорі на підлозі. Хоч місця тут бракувало, шумів телевизор, а батьки курили просто в кімнаті, однак писати за цим столиком було зручніше, ніж на підлозі.

Тепер Леся має своє місце у цьому домі. Їй не доведеться спати внизу двоярусного ліжка, слухаючи, як хропе Дмитро. Не доведеться мерзнути на підлозі біля хворої бабусі, коли брат проганяє зі спільної кімнати. Колись Леся любила засинати з бабусею. Та завжди читала їй на ніч якусь цікаву книжку, а Леся, розвернувшись до стіни, уявляла собі отих всіх красунь-принцес на тканому полотні килимка. Але півроку тому бабуся занедужала. Інсульт. Тепер вона не підводиться з ліжка й лише іноді щось бурмоче перекошеним ротом.

Відчуття, що тепер вона має *свій* куточок, *своє* персональне місце, змусило дівчинку знову заусміхатися. Уже ніхто не дратуватиметься, що вона комусь заважає.

Сьогодні ввечері родина повечеряла коронною стравою тата Віті – «Віктор-бенс» – макаронами з підливкою із сосисок, смаженої цибулі та кетчупу. Батьки повкладалися на ліжку перед телевизором, а брат

досі не повернувся додому. Леся трохи хвилювалася за нього, проте Дмитро часто затримувався зі своїми друзями в гаражі.

Вона ще трохи почитала книгу й урешті вмостилася в новому ліжку.

– На добраніч! – сказала Леся, позіхнувши.

– На добраніч, – відповів тато Вітя, затуляючи прохід з її «кімнати» шматком фанери. – Це щоб не «сновидила» нам серед кімнати, бо вчора ти знову ходила.

Верхнє світло згасло. Леся напнула ковдру аж під самі очі, намагаючись пригадати, чи відвідувала перед сном туалет, і щиро сподіваючись, що цієї ночі не вставатиме з ліжка уві сні. Це траплялося доволі часто. То вона босою причалапає до бабусиного ліжка й застигне так із заплющеними очима; то прокинеться від глухого удару об стіну, на яку налетить сплячою; то видряпається на підвіконня й намагатиметься вилізти у вікно... Так бувало, коли їй снилися «погані» сни. Вчора примарилося, ніби в підлозі під батьківським ліжком є дірка, крізь яку з підвалу просочилися злі духи. Леся бачила, як вони непомітно підлетіли до її мами й тата Віті, а тоді залізли їм до ротів усередину. Вона заплакала, а прокинувшись, знайшлася посеред кухні.

Зрештою за кілька хвилин під мерехтіння блакитного світла від телевізора за «стіною», дівчинка заснула.

Розділ 2

Як і всі підлітки, Дмитро почувався цілком дорослим.

Він часто прогулював школу, мав у «занадці» пачку сигарет й уперто відрощував довге волосся та ріденьку борідку. Зараз Дмитро навчався у випускному класі.

Увесь його світ крутився довкола музики, улюбленої акустичної гітари, друзів та гаража, де вони намагалися полагодити старого іржавого «жигуля», який дістали задарма в одного місцевого дідуса. А ось про те, що у свої майже сімнадцять йому доводилося спати на двоярусному ліжку з молодшою сестрою в одній крихітній кімнатці, він старався не базікати.

Вони з Лесею ходили в одну школу, і коли Діма прогулював уроки (а це траплялося дедалі частіше), його класна керівничка – вчителька історії та правознавства – йшла до класу сестри, аби привселюдно вручити дівчинці записку для батьків. Раніше вчителька телефонувала матері на мобільний, та десь півроку тому мама і тато Вітя повикидали старі сім-картки й придбали нові, сподіваючись таким чином позбутися ще однієї проблеми...

Сьогодні він знову прогулював. У такий сонячний вересневий день не хотілося сидіти в чотирьох шкільних стінах й гвалтувати мозок інтегралами та хімією. Тож він натягнув навушники, увімкнув на смартфоні улюблений плей-лист і пішов гуляти містом.

Типовий Дмитро, взутий у чорні, добряче поношені «конверси» з «секонду», чалапає тротуаром ведмежою ходою, на голову накинуто каптур чорного худі з принтом гурту «System of a Down»^[1], а поверх – темно-синя джинсівка з нашивками. Той же гурт на низьких частотах гримить у навушниках. Він неквапливо дійшов до центру, «стрельнув» у якогось дядька цигарку, вмоствився на гранітний підмурівок міського фонтану й закурив.

«Непоганий день», – подумав хлопець, перекочуючи між пальцями улюблену металеву запальничку – все, що залишилося від рідного батька, якого він добре пам'ятав. Той був суворим і мовчазним. Завжди стежив, аби в квартирі були тиша й порядок, а діти поводитися слухняно. Діма трішки боявся батька, тому сумлінно виконував усі

вказівки й ніколи не порушував домашніх правил. Ще зовсім крихітна Леся теж не наважувалася вередувати при ньому – жодної сльозинки не зронила й спала тихо усю ніч. Попри неприховану суворість батька Діма його любив і мріяв, що колись той неодмінно повернеться додому. При ньому мама ніколи б не наважилася закурити чи, не доведи Боже, влаштувати у квартирі пиятику.

Якби батько був тут, Діма боявся б прогулювати школу. А так... коли всім начхати, де він та з ким, – прогули траплялися дедалі частіше. А якби він навчався у кращій школі, то його б, певно, вже вигнали б за таку відвідуваність і відповідну «успішність». Та й зрештою, якби батьки більше цікавилися його життям, він би принаймні старався вчитися краще. Але мамі й Вітьку було, м'яко кажучи, не до сина. Єдиний раз, коли він викликав у матері бодай якісь емоції, – це коли цього літа заgrimів у поліцейний відділок за дрібне хуліганство. Тоді все обійшлося затриманням на кілька годин і великою бійкою вдома з Вітею, але й про це мама швидко забула. Діма відчував, що рано чи пізно вона взагалі забуде про його існування.

Колись усе було інакше. До сьомого класу Дмитро вчився майже на відмінно, грав у мініфутбол та займався тхеквондо в спортивному клубі. Він завжди й усюди встигав, приносив додому грамоти з олімпіад та спортивних змагань, але ніхто й ніколи його не хвалив. У восьмому класі, здобуваючи якусь перемогу, Діма ще сподівався на радість мами, на її теплу усмішку чи бодай тинь гордості за сина в її очах. У дев'ятому класі він усе зрозумів і перестав чекати. Невдовзі здобутки й перемоги зійшли на пси, а музика та вулиця заповнили собою ту чорну діру в його серці, де мала бути батьківська любов.

Прогулюючи школу, він почувався вільним і, хоч на децицю, але щасливим. Хлопця не турбувало, що шість балів – відтепер його найвища оцінка з усіх предметів за дванадцятибальною системою. Хіба є різниця, які в тебе оцінки, якщо нікому не цікаво, чи ти чогось досягнеш у житті?

Просидівши біля фонтану добрячих кілька годин, Діма знудився і вирішив піти далі. Спочатку він тинявся центром. Пройшовся двічі туди й назад стометрівкою, посидів на одній з лавочок на площі Міцкевича, спостерігаючи за дідусями, що грали в шахи, рушив до скверу за готелем «Надія». Коли сонце вже почало поволі хилитися на захід, він оминув міську Ратушу, дійшов до ЦУМу, а далі піднявся

вгору Галицькою вулицею. Ноги привели його «на хату», господарем якої був тридцятидворічний чоловік на ім'я Гоша, котрий цілими днями просто зависав у квартирі з друзями (насправді його звали Григорієм, але за «Грішу» він міг зацідити в зуби). «На хаті» завжди гриміла крута музика і було пиво, до пива й цигарки. Звісно, Діма вважався у цій тусовці просто дитиною, але Гоша та його компанія ставилися до нього добре. Принаймні вони його помічали. Біля Гоші Діма полюбив слухати важку музику.

Батько Гоші – ветеран АТО та колишній афганець. Усі хлопці його поважали й боялися, він теж часом любляв посидіти з ними «на хаті». Діма запам'ятав кілька страшних історій, які він розповідав: про розстріляних чи розірваних на мінах «наших» і «їхніх», про «гради» й кровожерних найманців. Від тих розповідей ставало трохи лячно, адже одна справа, коли дивишся кіно про якісь вигадки, й геть інша – коли дізнаєшся правду.

– Здоров, чувак! – привітався Діма, увійшовши до квартири. – Як воно сьогодні?

– Здоров, малий! Бомбезно все, – відповів Гоша, повертаючи голову. – Сідай-но сюди, ми якраз почали слухати Кобейна.

Гоша сидів у чорних джинсах і розтягнутій червоній футболці. Немите довге волосся лягало нечесаними пасмами на плечі, а занедбана руда борода поблискувала у променях сонця, що зазірало крізь вікно.

Не роззуваючись, Діма зайшов до крихітної кімнати і гепнувся на підлогу, вкриту старим килимом, підклавши під себе куртку. Довкола панував хаос – три переповнені попільнички, зроблені із бляшанок з-під пива; брудне вікно без фіранок, крізь яке виднілися дерева у подвір'ї; подерті шпалери на стінах, пожовкла від часу й курива стеля, старий радянський письмовий стіл з комп'ютером та напіврозвалений брудно-зелений диван. Дихати тут було нічим – «на хаті» цілодобового стояла завіса цигаркового диму. На дивані сидів знайомий хлопець-підліток на прізвисько Кінь – такий дебелий, що навіть сидячи височів над іншими. Поряд з Конем уместився якийсь старший хлопець, із незвичною для цієї хати короткою стрижкою, а біля нього дівчина. Цих двох він бачив тут уперше. Дівчина теж привертала увагу своєю зачіскою – яскраве фіолетове волосся, виголені скроні, як це іноді роблять панки. Вона була мовчазною й блідою, і це надавало їй дещо

відстороненого вигляду. На обличчі незнайомка мала стільки пірсингу, що й не порахувати – у бровах по дві чи три «штанги», на нижній губі та в носі сріблясті кільця, у вухах величезні «тунелі», крізь які Діма бачив пошарпану оббивку дивану. Гоша тим часом продовжив:

– Прикинь, знайшли раритетний запис. Кобейн^[2] виступав у барі в Единбурзі... Ну, типу як наші лабухи колись грали на всяких квартирниках і сейшенах з галімім звуком.

Діма ніяково кивнув, бо про сейшени чув лише від старших друзів. Зараз геть інші часи – смартфони, інстаграм та дурнуваті відео у тік-ток. Тепер концерти дають на стадіонах, а молоді гурти виступають хіба що в пабах і на фестивалях, якщо пощастить. Діма перевів погляд з Гоші на монітор комп'ютера, звідки лунала музика. Запис транслювали з ютюба. Комп, який із тихим гудінням працював тут цілодобово, був умістилищем найкращої музики всіх часів. Також Гоша напівпрофесійно займався звукозаписом та музичним дизайном, тож мав ще декілька програм для цього і під'єднаний такий-сякий мікрофон з підсилювачем. Діма мріяв, що колись запишуватиме тут власний альбом.

– Це було ще до того, як «Нірвана» стала всесвітньовідомою, – додав Гоша, підкурюючи цигарку.

– Та звідки йому знати? Замалий ще. Він тоді ще навіть не народився! – сказав незнайомиць з дивану і зареготав. Дівчина підхопила його сміх й презирливо глянула на Дмитра. Хлопець увесь час крутив між пальців зв'язку ключів.

– Ви зараз нормальну музику не слухаєте. – продовжив той і потягнувся до Діми, аби вдарити його кулаком в плече. – Сто пудів поняття не маєте, що таке грандж^[3].

– Та ні, я часом слухаю «Нірвану» та «Перл Джем»^[4], чувак, – заперечив Діма, знову ніяковіючи.

Його обличчя, вкриті підлітковими вуграми, зашарілося. Намагаючись приховати хвилювання, він запхав пальці обох рук у волосся і скуйовдив русяві пасма. На співрозмовника старався не дивитися. Трапляється, що людина тобі не подобається з першого погляду, але ти – хоч убий! – не можеш до ладу пояснити, чим саме.

– Та не тринди! – продовжив хлопець й криво посміхнувся. – Зуб даю, ти слухаєш ниття «Імеджин Драгонс» або «Мьюз» чи «Нікелбек» у кращому разі.

– Чувак, – невдоволено озвався Діма, – «Нікелбек» грають постграндж. Але погоджуюсь, останнім часом вони доволі зпопсилися.

Відчувши роздратування, він набрався сміливості й підвівся з підлоги.

– А ти сам, бачу, по панку? – сердито кинув, тицьнувши на поторсану футболку, де можна було прочитати майже стертий логотип гурту «Ramoness»^[5]. – Де ірокез? Чи ти в нас тут у скіна бавишся?

Хлопець теж почав підводитися, не відриваючи від Діми лютого погляду. Проте Гоша мигцем скочив на ноги й перегородив простір між ними, виставивши вперед руку. Іншою він приклав до рота цигарку й зробив глибоку затяжку.

– Охолоньте, чуваки! – сказав, задерши голову догори й випустивши хмару диму. – «На хаті» ніхто не свариться.

Гоша переводив погляд з Дмитра на чужого хлопця.

– Це нормальний пацан. Інші в мене не тусуються.

Незнайомець у відповідь лише стенив плечем, почухав потилицю й гепнувся назад на диван. Тоді закинув руку через шию дівчини.

– Це Макс і Діана, – продовжив Гоша, – вони приїхали з Харкова до нас потусити трохи. Я їх надибав на «рок-зльоті» під Києвом цього літа.

– Дімон, – хлопець простяг руку Максу. Той байдуже кивнув, та руки не подав.

– Дитячий садок розвели, – невдоволено реготнув він й демонстративно відвернувся від Діми. Тоді дістав собі цигарку і теж закурив.

З кишені гостя випав невеличкий прозорий пакетик з порошком. Він хутко схопив пакет і заштовхав назад у потерті блакитні джинси.

Дмитро образився, але вигляду не показав. Мовчки підвівся і пішов на кухню. Там панував ще більший безлад, ніж у кімнаті, – гора пляшнок, почата пляшка дешевої горілки й дві пляшчини темного пива у пластиковій тарі. А ще тхнуло сміттям. Глянувши в куток під мийником, Діма помітив джерело смороду – відро, вміст якого вже пересипався на підлогу.

Він прочинив двері на балкон, аби провітрити приміщення, а тоді вхопився за пляшку горілки й налив собі у вільний стаканчик. Цієї мить у дверях кухні з'явився Гоша.

– Малий, ти чого? – спитав здивовано, побачивши горілку в руках хлопця.

Діма лише знизав плечима.

– Рано ще тобі водяру, – суворо заборонив господар й відібрав у Діми алкоголь.

Хлопець не опирався. Тоді Гоша, ніби прочитавши його думки, сказав:

– На Макса не зважай. Він ще той гівнюк, і баба його курва. Я їбав її тоді на рок-зльоті, а той тіп навіть не здогадується, – Гоша вилив зі стаканчика горілку в мийник, а пляшку заховав до холодильника. – Моя хата – мої правила. Якщо хочеш, я їх зараз же вижену на вулицю.

– Не треба, – нарешті озвався Діма.

Раптом у кишені завібрував телефон. Хлопець витягнув його і побачив, що хтось написав йому у «дірект» в інстаграмі. Повідомлення виявилось від однокласника:

«Кухарчук, ти де був сьогодні? Вадимівна дзвонила твоїм предкам».

Прочитавши це, Діма брудно вилаявся.

– Проблеми? – спитав Гоша.

– Та бля... додому мені сьогодні краще не приходити, – роздратовано відповів він.

– Я б тобі дозволив тут перекантуватися, – почав несміливо Гоша, – але.

– Забий, я все розумію!

– Чекай, зараз тобі щось покажу і настроїй покращу, – Гоша перейшов на шепіт. На хвилю зник на балконі, а тоді повернувся з якимось згортком брудної тканини у руках.

– Чувак, дивись, що маю, – ледь чутно сказав він, розгортаючи шмату.

Дмитро опустил погляд на те, що показував Гоша, і в нього аж відвисла щелепа.

– Ого. Справжній?! – перепитав Діма, вирячившись на пістолет.

Гоша кивнув і взявся за руків'я зброї.

– Батько намутив в одного афганця, – почав пояснювати він. – Дев'ятиміліметровий пістолет Макарова. Трохи подряпаний ствол, але цілком у робочому стані і з майже повним магазином куль.

Раптом Гоша, перевіривши запобіжник, простягнув пістолет Дімі. Той обережно взяв його в обидві долоні.

– Нічого собі... – на одному подиху прокоментував.

– Круто, правда?

Діма енергійно закивав і повернув пістолет назад. Гоша дбайливо загорнув його у шмату, що виявилася старою футболкою, і поклав згорток на кухонний стіл.

– Не кажи нікому, – попередив Гоша. – Ти ж знаєш тих придурків. Одразу закортить їм пошмаляти з нього. А я обіцяв батькові, що поки потримаю у себе, а згодом він забере.

– О'кей. Мовчатиму, – відповів Діма і з сумом пригадав, що йому вже час іти.

Він подав Гоші руку на прощання, забрав з кімнати свою джинсівку і пішов геть. У під'їзді наскочив на Валіка – двоюрідного брата Гоші. Той ніс за пазухою дві літрові пляшки пива, позаду нього підіймався сходами ще один незнайомий, хлопець із невеликим пакетом у руках. Насправді Валіка звали Валентином, але його, як і Гошу, бісило власне ім'я. Він був старший за брата на п'ять років. Та не зважаючи на майже «сороківку», так само цілодобово зависав «на хаті» й просаджував на куриво та випивку майже всі свої гроші. Діма поручкався з Валіком та вийшов на вулицю. Трохи шкода пропускати сьогоднішню тусовку, але не хотілося продовжувати спілкування з тим неприємним хлопцем із Харкова.

Сутеніло. Було незвично після літа, що день так швидко закінчується. Вуличні ліхтарі ще не ввімкнули, але вікна будинків світили білими і жовтими лампами. Під самим під'їздом «хати» Діма помітив старенький автомобіль. Він був криво припаркований та заїхав одним колесом на бруківку тротуару. На чорних облуплених крилах, де-не-де поїдених іржею, виблискували червоно-білі черепи. Попри дешевий декор було помітно, що машині давно час на металобрухт. Але про себе Діма відзначив, що на їхнього «жигулика» теж не завадить наклеїти якісь черепи чи щось подібне.

Він знав майже напевне, що мама навіть уваги не зверне на його черговий прогул. Але Вітя... Тому лишень дай нагоду вліпити пасинку «підсрачника» й визвіритися донесхочу. Таким він завжди був – агресивним та охочим до покарань. Діма вже уявляв сьогоднішній вечір – Вітьок лупцює його, може, навіть розіб'є носа, мама кричить,

Леся пищить, паралізована бабця пронизливо стогне. А потім до Вітька придуть друзі і всі про все забудуть. Окрім нього. Діма пам'ятає кожен удар і кожен скандал у їхньому домі, щоб ніколи цього не пробачити.

Розділ 3

Анжела прокинулася о пів на сьому з важкою головою. Вчора вони з чоловіком до пізньої ночі дивилися серіал, випили по кілька пляшок пива. Зате сьогодні п'ятниця – отже, вона відпрацює свою зміну і ввечері нарешті нормально розслабиться.

Жінка працювала на двох роботах – три через три у кіоску з випічкою й кавою біля центрального корпусу університету ім. Василя Стефаника, і ще два дні на тиждень прибирала в будинку одного багатія у передмісті. Грошей було небагато, але заробляла вона більше за чоловіка. Він же перебивався «халтурками», тож ніколи не можна було розраховувати на його заробіток, Віктор або приносив мало, або зовсім нічого. А ще він заборгував чимало Приватбанку та кільком установам, що видають швидкі кредити під космічні відсотки. Вже понад два роки їхній сім'ї доводиться переховуватися від колекторів.

Анжела без поспіху накинула на плечі зношений сірий флісовий халат і пішла на кухню. Відчинила квартиру, вместилася на табуретці біля вікна й закурила. Поволі випускаючи сивий цигарковий дим, вона милувалася світанком, який розфарбовував подвір'я теплим жовтим кольором.

За вікном була осінь. Ще не така, коли вулиці пахнуть опалим листям і сирим туманом. Вересень видався лагідний. Без затяжних дощів й липкого болота під ногами, без чорних куполів парасоль та сумних облич довкола. На щастя, дні ще довгі й сповнені тепла, а світанки прозорі, тихі, вкриті свіжою росою, яка не вміє перетворюватися на іній.

У квартирі всі ще спали. Лунку тишу порушувало хіба ледь чутне гудіння холодильника та шкряботіння кігтів по підлозі – це прийшла Лада, старенька домашня улюблениця породи «англійський кокер-спанієль», з кудлатою темно-рудою шерстю та видовженими вухами. Анжела потягнулася вільною рукою й погладила її по загривку. На вухах собаки позбивалися ковтуни.

«Знову треба вичісувати», – подумала Анжела й ледь чутно зітхнула.

Докуривши, вона нагодувала Ладу ліверною ковбасою і пішла вмиватися. Двері синові кімнати були зачинені.

«Не чула, коли він прийшов, – подумки зауважила Анжела, але перевіряти кімнату не стала. – А вчора знову задовбували зі школи. Мале гівно не може поводитися нормально... Вічно десь швендяє, музику свою ненормальну вмикає на повну гучність. Хіба важко ходити до школи і бути, як усі інші діти? Наче проблем мені без нього бракує. Невдячний...»

Анжела завагітніла першою дитиною на початку «нульових». Їй тоді було сімнадцять, майже як зараз синові. Можливо, саме тому вона перестала сприймати його як дитину? Вона ж у його віці вже працювала, мала власні гроші та будувала сімейне життя!

Дмитро був плодом великого кохання з першого погляду. Його батька вона зустріла на дискотеці в нічному клубі «Ельдорадо», де, за тодішньою звичкою, відпочивала з подругами. Десь після опівночі, коли всі вже встигли добре випити й потанцювати, незнайомий чоловік підійшов до їхнього столу й запропонував пригостити дівчат. Вони погодились. Ще б пак! Стрункий, підкачаний, гарно вбраний і обличчя таке вродливе, хоч воду пий! Його звали Юра. Він був удвічі старшим від Анжели та її подруг.

Працював Юра у спецпідрозділі міліції особливого призначення. Сідаючи на м'який диван поряд з Анжелою, беркутівець упевнено перекинув одну руку через її плече, загадково всміхнувся й промуркотів на вухо комплімент. Потім вони ще перешили кілька келишків за його рахунок, потанцювали. Анжела розтанула від уваги такого красеня і після вечірки поїхала до нього, а вже за кілька місяців збирала валізи для переїзду. Причиною був тест на вагітність з двома рожевими смужками...

Скавуління собаки змусило її випірнути зі спогадів. Стоячи перед дзеркалом у ванній, вона намагалася зрозуміти, куди поділася її колишня врода? Вже не було довгого каштанового волосся, яке спадало хвилями до талії. Натомість зараз абияк висіли жмутами посічені на кінчиках пасма з помітною сивиною, які ледве торкалися кістлявих плечей. Худі вилиці стирчали, як скелясті кручі, та й саме обличчя посіріло й осунулося, наче то вже не її лице, а зіжмакана

гумова маска. Очі, оточені павутинкою дрібних зморшок, втратили блиск і тепер дивилися на світ без жодної цікавості. Усе було в минулому – пригоди, молодість та відчуття, що життя сповнене прекрасних відкриттів. Тепер вона мала двох дітей, дві виснажливі роботи й двох чоловіків – один у статусі «зниклий безвісти», інший – шкільний залицяльник, який повернувся до неї за багато років. Ледве змусивши себе прийти до тями, жінка помила, перевдягнула й нагодувала матір, потім сама нашвидкуруч одяглася, випустила собаку надвір, зварила каву й невдовзі пішла на роботу.

Розділ 4

Наступного дня Леся мчала до школи у піднесеному настрої. Початкові класи ходили у першу зміну, а старшокласники у другу. Саме тому, збираючись вранці на навчання, вона не здивувалася, що брат досі спить за зачиненими дверима тепер лише своєї кімнати.

Коли Леся снідала, мама вже пішла на роботу, а тато Вітя прокинувся разом з нею і приготував на сніданок смажене яйце з хлібом. Звичний сценарій для більшості днів, окрім тих випадків, коли батьки звечора приймали гостей. Тоді їй доводилося самій дбати про сніданок, доки дорослі відсипалися.

У свої дев'ять років Леся вміла чимало речей – досить швидко читати українською та російською, прасувати свої речі, смажити й варити яйця та навіть робити омлет. Вона була доволі самостійною дівчинкою, та ще й завжди отримувала добрі оцінки в школі. Єдине, що вдавалося їй не дуже – заводити друзів. Вона мала єдину подругу Христину, яка жила у новобудові, неподалік від їхньої «хрущовки». Навчалася подруга у паралельному класі. З іншими дівчатками Лесі було складно дружити, вони ж бо завжди знаходили причини посміятися з неї. То через відсутність смартфона, то через дешевий одяг, куплений на «секонді», або й просто так, адже вона не вміла себе захистити.

Сьогодні п'ятниця, а отже, короткий день. Усього чотири уроки, і два з них чиста «халява» – музика та фізкультура. На «фізрі» вони пробули чудові сорок п'ять хвилин на вулиці перед обідом, але на останньому уроці – музиці – в молоденької вчительки Надії Михайлівни (яка майже завжди відпускала учнів за п'ятнадцять хвилин до дзвінка), до класу увійшла класна керівниця Дмитра. Леся вмить збагнула, що вчителька історії та правознавства, яку боялося півшколи, прийшла до неї.

– Кухарчук, – виголосила Надія Михайлівна, звертаючись до Лесі, – вийди, будь ласка, з Катериною Вадимівною.

Леся мовчки підвелася з-за парти.

– Речі свої теж візьми, Лесю, – додала грізним тоном Дмитрова класна керівниця.

Леся хутенько сховала до портфелю нотний зошит та пенал з письмовим приладдям. Руки їй чомусь тремтіли.

За дверима Катерина Вадимівна поклала дівчинці руку на плече й неголосно спитала:

– Ти знаєш, де твій брат?

Леся заперечно похитала головою, ковтаючи слину. Крижаний погляд учительки свердловий її, примушуючи серце калатати як навіжене.

– Учора він пішов після першого уроку, а сьогодні взагалі не з'являвся, – очі Катерини Вадимівни звузилися, довкола них затанцювали зморшки.

Дівчинка так само мовчки стелула плечима.

Вони увійшли до Лесиноного класу. Доки вона перевзувалася й пакувала решту речей у портфель, Катерина Вадимівна написала розлогу записку батькам і вручила її Лесі.

– Передай, будь ласка, – сказала вчителька.

Леся слухняно взяла списаний аркуш й поклала його до кишені портфеля. Тоді вже Лесина вчителька встала з-за свого столу і спитала:

– Як у вас удома, Лесю? Все гаразд? – і кинула погляд на Катерину Вадимівну.

Леся кивнула.

– Як мама? – продовжувала вчителька.

– Добре, – несміливо озвалася дівчинка.

Їй чомусь було дуже незручно від усіх цих питань. Лесина вчителька взагалі останнім часом доволі часто цікавилася батьками. І Леся знала, що більше нікого з однокласників так не допитують. Іноді їй аж свербіло сказати, що мама й тато Вітя п'ють горілку, але боялася. Тато Вітя розгнівається, якщо Леся про це говоритиме чужим.

– А тато? – не вгавала та.

– Добре, – ледь чутно пропищала Леся.

Вчительки презирнулися і сумно усміхнулися до Лесі.

– То де ж Дмитро? Ти з ним учора розмовляла? – спитала вже лагідніше Катерина Вадимівна.

– Ні, він учора гуляв допізна, а зранку ще спав, коли я йшла до школи...

Лесина учителька знову всміхнулася й промовила:

– Тоді можеш іти додому, Лесю. Не забудь передати записку мамі і зробити всі домашні завдання на понеділок.

– Добре, – відповіла Леся. – До побачення!

Коли вона повернулася додому, там нікого, крім бабусі, не було. Дівчинка поклала записку на кухонному столі, перевдягнулася в домашнє і подалася до своєї подруги Христини, з якою домовилися погуляти після школи.

Ввечері до мами й тата Віті прийшли гості. Вони, як завжди, сиділи за столом у вітальні, а записка так і залишилася непрочитаною...

Розділ 5

У невеличких містах новини завжди поширюються дуже швидко. Особливо, якщо це звістка про стрілянину. Тож коли знайшли тіло молодого парубка з вогнепальною раною, чутки розповзлися всім Івано-Франківськом ще до обіду. В кожному куточку і старі, і молоді перешіптувалися між собою, щогодини подробиці вбивства ставали все кривавішими, і що далі, то менш схожими на правду.

Готуючи каву в кіоску, Анжела за день наслухалася різних версій трагедії. Студенти, які складали 90% усіх її клієнтів, обговорювали сенсацію з неабияким натхненням. Більшість хизувалася особистим знайомством з убитим хлопцем, інші начебто знали його друзів. Усе було цілковитою брехнею, адже тіло досі не опізнали. Анжела не надто їх слухала. Що їй до якогось застреленого незнайомця, коли власних клопотів вистачає?

Але пропустити повз вуха новину було неможливо, адже й на місцевому радіо щопівгодини вмикалися «екстрені новини», і люди про це гомоніли, а стрічка у фейсбуці просто рясніла репостами тутешньої жовтої преси. До вечора того дня кожен мешканець знав про застреленого за нез'ясованих обставин молодика, родичі якого досі розшукуються. Фотографій тіла не було, адже (як переповідали люди) від голови бідолашного не залишилося нічого. Трагедія сталася вночі на березі річки. Кажуть, водою змило значну частину крові й мозку, який витік із простреленого черепа на кам'янистий берег.

Увечері, коли важкий тиждень нарешті добіг кінця, Анжела приготувала на вечерю кілька невігядливих страв – смажену до золотавої скоринки картоплю, салат зі свіжої капусти та канапки з маслом і ковбасою. Вітя сховався до сусідки по розливну горілку й скликав друзів. Сьогодні до них на «вогник» завітали, як завжди, дядько Петя та Француз. Останнього насправді звали Іваном, але він мав екзотичне прізвище Жак, тож іще зі школи його прозвали Французом. Обидва чоловіки були близькими друзями сім'ї й бували в цьому домі кілька разів на тиждень.

Їхня сусідка, яка теж мешкала на першому поверсі, торгувала горілчаним фальсифікатом ще з дев'яностих. Її старший син, а згодом і молодший теж, подалися служити в міліцію. Не дивно, що пані Марія зуміла побудувати свій «бізнес» безпечно й без жодних перешкод. Кажуть, спирт постачав старший і мав з материного бізнесу непоганий відсоток. Звісно, коли 2015-го в країні запровадили нову поліцію, довелося скинути оберти. Але спирт і далі постачали, бо сини залишилися в органах. З ранку й до пізнього вечора поріг тієї квартири оббивали п'яниці, приносячи пані Марії стабільну надбавку до пенсії, а її синам – до заробітної платні.

Кожен, хто заходив до під'їзду, відчував стійкий кислуватий запах алкоголю, що, здавалося, навіки всотався у бетонні стіни. І пияки, котрі шикалися в чергу й розсідалися хто на сходах, хто на бордюрах під під'їздом, здавалися місцевим жителям уже цілком звичним явищем. Ніхто не звертав на це уваги. Всі намагалися не зважати на те, що мало не в кожній квартирі їхнього будинку на шість під'їздів хтось зловживав спиртним. Та й хто б поскаржився? Люди боялися синів Марії та її саму, бо жіночка була вельми сварливою.

А за якийсь квартал звідси виструнчилися нові будинки. І там, наче в паралельному світі, жили зовсім інші люди. Замість горілчаного смороду там витав запах новенької гуми від коліс припаркованих авто; замість зграї алкоголіків походжали молоді матусі з візочками й смартфонами, роблячи стильні знімки своїх малюків для інстаграму. Один район міста, але такі різні люди, між котрими пролягла прірва небажання бачити одне одного й цілковита глухота. Ніби хтось змурував поміж ними невидиму залізобетонну стіну заввишки з Говерлу.

Доки товариство вечеряло й допивало «розливуху», дев'ятирічна дівчинка сиділа у своєму відгородженому кутку і читала книжку. Дорослі курили та співали пісні під гітару. Петя мав гарний голос й умів підібрати будь-які акорди. Дівчинка ж усе ніяк не могла зосередитися на читанні. Очі різало від їдкового диму, у скронях вистукував біль. Хотілося плакати. Та вона мусила сидіти тихо, інакше тато Вітя може її побити. Цей урок Леся засвоїла ще в п'ятирічному віці. Цього вечора дівчинка не вперше бачила, як горілка змінює людей, але саме сьогодні їй здалося, що це схоже на те, ніби у них вселяються демони.

Розділ 6

Коли пролунав дзвінок мобільного, Назар міцно спав у своєму ліжку. Напередодні, відпрацювавши подвійну зміну через клятий завал нерозкритих справ, він випив звечора трохи пива й відключився.

– Синку, телефон! – до кімнати увійшла мати й, узявши смартфон зі столу, простягла його майже впритул до Назарового обличчя.

Він щось пробурмотів й розвернувся на інший бік.

– Щохвилини дзвонить! – не вгавала мати й почала торсати сина.

Назар розплющив очі, взяв із материних рук свій мобільний і невдоволено скривився, побачивши, хто телефонує.

– Вус слухає, – кинув замість звичного «алло».

По той бік хтось швидко й строго заговорив. Назарій тим часом сів на ліжку й опустил босі ноги на прохолодний паркет.

– Так, я дві зміни відпрацював, товаришу підполковник. Нехай черговий бере справу... – спробував опиратися він, у відповідь почув якийсь грізний коментар.

– Так точно, товаришу підполковник! За півгодини буду на місці пригоди.

Керівник урвав розмову, не попросившись. Назар, важко зітхнувши, поплентався до ванної. Швиденько вмився, поголився, одягнув чисту сорочку й чорні джинси, тоді похапцем зжував дві канапки з ковбасою, які приготувала мама, й надпив гарячої міцної кави.

– Ти ж вихідний сьогодні. Обіцяв допомогти перенести банки в підвал. – нагадала жінка, сердито склавши руки на грудях.

– Не можу, – винувато відказав Назар, взуваючи кросівки, – викликають.

– Ти ж не один там працюєш, синку!

– Не один, – погодився він, – але сьогодні там труп.

Назар підвівся, вирівняв спину й сперся на стіну передпокою. Високий широкоплечий чоловік, якого можна було б назвати красенем, проте набряки й синці під очима та рання сивина псували його вигляд. Назар кинув сумний погляд крізь прочинені двері в кімнату. Там, навпроти невеликого дивану, негучно працював телевізор, а на

круглому журнальному столику парувала чашка недопитої кави. Годинник на стіні показував пів на десяту ранку. Назар зітхнув.

У свої сорок три йому знову довелося жити з матір'ю, адже кілька років тому колишня дружина забрала собі їхню квартиру. Тепер він нечасто бачився з сином, котрому нещодавно виповнилося шістнадцять. Складний вік... Малою тепер постійно тягнуло на вулицю, а ще він слухав непристойну важку музику. Назар уже не знав, чим живе його син, де той швендяє, хоча й намагався непомітно стежити, використовуючи зв'язки на роботі. У сина тепер є вітчим, а Назар має обмежені права на його виховання й обов'язок сплачувати аліменти. Він почувався геть убитим – розлучення проїхалося по ньому танком, залишивши глибокі болючі траншеї. Тож тепер чоловік постійно або затримувався на роботі за горою нерозкритих справ, або сидів удома з мамою, яка часом доводила його до сказу. І все б нічого, якби хоч на роботі траплялися цікаві гучні справи. Але ж ні – або різанина серед п'яниць, або жертви чадного газу через несправні печі чи колонки для нагрівання води, або «підсніжники» – замерзлі насмерть безхатки, яких знаходили на місці снігових заметів у відлигу. Зазвичай його робота була страшенно нудною, сповненою безкінечної писанини й доповідання на щотижневих планерках.

– І що? Ти хіба один у місті по трупах?! – не вгавала мати, примушуючи його відірвати погляд від чашки.

– Не один, не один! – уже почав дратуватися. – Але я повинен їхати на виклик!

Назар схопив барсетку, ключі від машини, аби зараз же вискочити з дому.

– Гричак наказав.

– Щось він тебе дуже ганяє. – журливо прокоментувала мати. – З такою роботою невдовзі від перевтоми зляжеш!

Назар зітхнув і на мить заплющив очі. Мама все зрозуміла й відступила назад.

– Ну хоч у неділю до церкви підеш зі мною? Вже сусіди шепочуться, що безбожника виховала.

– Мамо! – заперечив їй Назар грізним поглядом. Ще трохи, і йому урветься терпець.

– Все-все... з Богом, – ледь чутно мовила вона й перехрестила повітря перед ним.

Назар мовчки розвернувся до дверей, спустився сходами й уже за хвилину сидів за кермом свого старенького автомобіля, прямуючи в бік Набережної.

Розділ 7

Чималий шмат вулиці Набережної – від мосту на Галицькій до університету нафти і газу – стояв закутий в автомобільних корках. Назар дратувався й щоразу тиснув на клаксон, коли якийсь черговий водій ловив гав, а попереду звільнялося трохи місця. Нічого не вдієш – це п'ятниця. Зрештою він розвернувся, аби поїхати обхідними шляхами, й уже за п'ятнадцять хвилин таки прибув на місце призначення.

Невелика ділянка узбережжя річки Бистриці була відмежована червоно-білою стрічкою, обабіч якої скупчилося чимало роззяв та репортерів з диктофонами та камерами. Всередині огороженої ділянки працювали поліціанти та судмедексперт. Декого Назар упізнав ще здалеку.

– Доброго ранку, Добрянський! Що тут? – звернувся він до худенького парубка.

– Доброго ранку, капітане! – юнак виструнчився. – Студентка з «нафти» на ранковій пробіжці виявила тіло.

Хлопець показав рукою на чорний цупкий целофан, яким накрили труп. Назар кивнув і рушив до колег та медиків, що прибули раніше й метушилися гуртом довкола об'єкту.

Берег вкривали гладенькі сірі камінці, подекуди порослі мохом й невисокою травою. Де-не-де яскравими плямами вибивалися фіолетові квіти конюшини й сиві кущики деревію. Тхнуло річковою водою, водоростями та рибою. А ще Назар відчув запах пороху й крові. Наблизившись до місця злочину, він побачив уже підсохлу кров на піску й камінні.

– Капітан Івано-Франківського відділу поліції Вус Назарій Ярославович, – повідомив Назар, демонструючи своє посвідчення патрульним, які стежили за межами ділянки.

– О, Вус! Нарешті ти з'явився.

– Доброго дня, товаришу підполковнику.

Назар привітався із лисуватим чоловіком з огрядним черевцем, що випиналося під ретельно випрасуваною сорочкою оливкового кольору.

Приємним бонусом у роботі старшого оперуповноваженого була можливість носити цивільний одяг.

Підполковник Гричак виглядав стомленим та спітнілим. Він зміряв підлеглого поглядом, прокашлявся й швидко заговорив:

– Чоловік, віком від двадцяти до тридцяти років. Без документів. Вогнепальна рана голови в ділянці очей. Кулі пройшли навиліт, але обличчя сильно постраждало. Ми нарахували три постріли, два впритул. Гільзи теж знайшли, але ствола поки немає. Хлопці пішли прочісувати периметр кілька хвилин тому.

– Можна глянути? – спокійним тоном спитав Назар.

Гричак кивнув.

Назар підступив ближче до накритого тіла, один з медиків відгорнув поліетилен. Те, що побачив він під чорною клейонкою, було жахливим. Обличчя понівечене, набрякле й посиніле, рот роззявлений і перекошений так, наче перед смертю хлопець кричав. Одяг жертви просякнутий кров'ю, вимащений піском, голова майже торкається води. Труп виглядав «свіжим», проте кілька надокучливих мух з лискучими зеленими черевцями окупували роззявлений рот мерця.

– Три отвори від куль, значні садна та опіки, – повідомив Назару судмедексперт, що саме робив якісь записи у блокноті.

– Опіки? – перепитав Назар, – від чого?

– Стріляли ж упритул, – пояснив той, – принаймні два постріли зробили з дуже близької дистанції.

– Ага, так... – зніяковів капітан. – Вибач, Андрію. Я щось не зауважив цієї інформації. Ще щось важливе?

З цим експертом вони перетиналися часто, адже він був одним з кращих спеціалістів серед судово-медичних експертів міста. Андрій Циганюк за вісім років практики у криміналістиці допоміг розкрити близько сотні справ, щоправда, зовсім не таких гучних. Найбільш резонансна справа, над котрою вони разом працювали, – убита й зґвалтована дівчина, тіло якої знайшли два роки тому на покинутому будівництві.

– Смерть настала після опівночі, десь між першою та четвертою годинаю. Точніше скажемо, коли проведемо аутопсію. І, на мій погляд, на одязі надто багато крові.

– Нарешті щось цікаве! Правда, Вусе?! – втрутився у розмову підполковник. – Ти давай зберися... бачу, ще не прокинувся?!

Медик нарешті підняв погляд від свого записника й подивився спочатку на підполковника, а тоді на слідчого.

– Неприємна справа, Назаре.

– Гучна, я б сказав! Добра нагода позбирати «зірок» і тобі, Вусе, і всьому нашому підрозділу, – прокоментував Гричак.

Раптом задзвонив мобільний підполковника, він нерозбірливо буркнув «дістали» й відійшов убік відповісти на дзвінок.

– Він що, радіє? – спитав судмедексперт, шокований почутим.

Капітан мовчки знизав плечима й присів навпочіпки біля трупа – треба все ретельно оглянути, не торкаючись. Убитий лежав на спині. Вилянула брудна й місцями подерта футболка задерлася, оголивши блідий, трохи випуклий живіт. Нижче пупа тягнулася темна доріжка кучерявого волосся. На ребрах фіолетові садна, а внизу – ближче до спини – багряніли трупні плями.

– Хлопця добряче відлупцювали, – монотонно продовжив експерт, – кілька разів кинули обличчям об каміння...

– Усе трапилося тут?

– Так, – Андрій махнув головою ліворуч, – он там кілька каменів зі слідами крові. Також знайшли вибитий зуб.

– А потім застрелили. – замислено сказав Назар. – Жорстоке вбивство.

– Можливо, розправа, – додав експерт. – Одна гільза трохи далі, дві зовсім поруч.

– Є ще якісь деталі? Особливості?

– Більше зможу сказати після розтину. Поки це все. – відповів Андрій й перегорнув сторінку блокнота.

– А щось, за чим можна встановити особу?

Андрій заперечливо похитав головою і відповів:

– Документів немає, обличчя сильно спотворене.

– Родимі плями чи татування? – уточнив Назар.

– Так. Кілька тату є. Їх уже сфотографували, ось тобі опис, – судмедексперт вирвав один аркуш із записника й простягнув слідчому.

– Дякую.

Він зітхнув і додав:

– Гадаю, доведеться залучати соціальні мережі та репортерів. Але спочатку пориюся у звітах патрульних, може, щось і знайду. Нечасто в

нашому спокійному місті трапляються вбивства із використанням вогнепальної зброї.

Експерт мовчки погодився, а Назар дав знак накривати труп клейонкою.

Розділ 8

Споночіло. У квартирі № 15 досі тривали розмови та гриміла музика. Троє чоловіків про щось запекло сперечалися. Тютюновий дим так щільно звивався кімнатою, що навіть прочинені двері на застелений балкон не рятували. Під столом уже назбиралося три порожні півлітрові пляшки, з четвертої якраз розливали по чарках наступну порцію. Леся у своїй «кімнаті» намагалася заснути, напхавши вуха ватою, яку завжди тримала під подушкою. Поруч на підлозі скрутилася калачиком Лада.

У свої дев'ять років дівчинка не надто розуміла, що таке алкоголізм. Вона звикла, що мама і тато Вітя випивають майже щодня, а тоді стають якимись інакшими. Звикла, що вони постійно сваряться, іноді й б'ються...

У першому класі Леся й гадки не мала, що її батьки роблять щось погане. Для неї цілком звичайною справою видавалися і постійні гості, і порожні пляшки під столом, і незмінний безлад у квартирі, і щільна завіса цигаркового диму в кімнаті. Вона не пам'ятала рідного тата й того, іншого життя, яке було при ньому. А тоді Леся почала ходити гратися до Христинки та збагнула, що з її мамою і татом Вітею щось не так. Зрештою вона навчилася сидіти тихенько й нікому не розповідати, що коїться в них удома, бо знала – інші діти ще більше глузуватимуть. Тому сьогодні, коли тато Вітя з дядьком Петром знову щось не поділили, вона намагалась не боятися.

Леся заздрила своїй подрузі Христині, чиї батьки не пили горілку. Її мама завжди частувала смачненьким – то спече пирога з яблуками і корицею, то приготує домашнє морозиво, то дістане з холодильника яскраве веселкове желе у креманках. Лесина ж мама пекла солодке лише на великі свята, а страви на їхньому щоденному столі обмежувалися макаронами з сосисками чи смаженою картоплею. Христинин тато мав свою майстерню – виготовляв меблі на замовлення. Він майже увесь час працював там, іноді дозволяв дівчаткам спостерігати за роботою. У майстерні приємно пахнуло деревом, а підлога зазвичай ховалася під м'яким килимом стружки з пиляних дошок.

Хильнувши, тато Вітя й дядько Петя завжди про щось сперечалися. Сьогодні про політику, гроші, роботу. Далі зайшла мова про обмін трикімнатної квартири на дві менші, щоб дядькові після розлучення отримати «свою площу». Зненацька вітчим зацідив йому в зуби, той ударив у відповідь. Вітя, гепнувшись на підлогу, закричав. Зав'язалася бійка. Лада скочила на лапи, стала у стійку, загарчала, а Леся розвернулася обличчям до стіни й затулила вуха руками.

– Забирайся з мого дому! – волав вітчим.

– Що-що?! – зареготав добряче п'яний дядя Петя. – Це квартира моїх батьків. А ти, сучий сину, присмоктався до Анжели! Жебрак! Я тебе випхаю звідси. От побачиш!

– Стули пельку! Ти тут не житимеш, затямив?! Тільки через мій труп!

Вітя підвівся й кинувся на шуряка з кулаками. Обидва ледве трималися на ногах, але дурної сили вистачило, аби Петя від удару налетів на сервант, яким була відгороджена «кімната» Лесі. Простір вітальні заповнили дзвін битого скла та кулеметна черга брудної лайки. За мить квартиру розітнув жіночий вереск – Лесина мама кинулася розбороняти чоловіків. Але тато Вітя віджбурнув одним ударом і її. Тієї миті, коли Анжела впала обличчям на розбиту скляну поличку, з-за відгородженого кутка вилетіла Лада й кинулася на Віктора. Шалений гуркіт, гавкіт Лади й наляканий материн зойк примусили Лесю підвестися з ліжка й сторожко визирнути до кімнати.

– Мамаааа... – налякано пропищала дівчинка, побачивши кров на її обличчі.

Тато Вітя стояв розлючений, мов бик, стискаючи кулаки. Розширені зіниці мали вигляд суцільних чорних дір, а розпашіле червоне обличчя скривилося у злісній гримасі. Леся ледве впізнавала в ньому свого вітчима – щось звіряче проступило, дике. А мама лежала на підлозі. Дядя Петя сидів, прихилившись до дверцят лакованої шафи й розмащував обличчям кров, що юшила з порізу на чолі. Француз валявся на дивані – він заснув просто за столом.

– Ма... мамо! – крізь сльози пищала Леся. Раптом вона відчула страх, що мама помре, і вона осиротіє як Гаррі Поттер. Щось крижане стиснуло її нутрощі.

Тато Вітя схопив Петю за комір футболки й потягнув підлогою. Мама підвелася на ноги й, хитаючись, пройшла до дивану. На її щоці

червоніло кілька подряпин, та загалом – без особливих травм. Лесю, здається, ніхто й не помітив.

– Пішов нахер звідси! – прогарчав вітчим, ногою вгативши Петю в живіт.

Лада заходилася несамовитим гавкотом. Шерсть на її загривку стала сторч. Коли тварина кинулася на вітчима з вищиром гострих зубів, той гепнув одним влучним ударом ноги і її. Собака відлетіла до стіни й, ударившись, заскавуліла. Леся підскочила до Лади, ще дужче ридаючи. Вітчим тим часом викинув Петю за двері, а тоді одним махом підлетів до собаки й почав наосліп гамселити її ногами. Леся ж, не думаючи, накрила її своїм тілом.

– Дурна псина! Я тобі покажу, як господаря кусати!

Вітчим не одразу зрозумів, що копає не собаку, а пасербицю. Кілька ударів прийшлися по ногах і тулубу дівчинки. Коли оскаженілий чоловік зупинився, вона лежала нерухомо, міцно обіймаючи спанієля. Руду кудлату шерсть рясно вкривали сльози дівчинки. Француз прокинувся й почав блювати собі під ноги, а Лесина мама, вилаявшись, пішла по ганчірку та віник, аби прибрати цей безлад, навіть не глянувши у бік дитини. Коли вона повернулася, дівчинка вже накрилася ковдрою з головою у своєму ліжку, а Лада, немов сфінкс, сиділа у проході до Лесиної «кімнати» й гарчала щоразу, як чула чийсь кроки.

Та за якихось півгодини вони всі, заспокоївшись, поснули. Француз розлігся на підлозі, тато Вітя з мамою розклали диван. Дядько Петя кудись чкурнув й більше не повернувся. Лише дівчинка ніяк не могла заснути – усе тіло їй боліло, у вухах стугоніло море. Вона тихенько плакала в подушку й думала про старшого брата:

«Добре, що Діма десь гуляє. Діму тато Вітя бив би сильніше».

Розділ 9

Вранці Анжела прокинулася з важкою головою та гострою алкогольною інтоксикацією. Події вчорашнього вечора ховалися під щільною завісою, тож коли вона побачила величезні синці на тілі Лесі, не одразу зрозуміла, що сталося.

– Вдягни щось на довгий рукав, – звеліла доньці.

Леся покірно кивнула й пішла вмиватися до ванної. Анжела тим часом посмажила дитині яєчню, а собі зварила міцної кави. Голову розпирав жахливий біль, під горлянку підступала гірка нудота. Сидячи за кухонним столом, вона підперла голову руками й подумки сказала собі: *«Кляте бухло... треба зав'язувати»*. А тоді її погляд зачепився за невеличкий складений удвоє аркуш паперу, на якому дитячим почерком її доньки зазначалося *«Мамі»*.

«Шановна Анжело Богданівно! Повідомляю, що ваш син Дмитро Кухарчук прогулює шкільні заняття. Був відсутній у четвер та п'ятницю. Прохання провести виховну роботу вдома, або негайно надати довідку від лікаря, якщо він захворів.

Заздалегідь удячна.

Гайсин Катерина Вадимівна, класний керівник II-B»

Тієї миті, коли Анжела дочитувала записку, на кухню увійшла Леся. Побачивши, що мама нарешті знайшла папірець, сказала:

– Діми нема. Ти не знаєш, куди він подівся?

Анжела хитнула головою. А по спині їй пробіг холодок. Так, наче раптом до квартири увірвався зимовий вітер.

– Може, поїхав з друзями на якийсь фестиваль... ти ж його знаєш, – відповіла вона дитині, не вірячи жодному своєму слову.

– А якщо з ним якась біда? – ледь чутно прошепотіла Леся, колупаючи виделкою сніданок. Їй не хотілося їсти смажені яйця знову й знову.

– Припини! Та що з ним буде? – із награним позитивом відказала Анжела. – Зараз вип'ю кави й зателефоную йому на мобільний.

Леся вирішила, що мамі краще знати. Проте не могла не хвилюватися за брата. Вони не були надто близькими, але в таких

випадках як учора ввечері – Діма завжди заступався. За неї та маму. І коли тато Вітя ставав злим, лише Дімі вдавалося його угамувати.

– Мам, можна я щось запитаю? – несміливо мовила Леся, відставляючи повну тарілку вбік.

Мама кивнула.

– А навіщо ви п'єте горілку?

Мама застигла, а Леся продовжила:

– Мені дуже страшно... Коли ви п'єте, то одразу міняєтеся. Ну, ніби щось вселяється.

Анжела не знала, що відповісти доньці. Їй раптом стало дуже соромно. Пекуче відчуття огиди до самої себе накопило величезними хвилями, забиваючи подих. І справді, навіщо? Як вона могла дозволити підняти руку на її дитину?

– Не знаю, доцю. – голос тремтів, Анжела ковтала сльози. – Просто я так стомлююся на роботі, а горілка допомагає розслабитися. Ми так відпочиваємо, розумієш?

– Не пий сьогодні, – попросила Леся. – Ну, будь ласка.

– Не буду, – пообіцяла мама. – Я більше не питиму.

Та вже за годину, коли Француз із Віктором прокинулися, на столі з'явилася чвертка розливної від баби Марії задля похмелитися, а до обіду вони втрюх уже випили й наступні півлітра. Зателефонувати синові Анжела забула. Та й узагалі викинула з голови інформацію про записку й про те, що сьогодні субота, а Дмитрова кімната досі стоїть порожня за зачиненими дверима. Щойно пекуча оковита ковзнула горлом, а коханий чоловік усміхнувся, від сорому після розмови з донькою й сліду не зосталося. Горілка справді примушує їх змінюватися, і – чорт забирай! – Анжела почувалася краще, коли випивала.

Леся вдягнула трикотажний светрик на довгий рукав та блакитні джинси, прихопила з полиці бібліотечну книгу «Таємний сад» Френсіс Бернет^[6], узяла на повідець-ланцюг Ладу й вийшла з квартири. Такі розмови між нею та мамою вже траплялися. Щоразу Леся просить її більше не пити, чує у відповідь «обіцяю»... проте ще жодного свого слова мама так і не дотримала. У темному прохолодному під'їзді Леся розплакалася. Вона почувалася зраженою.

Вулиця зустріла дівчинку лагідним сонцем й ледве вловимим пряним ароматом пожовклого листя. На подвір'ї було майже порожньо.

Тепер діти нечасто виходили гуляти у двір, адже сьогодні субота (і за прогнозами синоптиків – останні теплі вихідні цього року, а далі: прощай «бабине літо»). Тому більшість поїхала з батьками кудись на відпочинок. Кілька місцевих хлопців сиділи за дерев'яним столиком під старим деревом й завзято грали в карти. Леся обережно обійшла їх, прямуючи до улюбленої лавочки під кущем бузку, щоб у затінку почитати. Лада йшла поряд й задоволено махала куцим обрізаним хвостом, висолопивши язика.

Розмістившись на лавці, дівчинка спустила собаку з повідця й розгорнула книгу на тому місці, де зупинилася вчора. Це була цікава історія про дівчинку Мері, яка залишилася без батьків й опинилася в іншій країні у величезному маєтку свого дивного дядечка. Леся подобалася книга. Там була дружба й багато мальовничих краєвидів. За читанням їй теж хотілося опинитися в таємному саду й досліджувати квіти та дерева. Хотілося, аби й у неї був шматочок землі біля дому, де можна висаджувати пахучі квіти та доглядати їх.

Набігавшись, Лада вмостилася на поживклій траві біля ніг Лесі й захропіла. Тим часом героїня книги познайомилася зі своїм кузеном – прикутим до ліжка хлопчиком із мерзенним характером – й поволі між ними зав'язалася справжня дружба. Леся знову згадала про Діму. Вони, як більшість братів і сестер, часто сварилися. Дмитро був старшим, мудрішим, але до біса нервовим. Його постійно дратувало, що Леся залишала скрізь свої іграшки. Дратувало, коли вона часом ні з того ні з цього починала рюмсати...

Колись усе було інакше. Як Леся ще не ходила до школи, вони з братом часто гралися удвох. Він діставав з шафи свою коробку з-під взуття, де зберігав модельки автомобілів, і вони разом майстрували на підлозі ціле місто – вирвані аркуші із зошита вирізали у формі дороги, тоді фломастером креслили розмітку, викладали будинки з порожніх коробок з-під сірників та чаю, а на дерев'яних паличках від морозива малювали зелені, жовті й червоні кружальця й на пластилін ліпили обабіч паперових шляхів світлофори. Так вони могли гратися годинами, реготали до болю в животі. Згодом Діма подорослішав, а Леся все ще хотіла гратися. Брата потягло тинятися з хлопцями гаражами та всілякими іншими неприглядними місцинами, а Леся наодинці шила з клаптиків тканини одяг лялькам, читала казки й мріяла колись потрапити у Гогворс...

Книга скінчилася швидко. Раптом дівчинка відчула, що зголодніла, але повертатися додому не хотілося. Недовго думаючи, підвелася з лави й, узявши собаку на повідець, попрямувала до будинку подруги. Новенький дев'ятиповерховий велетень височів неподалік – потрібно було лишень пройти в сусідній двір. Зупинившись перед броньованими дверима під'їзду, вона дотяглася до домофона, натиснула потрібний номер і, коли з динаміка їй озвався знайомий голос, прощебетала:

– Це Леся. А Христя вдома?

Автоматичний замок клацнув, впустивши її до прохолодного парадного. Тут усе сяяло чистотою. Волога підлога ще пахнула миючим засобом й блищала у сонячному промінні, що лилося крізь великі чисті вікна. У Лесиному ж під'їзді підлогу мили нечасто. Сьогодні, виходячи на прогулянку, вона мусила затискати ніс рукою – дуже тхнуло сечею та горілкою...

– Заходь, заходь, – радісно сказала мама Христі, відчинивши вхідні двері.

Леся завмерла на хіднику й спочатку опустила погляд на собаку, а тоді задерла голову до тітки Галі. Та була вбрана у бузкову сукню, яка дуже їй личила. На відміну від Лесиної мами, тітка Галя завжди мала гарний вигляд та всміхалася. Здається, Леся ніколи не бачила її сердитою.

– Можна зайти з Ладою? – спитала вона у дверях.

– Звісно, можна, – лагідно відповіла жінка й показала жестом, аби Леся не барилася. – Тільки стеж, щоб вона Ральфа не займала й нічого не трощила.

Дівчинка закивала у відповідь, хутко роззуваючись. Христя сиділа у просторій вітальні перед телевизором, тож Леся тихенько увійшла й приєдналася до перегляду нової частини мультфільму «Історія іграшок». Лада слухняно простяглася на підлозі, спостерігаючи за дітьми з-під рудого кучерявого чубчика. У той час Ральф – Христинин ручний пацючок – спав у своїй клітці в іншій кімнаті.

Попри те, що росла в нормальній сім'ї, мала смартфон, планшет і новий красивий одяг, Христя теж не була оточена друзями. Леся виявилась єдиною дівчинкою, з якою вона заприятелювала. А все тому, що з неї теж глузували в школі – через зайву вагу. Христі ще й не виповнилося десяти років, а важила вона вже майже як доросла.

Пишні багрянні щоки, кругленький живіт, опецькуваті руки й ноги – за це діти прозивали її «свиноматкою». Тому Христя зазвичай у вільний час сиділа вдома зі своїм пацючком та іграшками, у двір виходила ненадовго – погуляти з Лесею. Якщо ж Христинин тато запрошував їх на відпочинок до велелюдного парку, вона завжди вигадувала безліч причин не йти...

Мультик дівчаткам сподобався. Щойно він скінчився, Христя принесла зі своєї кімнати коробку з конструктором «Лего» й діти взялися будувати чарівне містечко. Лесі буркотіло в животі. Пахощі, що линули з кухні, паморочили їй голову. Він запаху тушкованого м'яса й печених грибів рот заливало слиною. На мить вона завмерла.

– Ти чого не будуєш? – сердито спитала Христя, перебираючи деталі конструктора.

Леся не реагувала. Їй так хотілося їсти, що вона не чула подругу.

– Лесю! – гаркнула дівчинка й шарпнула ту за плече.

– Га? – спантеличено озвалася Леся.

– Будуй! – наказала Христя. – Мені нудно робити все самій.

– Я зараз повернуся. – ледь чутно мовила Леся, впустивши мініатюрний шматок огорожі на килим.

Вона підвелася з підлоги, всипаній кольоровими детальками «Лего», й вийшла з кімнати. За мить уже стояла, мов зачарована, в одвірку кухні й незмигтно дивилася на плиту. Тітка Галя саме шинкувала пекінську капусту.

– Ти щось хотіла? Може, дати води? – стурбувалася Христинина мама, щойно помітивши дівчинку.

Леся знітилася. Вона завжди була дуже сором'язливою і замкнутою дитиною, але від пахощів їжі судомило живіт. Тож, ковтнувши слину, тихенько попросила:

– Можна мені. – затнулася. – Можна мені шматочок хліба?

Жінка замислено глянула на дитину, тоді на годинник – обідній час давно минув, зараз вона клопоталася вечерею. А тоді, враз усе зрозумівши, тепло всміхнулася й відставила капусту.

– Сідай, – без зайвих слів запросила до обіднього столу.

Леся несміливо пройшла у кухню й вибралася на табуретку. Тим часом тітка Галя дістала з холодильника каструльку, а з шафки для посуду глибоку миску, й за хвилину Леся мовчки наминала розігрітий у мікрохвильовці смачнющий червоний борщ з пампушкою.

– А що це ти тут робиш?! – на кухню влетіла Христя, слідом за нею причалала напівсонна Лада. – Чого ти постійно в мене їси?

– Христю! – суворо скрикнула мама. – Цить!

– Ти що через їжу зі мною дружиш?! – не вгавала Христя, червоніючи від люті.

– Христю, замовкни негайно! – наказала мама. – Не можна такого казати!..

Леся ковтнула борщ, поклала ложку на стіл, відсунувши її подалі від себе, й утупилася скляними очима в майже повну миску. Лада задерла голову, зайшовшись тривожним гавкотом. Дівчинці зробилося недобре. Повітря нагрілося нестерпно – ніби хтось запхав її в розпечену духовку. Раптом скроні проштрикнуло нестерпним болем. Похитуючись, вона сповзла з табуретки й стала лицем до вікна. Аби хоч трішечки охолодитися, підтягнула рукави свого светрика догори.

– Господи... – жінка схопила Лесю за худесеньку руку й витріщила очі на багряні синці.

Більше триматися було несила. Гірка образа від слів подруги змішалася зі спогадами вчорашнього вечора... так, Леся любила приходити до Христі на гостину не лише тому, що вони приятелювали, але й з огляду на те, що тут завжди пригощали смачненьким. А ще Христя мала дорогі іграшки, величезний телевізор з «розумним» телебаченням, ігрову консоль та класний одяг, який іноді, коли не вгадували з розміром, Христинина мама підшивала й передаровувала Лесі... так, вона любила гратися у Христі, адже в самої вдома були лише смажені яйця і постійно п'яні батьки. Леся розридалася.

Розділ 10

Суботній ранок. Труп, накритий сіруватим простирадлом, лежав у півтемряві підвалу. Крізь невеличке брудне віконце з ґратами потрапляло денне світло, відбиваючись від блідо-зеленої плитки на підлозі. Було тихо. Лише притлумлений шум води долітав з-за стіни. Там, за секційною кімнатою, патологоанатом ретельно мив руки, готуючись до розтину. Сьогодні його тридцять третій день народження, але замість належного вихідного зі святковим тортом зараз на нього чекало мертво тіло з вогнепальними ранами. До слова, це його перший застрелений труп, ще й із неабиякою жорстокістю. Такі розтини не чекають понеділка.

Андрій Циганюк, або ж просто «Циган» для друзів, працював у кримінальній судовій медицині вісім років. Обирав професію серцем, адже ще змалку зачитувався класичними детективами та мав неабияку схильність до біології. Пізніше, коли вже вступав до вишу, батьки просили добре подумати, навіть благали відмовитися. Та Андрій мав уперту вдачу. Тож тепер працював у холодному й захаращеному моргу, робив для органів досудового розслідування розтини трупів.

На превелике розчарування Цигана, цікавого тут траплялося мало. Вся романтика таємничих розслідувань залишилася в книжках та кіно. В реальному житті він переважно досліджував тіла бомжів і літніх людей, яких знаходили мертвими в зачинених домівках. Та іноді траплялися й справжні «діаманти», як от сьогоднішній загадковий труп із Набережної.

– Готовий?

За спиною патологоанатома з'явився Назар.

– Так точно. Ти теж надягни бахіли, рукавички, халат та маску не забудь, – наказав лікар слідчому.

– Нащо цей маскарад? – не зрозумів Назар.

– Видно, що нечасто буваєш на аутопсії, – Андрій зміряв того поглядом. – Без «маскараду» я тебе, придурка, не впущу до секційної!

– Цигане, обов'язково грубіянити? – капітан приклав вказівний палець до скроні, покрутивши ним. – Він що, радіоактивний? Ми ж не в Чорнобилі...

– Господи! – Андрій закотив очі. – Я братиму зразки для аналізів, тож потрібне стерильне середовище, без твого волосся, слини й бозна чого... А ще маска захистить тебе від смороду, ну й, звісно... – він навмисне затнувся, ледь чутно реготнувши. – Ти ж не бажаєш скупатися у трупних рідинах? Вони, знаєш, можуть бризкати у різні боки.

– Яка гидота! – слідчий хутко начепив на себе все перелічене.

У секційній було дуже холодно. Переступивши поріг, Назар одразу ж відчув, як шкіра взялася сиротами, а від специфічного запаху – суміші формаліну, хлору й мертвої плоті – неприємно залоскотало в носі. Тож подякував подумки за маску. Озираючись на приміщення, враз помітив чимало спільного із власним робочим місцем – тут теж усе було старим і пошарпаним, а стіни потребували капітального ремонту. Він у своєму кабінеті у відділку поліції теж почувався, ніби застряг у минулому. Радянські меблі, геть розхитані й місцями поламані; старий шумний комп'ютер, який зависав мало не щокоманди (не допомагали ані заміна термопасти, ані чистка й дефрагментація жорсткого диска); голе вікно з порепаною дерев'яною рамою, що виходило на сонний внутрішній дворик, та височенна гора картонних тек із «висяками». Назар дуже сподівався, що хоч цього разу йому пощастить розкрити вбивство. Резонансне загадкове вбивство.

– До роботи! – енергійно скомандував Андрій, увімкнувши світло над прозекторським столом. Відтак притягнув ближче столик на коліщатках з розкладеними інструментами та відгорнув простирадло.

Перед ними на блискучому металевому столі простягнувся мрець із почорнілим обличчям. Майже лиса голова, вирячені каламутні очі й застиглий, досі роззявлений рот. Якби не трупний сморід, слідчий подумав би, що перед ним якась химерна декорація.

Тим часом лікар прокашлявся, увімкнув запис на диктофоні й розпочав:

– Невстановлена особа. Чоловік. Зріст: сто сімдесят п'ять сантиметрів; статура: худорлява; темний шатен. Одягнений у світло-блакитні джинси, бордову футболку з білим круглим логотипом. У центрі малюнка на футболці – орел із бейсбольною битою. На ногах жертви – чорні шкіряні черевики з червоною прошивкою. На вигляд віком від двадцяти п'яти до тридцяти трьох років.

Андрій зробив невеличку паузу. Слідчий несміливо підійшов ближче.

– В кишенях щось знайшли? – спитав, розглядаючи поплямовані джинси жертви.

– Угу, – і далі заговорив для протоколу. – Під час ретельного огляду в кишенях жертви виявлено згорток фольги із вмістом органічного походження...

– Травка? – перепитав Назар.

Експерт кивнув.

– Уміст згортка вже відправили на експертизу, але за першими ознаками – це психотропний продукт рослинного походження – «канабіс». Також у кишенях виявлено металеву бензинову запальничку з потертим гравіюванням із зображенням орла та герба України; неповну пачку цигарок марки Winston; жуйки і поліетиленовий пакет з невеличким залишком білої порошкоподібної речовини. Одяг жертви брудний, частково мокрий, просякнутий кров'ю. Одяг відправляю на дослідження групи крові. Помітні сліди піску та болота. Мокрі плями локально на спині.

– Він лежав на березі край річки, – прокоментував поліцейський.

Експерт звів на нього очі, демонструючи роздратування, а тоді ствердно кивнув.

На якусь мить запала мовчанка. Андрій узяв збільшувальне скло й схилився над тілом, оглядаючи зблизька.

– О, щось цікавеньке! – вигукнув недоречно весело.

Він узяв зі столика щипці та герметичний пластиковий пакет із застібкою. Тоді нагнувся над трупом ще раз і зняв щось із футболки.

– На одязі трупа виявлено сторонній об'єкт – тоненьке волокно яскравого фіолетового кольору.

Експерт застібнув пакет і відклав його на інший столик, тоді вхопив великі ножиці й узявся розрізати на тілі мерця одяг, оголяючи сіро-сині груди з трупними плямами та одутлий живіт. Назар дивився, мов заворожений, доки в його кишені не почав калатати смартфон.

– От дідько! – вилаявся, намагаючись витягти телефон з-під халата.

– Якщо ти зібрався відповісти на дзвінок, то прошу покинути секційну, – суворо наказав патологоанатом.

Поліцейський глянув на екран, скривився й підтюпцем поквапився до виходу. Телефонував підполковник. Знову. Коли ж за декілька хвилин Назар повернувся в секційну, на прозекторському столі лежав уже розкритий труп. До змивальних отворів у столі стікала смердюча чорна рідина.

– Я відкрив черевну порожнину, – повідомив експерт. – Поки нічого цікавого, крім збільшеної печінки. А в тебе що там?

Слідчий очманіло втонув поглядом в огидному місиві на столі. Товста сіра шкіра мерця була розрізана й розтягнена щипцями по боках. Замість живота тепер зяяла багряно-чорна яма, повна слизької смердючої субстанції. Раптом блювота підступила йому під саму горлянку. Слідчого засіпало у мимовільних судамах.

– Відійди, – завбачливо наказав Андрій.

Назар відступив на кволіх ногах у віддалений куток секційної. Сперся руками об холодну плитку, трохи подихав, не знімаючи маску. За мить відчув полегшення.

– Треба частіше сюди навідуватися, щоб звикнути, – жартома порадив експерт, а тоді серйозним тоном поцікавився:

– То що там?

Руки в латексних пальчатках він тримав обережно, витягнувши на ліктях вперед. Вони були вимашчені кров'ю.

– Ще один труп... – відповів Назар. – Ще один труп біля річки. Андрій спантеличено глянув на поліцейського. Його брови поповзли догори, а в очах спалахнула цікавість.

– Я тут ще не закінчив. Роботи щонайменше на годину. Вийжджаєш негайно?

Назар кивнув.

– Гричак сказав, там щось страшне. Поблизу місця, де вбили цього.

– Ось тобі спокійний Франик. – прокоментував Андрій.

– І не кажи! – погодився слідчий. – Зі мною поїхати не зможеш?

– Хотілося б. Але ще тут треба попрацювати, – відповів експерт, махнувши рукою на розпатраний труп. – Напиши в телеграм, кого там прислали з експертів, і я дам знати, чи варто їм довірити аутопсію. Але, раптом що, все зроблю завтра сам. Домовилися?

Назар знову кивнув, раптом відчувши, як його долає перевтома.

– До речі, – схопився вже біля дверей, витираючи долонею в рукавичці спітніле чоло. – З днем народження!

– Ага, дякую! Давай увечері пива вип’ємо? – запропонував Андрій.

– Було б незле. Якщо, звісно, дотягну до вечора! – слідчий махнув на прощання рукою й хутко покинув секційну.

– Це ж треба! Вже другий труп за добу... – замислено промовив Циган, залишившись удвох з мерцем. – Нічогенький день народження!

Занурившись у роботу, патологоанатом знову ввімкнув запис на диктофоні й, коментуючи кожну свою дію, продовжив розтин.

Розділ 11

Цього вечора Леся залишилася ночувати у Христини.

Дочекавшись, коли дівчинка перестане плакати, тітка Галя зачинилася з нею у спальні, всадовила малу на ліжко й, опустившись поруч неї на коліна, обережно розпитала, що трапалося. У відповідь Леся відчайдушно хитала головою, відмовляючись говорити. Тоді жінка запропонувала їй заночувати в них удома. Ще трохи побавившись у мовчанку, Леся врешті спокусилася на це. Тоді Христинина мама зателефонувала Лесиній та швиденько про все домовилася. Голос Анжели у слухавці звучав дивно, її слова плуталися й уривалися. Хоч жінки не були близько знайомі, та навіть з короткої телефонної розмови Галя зрозуміла – Лесині батьки пиячать.

Завершивши дзвінок, вона важко опустила на табуретку в кухні й затулила лице долонями. Леся – напрочуд скромна та чемна дівчинка. Повсякчас увічлива, добре впливає на Христинку. Донька ж іноді так вередує, аж хочеться добряче всипати їй ременем – як свого часу робили Галині батьки. Але вони з чоловіком ніколи не здіймали руки на Христю, ба навіть жодного разу не підвищили на неї голос. Це їхня єдина дитина, котру вони так довго не могли зачати. Тож дівчинці усе дозволялося, її ніколи не карали за непослух.

Звісно, Галя давно здогадувалася про неблагополуччя Лесиної родини. Вони з чоловіком колись довго вагалися, чи дозволяти дівчаткам гратися разом. Адже Леся частенько ходила з нечищеними вухами, із брудом під нігтями й неохайно заплетеним волоссям, її одяг зазвичай був непраний і неprasований... Але сусідська дівчинка любила читати й, на відміну від їхньої доньки, не забувала казати «дякую» та «будь ласка». Тож поки вони ще діти й граються під їхнім наглядом – усе гаразд. Не потягне ж дев'ятирічне дівча їхню дитину курити чи вживати наркотики за гаражами? Нехай дружать, доки ще малі.

Христинка ображалася на подругу недовго. Одразу ж після вибрику на кухні втекла до своєї кімнати, зумисне гучно траснувши дверима. Там упала на ліжко з рожевими простирадлами і відвернулася до стіни, бундючно надимаючи пухкі щоки. Але за якихось десять

хвилин знудилася наодинці та й повернулася. Остаточо дівчатка замирилися після того, як Леся з тіткою Галею вийшли зі спальні й урочисто оголосили, що сьогодні тут буде піжамна вечірка. Тоді обидві дівчинки неймовірно зраділи, миттєво втішилися й почали наввипередки пропонувати ідеї для вечірки.

– Піцу хтось хоче? – радісно запитала Христинина мама.

Дівчатка аж засяяли на radoцax: «Так! Так!»... А доки піца готувалася, побігли вигулювати Ладу на вулицю. Собака ганяла газоном туди-сюди, метляючи кущим хвостом й заходячись щасливим гавкотом. Христина одразу ж потягнула подругу на порожній дитячий майданчик. Там дівчата повсідалися на яскраво фарбованих гойдалках, голосно сміялися та обговорювали заплановану вечірку.

Майданчик був невеличким. Одна широка пісочниця з чистим біленьким піском, завезеним головою ОСББ; два дерев'яні будиночки – один у вигляді хатинки Баби-Яги, інший – стрімка космічна ракета; рядок автомобільних гумових шин, наполовину вкопаних у землю, виструнчився вздовж доглянутої клумби; а в центрі під сонцем виблискувала невисока гірка. За кілька хвилин гойдалки сповільнилися, і Христя зрештою спитала:

– А де ти так забилася?

– Удома, – відповіла Леся, впираючись ніжками в землю, аби зупинити гойдалку.

– Впала?

Вона заперечно похитала головою.

– Мабуть, щось на тебе впало? – наївно припустила подруга.

– Можна, я відкрию тобі секрет, а ти пообіцяй не сміятися і нікому не казати?

Христинка теж ураз зупинила гойдалку, глянула на подругу й жестом показала, ніби заціпає собі рот на «блискавку». На майданчику досі не було нікого, лишень якась молода матуся проходжалася з дитячим візочком по той бік огорожі. Ковзнувши поглядом у бік дівчаток, пішла собі далі. Леся схвильовано ковтнула слину, нахилилася до подружки й майже пошепки заговорила:

– Учора в мого тата Вітю вселився демон.

– Щооо? – аж скрикнула Христя.

Леся приклала пальчика до губ, наказуючи подрузі мовчати.

– У нашому підвалі живуть злі духи, – дівчинка сторожко роззирнулася. – Там десь у підлозі є дірка. Я її поки не знайшла, але вона точно має бути. Коли мама з татом Вітею відпочивають, демони вилазять і вселяються у них.

– Брехуха! – розчаровано буркнула Христя. – Злих духів не існує... Вона знову починала гніватися на Леся.

– Я не брешу! – та й собі підвищила голос. Але схаменулася і знову зашепотіла. – Тато Вітя стає дуже сердитим. У нього навіть очі робляться чорні-пречорні... Вчора, коли я вже спала, це знову сталося. Він напав на дядька Петю, потім на маму, а потім на Ладу.

– Ого. – перейнялася Христя.

– Я дуже боялася, що він скалічить Ладу, тому заступилася, – пригадавши вчорашнє, Леся здригнулася, її голос затремтів. – І демон напав на мене. У нього палали очі, з рота скрапувала слина. А ще він щось таке кричав своєю демонською мовою, чого я не змогла розібрати.

Тоді вона підкотила рукав на правій руці й показала Христі свої синці зблизька.

– Ого! – так само пошепки жахнулася Христя. – Було страшно? Дуже болить?

– Уже не так, – відповіла Леся. – Мені треба тих духів вигнати. Допоможеш?

– Як?

Цієї миті до них підскочила засапана Лада й упала поряд на пісок, здійнявши в повітря хмарку пилу. На її довгі вуха начіплялося реп'яхів й пожовклого листа.

– У понеділок підемо до бібліотеки й пошукаємо спосіб, – Леся вкотре роззирнулася. – Та спочатку треба знайти мого брата. Він нам обов'язково допоможе. Він великий та сильний.

– Фууу, – скривилася Христя. – Твій Дімка злий! Він мене харчоблоком обізвав улітку, ти забула?!

Христя обурилася й знову демонстративно відвернулася в інший бік. Щосили відштовхнулася ногами від землі. Її гойдалка злетіла в повітря. Довга тінь пролягла пасмами на клумбу під парканом, де височів деревій та рясно квітнули дрібні фіолетові айстри й оксамитові чорнобривці.

– Я попрошу його більше так не казати. Добре?

Христя не дивилася на подружку. Просто продовжувала розгойдуватися, щось мугикаючи собі під ніс. Легкий вітерець смикав світле волосся дівчати, що вибилося із заплетеної коси. Гойдалка тихо порипувала. Десь неподалік промчав автомобіль, змусивши Ладу підняти голову й нашорошити вуха. На майданчик забрів смугастий сірий кіт, а уздрівши спанієля, прожогом чкурнув геть. Лада знову опустила голову на лапи й заплющила очі.

– Аби ж дізнатися, куди Діма зник...

– То він зник? – перепитала Христя, не в змозі тепер ображатися.

Леся, дивлячись кудись перед собою, сумно зітхнула.

– Прогуляв школу у четвер та п'ятницю.

– Я б теж хотіла прогулювати! – весело прокоментувала Христя.

– І додому звідтоді не приходить. – Леся відчула, що от-от знову заплаче.

День хилився до вечора. Сонце ліниво скотилося до заходу, віддзеркалюючись вохристим помаранчем у вікнах новобудови. Христя ще трохи «дулася». Її щоки палали рум'янцем, аж медових веснянок майже не було видно. А Лесиним обличчям уже котилися великі прозорі сльози.

– А може, він з дому втік?! – Христина зіскочила з гойдалки і вперла пухкенькі руки в боки. – Пам'ятаєш, як ми влітку з тобою думали втекти?

Леся дивилася на подружку, але ніби не бачила її. Просто хотілося плакати. Вона дуже хвилювалася за брата і була цілком певна – ні, він не втікав.

«А якщо Діма вже ніколи не повернеться? Чисю буде кімната? Моєю чи дядька Петі?», – необачно подумала Леся, враз посоромилася цієї думки і сказала, втерши сльози:

– Я знаю, що він не втікав.

– То пошукаймо його, – запропонувала Христя.

– Де?

– Ми проведемо розслідування! – дівчинка враз оживилася. – Як справжні детективи. Я і ти. Ще Ладу з собою візьмемо! Вона ж уміє сліди винюхувати?

Раптом у кишені Христининих штанів задзеленчав мобільний. Телефонувала її мама.

– Піца готова!

Зіскочивши з гойдалки, дівчата прожогом вибігли з майданчика. Лада зірвалася з місця й, весело гавкаючи, помчала за ними. Той самий сірий кіт, якого вона налякала, заліг у траві під затінком огорожі. Побачивши собаку, знову сполохався й умить заскочив на розлоге дерево, з котрого вже потроху осипалося пожовкле листя. Зненацька вже перед самим під'їздом Христа зупинилася й радісно вигукнула:

– Стій!

Леся завмерла. Тоді Христинка знову дістала свій смартфон.

– Зараз подивимося в інтернеті, як тих демонів виганяти.

– А там і про це є?

Лесі ніколи не мала смартфона. Ба більше – її навіть не підпускали до Діминого старенького комп'ютера. Все, що вона знала про інтернет: там можна спілкуватися із друзями, яких у неї не було, а ще донесхочу дивитися всілякі кумедні відео.

– Там усе є, – розсміялася Христа.

Вона розгорнула пошуковик і видрукувала питання: «Як вигнати демона з людини?».

– Ого, та тут купа всякої всячини... – сама неабияк здивувалася, щойно спливли численні рядки відповідей. – Глянь, скільки відео, а статей різних так багато, що не перечитати. Давай пізніше, га? Я піци хочу.

Леся кивнула й дівчатка миттю заскочили у під'їзд.

Удома діти хутенько вимили руки й кинулися до столу – апетит нагуляли нівроку. Запашна домашня піца вмить покращила настрій, а спільний перегляд з дорослими смішного кіно про хлопчика-супергероя розвіяв на порох усі Лесині тривоги. Після фільму усміхнена дівчинка отримала нову зубну щітку, ретельно вмила, почистила зуби й натягнула на себе дещо завелику за розміром піжаму, видану тіткою Галею.

Вклали дівчат у завчасно провітреній Христининій спальні.

– Завтра пошукаємо докази в його кімнаті, – пошепки скомандувала Христа, щойно її мама побажала їм «добраніч», вимкнула світло й причинила за собою двері. – Може, знайдемо записку або навіть щоденник. Якщо він утік – то мав би прихопити улюблені речі! Я б так і зробила. Нізащо б не тікала з дому без футболки з Пепою і ляльки Спектри. А ти що взяла б із собою?

«Тут так гарно пахне», – подумала Леся, загортаючись у ковдру по самий ніс. Свіжа та незвично м'яка постіль заколисувала дівчинку. Вона позіхнула, перевернулася на інший бік і попри солодку пелену дрімоти відповіла без роздумів:

– Я б узяла Ладу та «Гаррі Поттера»... – по тому провалилася в глибокий сон.

Розділ 12

Прибувши на місце призначення – знову до берега річки Бистриці-Солотвинської, та цього разу трохи вище за течією, за сотню метрів від залізничного мосту, поблизу села Клузів, Назар одразу помітив чималий рейвах. Купа службових автомобілів тулилася на узбіччі так щільно, що йому довелося шукати місце для свого «логана». Піднявшись пологим пагорбом, укритим густою травою, капітан опинився на порослому кущами узбережжі.

Периметр було відгороджено стрічкою. Люду товклося тут чимало – районна поліція, експерти, журналісти. Останніх ледве стримували молоді патрульні, яких виставили вздовж натягнутої червоно-білої стрічки. Вус показав своє посвідчення і рушив до Гричака. Той грізно вичитував якогось переляканого молодика. Назар демонстративно кашлянув у кулак та заговорив:

– Що тут, товаришу підполковник?

Молодик з удячністю зиркнув на капітана й непомітно прослизнув геть, користаючись нагодою. Гричак розвернувся до Назара, скрушно похитав головою й хрипким голосом відповів:

– Чортівня тут, Вусе. Це треба бачити!

Підполковник рушив уперед, Назар за ним. Кам'яний вираз обличчя Гричака змусив Назара напружитися. Що там аж таке страшне? Вони продерлися крізь чіпке гілля верболозу й дісталися краю води. Там навпочіпки працювали чоловік та жінка, обоє в захисних медичних костюмах. Зачувши кроки, жінка здійняла погляд, а тоді й сама підвелася.

– Знайомся, – незвично тихим голосом сказав Гричак. – Це Віра Стельмах. Наш новий експерт обласної судово-медичної експертизи.

– Очільниця, – обережно знімаючи з обличчя маску, додала жінка.
– Мене призначили керувати обласним бюро.

Назар одразу відчув холодний погляд експертки. Вона дивилася так, наче була готова врізати Гричаку, ледве себе стримувала. Слідчий не здивувався. Йому самому іноді свербіло чимдуж заїхати керівнику по «морді», адже той часто дозволяв собі перетнути межу у спілкуванні. Цікаво, чим він уже встиг допекти цій жінці?

Попри виразну прохолодність Віра видалася йому вродливою – тонкі риси обличчя, великі осяйні очі, пухкенькі губи, підкреслені червоною матовою помадою, приковували погляд. Темна хвилька волосся, що вибивалася із зібраного хвостика, зблиснула на сонці.

– Провідний слідчий Назар Ярославович Вус, – урешті назвався він, незграбно подавши жінці руку. – Центральний відділ.

Та глянула на простягнуту руку, тоді на свою у брудній латексній рукавичці їй, проігнорувавши Назарів жест, розвернулася спиною до чоловіків і заговорила:

– Тіло знайшов рибалка, мешканець села. Вийшов на вечірню риболовлю і помітив валізу, що прибилася до берега. Звернув увагу, бо знахідку обліпили щури. Якби не шурхіт, який здійняли пацюки, ми ще нескоро її б виявили.

Назар опустил погляд на предмет, біля якого навпочіпки розташувалося двоє – інший експерт та незнайомий чоловік зі світлим, акуратно зачесаним волоссям. Назар здогадався, це слідчий з обласного управління. Чоловіки сиділи біля величезної валізи для подорожей – темно-синьої, пошарпаної, мокрої й страшенно брудної. Тоді він помітив, що валіза стікає водою коричнево-червоного кольору. І вже потім, зазирнувши досередини, побачив тіло.

– Молода жінка, – продовжила експертка. – На вигляд років до тридцяти. Тіло ще не діставали з валізи, та вже зараз зрозуміло – труп частково розчленований. Інакше його б туди не запхали.

– Вона що, лиса? – спитав капітан, помітивши, що жертва не має на голові волосся.

Експертка кивнула.

– Причина смерті?

– Скажу після аутопсії. Проте вже зараз бачу, на тілі чимало саден.

– Її побили? – продовжив сипати питаннями Назар.

– Схоже на те. Але про походження синців повідомимо згодом. Зараз ми закінчуємо брати проби води, ґрунту. Сфотографуємо все, зафіксуємо сліди, а вже у понеділок зможете перетелефонувати в бюро й отримати детальну інформацію. Або дайте ваш мейл і я залюбки надішлю звіт в електронному вигляді, щоб не марнувати ваш час...

– У понеділок?! – обурився Назар. – Ви маєте провести експертизу негайно!

– Ні, проведемо аутопсію в понеділок. У вихідні ми не працюємо.

Віра трималася спокійно. В її очах зблиснув вогник, жодним іншим чином вона не виказала своїх емоцій.

– Не працюєте?!

Капітан розлютився. На його скроні запульсувала жилка. Він стиснув кулаки й розвернувся усім корпусом до свого начальника:

– Підполковнику, ми можемо забрати труп до себе в морг? Циганюк проведе розтин негайно!

Тим часом Віра щось кинула іншому експерту на вухо, стягнула рукавички, жбурнула їх у пакет до маски і підійшла майже впритул до Назара.

– Ні, не можете. Ця ділянка – наша територія.

– Але ж у нас справа! Та й ця ділянка підпорядковується місту!

– З усією повагою, але не доведено, чи є хоч якийсь зв'язок між вашим учорашнім застреленим і цією жінкою у валізі. Я тут вогнепальної рани не бачу, а ви? До речі, ця земля підпорядкована Тисменицькому району.

А тоді, глянувши на капітана з виразною зверхністю, додала:

– І Циганюка вашого знаю. У мене досвіду в подібних справах значно більше, тож спить спокійно – жертва в надійних руках.

– Віро, я не чув нічого про ваш досвід, – важко дихаючи й добираючи кожне слово, відказав Назар. – Але ця справа не чекатиме понеділка!

Здавалося, повітря довкола них електризується. Всі мовчки спостерігали за конфліктом, тим часом Віра, не втрачаючи рівноваги, відповіла:

– Ми не здійснюємо аутопсій у суботу та неділю. Лабораторія теж не проводить досліджень на вихідних. Мене витягли сьогодні просто з ліжка. Також, мушу нагадати, що річка – ще не привід в'язати два трупи в одну справу. Або допомагаєте, або не заважайте. Інакше я подбаю, щоб цю справу закріпили за нашим слідчим.

Вона зберігала цілковитий спокій, наче канатоходець над прірвою. Капітан важко дихав, мов розлючений бик, хапаючи повітря роззявленим ротом.

– Вочевидь валізу принесло рікою відкілясь згори, – продовжила експертка, ігноруючи емоційний стан співрозмовника. – І, слід зазначити, вона збіса важка. Я б вам порадила організувати пошук

слідів автомобіля вище за течією, доки не пізно хоч за щось зачепитися. Слідчі дії можна здійснювати і без негайного розтину.

– Яка течія? Бистриця мілка як калабаня після дощу. Хто при здоровому глузді додумався викинути тіло у цю річку? Течії вистачить до першого каменя...

– Минулого тижня кілька днів поспіль у горах не припинялися дощі. Рівень води дещо піднявся. Ви ж бачите, валіза переповнена водою, – нагадала експертка. – Решту дізнаємося в понеділок. А тепер – з дороги!

Переможений Назар не знав, що відповісти. У пошуках підмоги він глянув на Гричка і неабияк здивувався – цей хамовитий чоловічок, що змете будь-кого на своєму шляху, зараз смиренно мовчав, розглядаючи щось цікаве на власних черевиках. Тоді Назар відчув укол сорому – це ж він, головний слідчий, мав дійти висновку про те, що валізу хтось припер до річки, думка про транспорт мала зринуть насамперед. Капітан мовчки проковтнув гіркий клубок приниження, підступив ближче й знову зазирнув до валізи.

Видовище було справді моторошним – бліде оголене тіло, скручене «ембріоном». Руки відтято. Одна кінцівка викладена зверху, іншої не видно – мабуть, на дні валізи. На місці плечового суглоба стирчала білосніжна кістка зі шматками плоті. Лиса голова жертви впиралася у підібгані розбиті коліна. Обличчя майже не розгледіти, але кидаються в очі рвані рани на губах, носі, мочках вух та бровах. Складалося враження, що з її лиця видирали шматки м'яса. Засохлі плями крові масляними розводами вкривали майже всю валізу. Назар відчув, як його хребет шкрябнуло чимсь холодним. Його ледь не знудило.

Розділ 13

– Господи, ти б чув ту сучку!

– Стельмах? О, чувак, а ми з нею знайомі! – скорботно відповів Циган, ковтаючи пиво. – Вона таки монстр!

– Самовпевнене стерво, – додав Назар.

Чоловіки сиділи за дерев'яним столиком в кутку пабу «П'ятниця», що розташувався у підвалі на вулиці Мазепи, майже в самому центрі Франківська. У двох уже майже спорожнілих келихах пива гойдалося тьмяне світло лампи, що висіла над їхніми головами. Довкола за столиками скупчилося чимало люду, не дивно – суботній вечір. Пощастило, що взагалі знайшлося вільне місце, аби суто символічно відзначити Андріїв день народження.

Назар почувався дуже стомленим. М'язи нили, голову розпирав тупий біль, а повіки важко насувалися на запалені почервонілі очі. Заслужені вихідні танули, мов сніг на сонці, а він досі перебував в робочому режимі нон-стоп – термінові виїзди на місця, ретельний збір речових доказів, писання протоколів, опитування свідків та нескінченні розмови з пресою. Попри перевтому він не міг залишити цю справу. І байдуже, що неділя настане вже за кілька годин. Байдуже на матір з її триклятими банками, котрі він ніяк не віднесе в підвал от уже кілька тижнів...

Оголошення про невідомого застреленого парубка поширювалося інтернетом, телебаченням і газетами блискавично, але результату поки не було. Досі жодна людина не звернулася у поліцію. Ніхто не впізнав жертву, ніхто не подав заяви про зникнення схожої особи. Ще вчора Назар устиг перевірити протоколи патрульних й переглянути майже всі виклики на «102» – але не знайшов нічого корисного. Ті самі бійки між пияками, кілька крадіжок, дві мертві пенсіонерки у власних домівках і підліток-самогубця у петлі. Зате в соцмережах люди обсмоктували новину про застреленого, наче солодкий льодяник. Сотні поширень допису в фейсбуці, ще більше коментарів на кшталт: «!!!» чи «Ой, людоньки, що коїться!». Слідчий ковзнув пальцем екраном смартфона, проглянув стрічку – нічого нового. Тоді позіхнув, заблокував телефон і відставив убік, екраном униз.

Андрій за три ковтки допив своє пиво, смачно відригнув і подав знак кельнерці повторити. Тоді вкинув до рота тоненько відрізаний шматочок бастурми й заговорив:

– Але знаєш, Віра таки крута. Якби випала нагода, я б із задоволенням ще з нею попрацював та повчився б. Ти справді ніколи не чув про неї?

Назар стенув плечима. Тоді надпив уже дещо теплого пива, виставив указівний палець і покрутив ним у повітрі, ніби намотуючи невидиму нитку. Цим жестом він просив Андрія говорити далі.

– Кілька років тому вона дуже допомогла у справі «ветеринара».

– У справі кого? – перепитав Назар, засміявшись.

– Та це ми згодом так назвали ті події, – пояснив Андрій. – В одному з сіл області знайшли труп заїжджого у приміщенні ветеринарного пункту. Справа була дуже заплутана. Скидалося на втручання надприродного, якщо чесно. Стельмах тоді добряче вплуталася, ризикуючи власним життям.

– Ну, не знаю, – з недовірою в голосі втрутився слідчий. – Не чув я нічого про справу «ветеринара» і вперше чую про вашу Віру Стельмах. А наше розслідування як назвемо? «Смерть на Бистриці»?!

Назар засміявся. Та його сміх тепер звучав радше нервово, аніж весело. Раптом перед його очима випірнули жахливі спогади – молодий хлопець, застрелений упритул. Так близько, аж обличчя спотворили глибокі опіки. Далі дівчина, ще зовсім юна, з понівеченим личком (зіпсована зовнішність – це теж збіг?) й відтятими руками, згодом спакована у валізу й викинута в річку, мов непотріб... Тим часом вродлива кельнерка принесла замовлене пінне, акуратно поставила його перед Андрієм, посміхнулася. Назар відчув, як мороз пробіг поза шкірою.

«А завтра ми знайдемо її в кущах десь на березі річки зі спотвореним обличчям». Він нервово сіпнувся й спробував розігнати похмурі думки. Коли ж дівчина відійшла від їхнього столика, навіть спробував пожартувати:

– А вона запала на тебе!

– Та пішов ти! Це звичайна ввічливість.

– Добре, добре – здаюся! – Назар підняв руки над столом. – То чого ж мені чекати від тієї жіночки? Є надія бодай на якесь порозуміння й об'єктивний висновок?

– Вона богиня серед криміналістів! – Андрій аж присвиснув. – Звісно, це жінка «з яйцями», тому з нею непросто працювати. Але, друже, повір – нам дуже пощастило, що вона в команді.

– Це не назвеш командою – вона ж просто відібрала труп і сказала чекати понеділка.

Раптом Назарів телефон озвався на столі тихою вібрацією. Вочевидь надійшло повідомлення чи якийсь сповіщення із соцмереж.

«Зачекає», – подумав він та проігнорував дзиччання. А Циган продовжував своє:

– У неї якийсь надприродне чуття до всіляких кримінальних таємниць. Ти сам переконаєшся – її висновки ніколи не бувають хибними.

– Чому ж вона вирішила, буцімто дівчина у валізі та наш застрелений не пов'язані між собою? – нагадав Назар.

Андрій замислився й, помовчавши кілька секунд, відповів:

– Чесно кажучи, трупи виглядають по-різному. Тому схиляюся на її бік.

– Але тебе там не було! – слідчий починав дратуватися, адже це вперше у них з Циганом розійшлися погляди. – Які шанси, що за кілька годин у Франику станеться аж два жорстокі вбивства, ще й тіла знайдуть на березі однієї річки...

– У різних її місцях, – перебив Андрій.

– О'кей, у різних. Але послухай, ми ж не в кіно! Це лише Франик, де за п'ять років трапилося менше вбивств, аніж за ці два дні. Яка ймовірність, що ми зіткнулися з двома різними злочинами?

– Усе, що можу порадити, – справді зачекаймо понеділка. Тоді порівняємо обидві смерті й точно знатимемо, чи це в нас маніяк завівся, чи просто випадковий збіг із річкою.

Андрій простягнув руку, поплескав слідчого по плечу, а тоді підняв свій келих:

– А поки краще вип'ємо за моє здоров'я. Вік Христа ж, як не крути!

Чоловіки дзенькнули келихами. Випили, зітхнули й Андрій махнув кельнерці. Тоді попросив рахунок, дістав кілька купюр з гаманця і, встаючи з-за столу, сказав:

– Завтра буде попередній експертний висновок на хлопця. Забігай, але по обіді. Щоправда, всіх досліджень ще не провели, та й не

проведуть до понеділка, наша лабораторія в суботу працює лише зранку, а неділя – таки вихідний у всіх нормальних людей.

– То яка користь з неповного висновку? – поцікався Назар, розгублено беручи до рук свій смартфон.

– Ну, щось цікаве вже й так є. Може, наштовхне твій слідчий мозок на корисну думку та спрямує хід розслідування... Як ти й кажеш, у цій справі важлива оперативність.

Назар кивнув, а тоді, нарешті згадавши про телефон, натиснув бокову кнопку й розблокував екран. Угорі висіло кілька сповіщень із додатків. Насамперед він звернув увагу на значок трикутного паперового літачка. Виявилось, у телеграм йому написав син. Уперше за останні півроку.

– Знаєш, – замислено сказав, уже підводячись з-за столу, – таки зачекає ця бісова справа до понеділка. Мій малий хоче завтра зустрітися.

Розділ 14

Субота. У квартирі № 15 застигла глибока тиша серед спертого прокуреного повітря темних кімнат. Десь за стіною галакав телевізор, під вікнами загавкав пес. Несподіваний дзвінок мобільного, що лежав на столі між порожніми скляними келишками, змусив Анжелу прокинутися. Вона підвелася з розстеленого дивану, схопила телефон і кульгавим кроком побрела на кухню. На дивані залишилося спати двоє чоловіків.

– Алло? – хрипким голосом кинула у слухавку, спершись об стіну й досі не розплющивши очей. Босі ноги неприємно липнули до немитого лінолеуму.

– Х-т-то це?

Анжела затинаяся. Здавалося, язик зав'язали морським вузлом, тож їй ніяк не вдавалося вимовляти слова без помилок. Телефонувала мама якоїсь Лесиної подружки. Анжела так і не втямила, хто це взагалі така і чого їй треба. Зрештою жінка по той бік телефонного зв'язку сказала, що Леся заночує в них. Анжела мляво пробелькотіла «добрее» і кинула слухавку.

«Не дають спокійно відпочити!», – подумала вона.

Жінка ще трохи постояла, спершись на стіну. Телефон вислизнув з обвислої руки й гепнувся на підлогу. Анжела розклепила повіки й голосно та грубо вилаялась.

За вікном майже вечоріло. Персикове сонце зазірало крізь відчинену кватирку на кухню, лягаючи довгими й надто яскравими пасмами на підлозі. Жінка ще не протверезіла. Важко опустилася на табуретку й спробувала закурити, але цигарка ніяк не хотіла виколупуватися із м'ятої, майже порожньої пачки, а тоді ще й запальничка нестерпно довго чиркала без вогню. Із неабияким зусиллям Анжела нарешті зробила глибоку затяжку, підперла лівою рукою голову й випустила хмарку цигаркового диму. Світ закружляв у швидкому танці. Меблі, стіни, підлога – все зарухалося й розпливалося в очах, викликаючи нудоту. Права рука з сигаретою лягла на кухонний стіл, і жінка замружилася, щоб угамувати скажений калейдоскоп, що

стрибав перед очима. Повіки міцно склепилися. Сірий гарячий попіл посипався, обпікаючи пальці, просто на поверхню столу.

Анжела отямилася, коли цигарка догоріла до самого фільтра. Вона загасила недопалок прямо об стіл та кинула його в попільничку на підвіконні. На вулиці й далі нестерпно гавкав пес. Чийсь автомобіль пронизливо завищав, гальмуючи. Жінка схопилася обома руками за голову й застогнала – череп розпирало від нестерпного болю. Тоді затраснула наглухо квартиру і знову впала на табуретку.

Згодом вона змусила себе повільно підвестися, поставити чайник на плиту й приготувати собі велику чашку кави без цукру. Свідомість потроху яснішала, наче розсіювався густий туман. Випивши за кілька ковтків гіркий напій, Анжела побрела у ванну, роздягнулася й стала під холодний душ.

«Який сьогодні день? – спитала себе подумки, доки потік води помалу тверезив. – Неділя? Чи ще субота?»

Від різкого запаху дешевого рідкого мила її несподівано знудило. Не витираючись і не вдягаючись, Анжела вилізла з порепаної ванни й зігнулася над умивальником. Ламаючись у спазмі, випустила каву та рештки неперетравленої їжі. Блювота, яка залила пожовклі стінки умивальника, тхнула алкоголем.

Нарешті голова ясна. Тіло скрутив болісний спазм й Анжела заплакала. Разом із тверезістю в її пам'ять увірвалися ранкові слова доньки. Леся просила не пити... Анжела пообіцяла, що більше не торкнеться оковитої. Чому ж їй так складно триматися подалі від пляшки? Чому не здатна бодай раз сказати «Ні» прозорій пекучій рідині у келишку? Куди поділася її сила волі?

Під оголеним тілом жінки на плитці зібралася калюжка води, що стікала з мокрого волосся. Хвиля жалощів до самої себе накопилася так несподівано, що Анжелі збило подих й уже не було змоги стояти. Вона безсило сповзла на підлогу, скрутилася калачиком на холодній плитці й розпачливо заридала. Темні пасма обліпили худі запалі щоки, а бліде чоло вкрилося крапельками поту.

«Як я докотилася до цього?! Що він зі мною зробив?»

Раптове усвідомлення, що в усьому винен Вітя, увірвалося в її думки, наче потік свіжого повітря у затхлу кімнату, коли нарешті відчинили вікно. Так, вона ще зі старшої школи полюбляла вештатися дискотеками й гуляти до світанку нічними закладами міста, але ж

ніколи не напивалася так, щоб не пам'ятати, який день! Вона ніколи раніше не блювала від надміру випитого. Ніколи не дозволяла мацати себе одразу двом п'яним чоловікам. А тепер – оці останні роки – мало не кожен вечір затягувався на кількадеденну пиятику. І майже щоденне похмілля тривало з наступними пляшками горілки надвечір...

«За Юри такого не було...» – згадала про свого першого чоловіка.

«Якби він не зник тоді у 2014 році, все склалося б інакше...» А ще вона згадала маму. Незадовго до її інсульту вони серйозно посварилися. Анжела не хотіла чути того, що намагалася втовкмачити їй мама, – Вітя алкоголік, його потрібно виганяти. Анжела сліпо кохала Вітю. Та чи це любов, чи просто дурна спроба триматися за когось, аби не скніти на самоті? За хвилину до нападу мама заверещала:

– І ти алкоголічка, Гела! Лікуватися треба, поки не пізно!

Тоді Анжела оскаженіла. Її так драгувало оте прізвисько «Гела», яке придумав колись ще її тато. Вона замахнулася і щосили ляснула долонею матір по обличчю.

– Сама ти алкоголічка стара!

Скрикнувши, мати заточилася назад. Тоді раптом її обличчя неприродно перекошилося, тіло скрутили судоми, а з рота виривалися якісь незрозумілі звуки, ніби в словах переплуталися літери. За кілька секунд вона впала на підлогу.

Це була їхня остання рмова. Після інсульту стара лежала паралізованою, відтак прикутою до ліжка. Уся її мова обмежувалася незрозумілим белькотінням з випусканням слини на підборіддя та нестерпних стогонів ночами.

А зараз, скрутившись на підлозі вбиральні, Анжела нарешті усвідомила – мама казала правду.

«Я – алкоголічка»

Листопад 2013 року

«Протестувальники, які, нагадуємо, виступили на підтримку європейського вектора зовнішньої політики України, вимагають від Президента та Кабінету Міністрів негайного підписання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом...»

– Ну, скільки можна дивитися цей ящик?!

До вітальні зайшов чоловік й, ухопивши пульт з журнального столика біля дивану, вимкнув телевізор. У квартирі одразу ж стало тихо.

– Думаєш, знову буде Революція? – Анжела питала майже пошепки, адже поряд на дивані посопувала дворічна Леся.

Чоловік обережно присів поряд на диван, турботливо пригладив світлі доньчині кучерики над вушком, тоді присунувся ближче до дружини й упівголоса заговорив:

– Не. Ті студенти ще трохи покричать і розбіжаться. Зима ж скоро. Наступного тижня вже й морози, кажуть, будуть. Холодрига... який дебіл схоче в палатці ночувати?

Жінка кинула суворий погляд на Юру і жартома показала йому кулака.

– Вибач, – чоловік засоромився й перепросив. – Я не хотів, вирвалося.

– Хоч не при дитині! – обурилася тодішня Анжела.

– Більше не буду, – винувато прошепотів він і чмокнув її у щоку, ледь торкнувшись ніжної доглянутої шкіри пошерхлими вустами.

Анжела театральнo зітхнула й поклала голову на його кремезне плече. Приємно війнуло чоловічими парфумами й гелем для гоління. Вона вдихнула цей запах, стулила повіки й непомітно задрімала. Коли ж розплющила очі, побачила свого чоловіка, вбраного у форму, а посеред кімнати на вичищеному килимі – вже спаковану чорну дорожню сумку.

– А це навіщо? – спитала, вмить усе збагнувши, та подумки благаючи, аби зібрана в дорогу сумка їй лише примарилася.

– Кримські, луганські та ще деякі підрозділи викликають у Київ. Сказали їхати за бажанням.

– Юро, то не їдь! – гаряче попрохала вона.

Аж раптом щось згадала й перепитала насторожено:

– Чому на якусь жменьку студентів викликають спеців?

– Нууу. – теж замислився Юра, – я не знаю. Думаю, Янукович, як і ти, боїться повторення 2004 року, тому наказав трохи налякати мальків.

– А тобі воно нащо здалося? Якщо це не строгий наказ, то лишайся вдома. Ти ж обіцяв малому тир у парку цієї суботи, хотів навчити його стріляти по мішенях, пам'ятаєш?

Юра підвівся з дивану, зробив кілька нахилів ліворуч-праворуч. Ледь чутно хруснули суглоби. Тоді зчепив пальці у замок і простягнув руки перед собою.

– Дають непогані бабки, – неохоче зізнався дружині. – Пацана на цей раз сама зводи кудись – в кіно там чи якихось лахів прикупити... Він просив нові кросівки на фізкультуру. Я гроші залишу. Малий ще в школі?

– Так, сьогодні шість уроків. Устигнеш попрощатися? – ледь не плачучи, спитала вона. Не вперше чоловік вибирався у відрадження, і Анжела завжди спокійно його проводжала, та зараз щось ніби дряпнуло зсередини – не треба нікуди їхати!

– Так, я дочекаюся, – дістав з кишені улюблену бензинову запальничку. – Хочу залишити йому на зберігання.

Анжела глянула на чоловіка. Її густі гарно підфарбовані брови здригнулися, ковзнули догори. Він ніколи не розлучався зі своєю запальничкою, аж раптом віддає її «на зберігання»? Дивно... аби не сталося чого... не на війну ж зібрався. Промовчала, щоб не зурочити, хоча й відчула ще тоді уперше якусь незбагненну і незвично болісну тривогу.

Юра – нетутешній. Сім років тому познайомився з Анжелою на дискотеці (минуло лише кілька тижнів після його переїзду з Донецької області). Сирота. Виріс у притулку, вступив до військового училища у Харкові, далі – «срочка» і добровольцем на війну в Абхазію. Після повернення з «гарячої точки» хлопця без питань узяли до спецпідрозділу «Беркут». Відслужив кілька років у донецькому відомстві, отримав переведення в інший куточок країни – до Івано-Франківська. На його подив, Юрі тут сподобалося. Не зустрів ані скажених «бандерівців», ані рушниць у кожній хаті, ані страшного зубожіння чи бодай чогось такого, про що торочили на Донбасі, змальовуючи Західну Україну. Натомість Франкове місто виявилось напрочуд затишним, спокійним та гостинним. Чого вартували самі лишень кав'ярні чи не на кожному розі, колоритні вуличні музиканти зі стометрівки та змога всюди діставатися пішки, без тисняви громадського транспорту. А ще місцеві завше всміхалися і загалом видавалися простішими, ніж люди, з якими Юра жив і спілкувався доти.

Після народження сина подружжя мешкало у найманій квартирі в центрі міста. Його зарплати цілком вистачало. Щойно ж Анжела завагітніла вдруге – довелося затягти паски й піти «у прийми» до її батьків. Почалися скандали – старший брат дружини не бажав переїзду зятя до їхньої квартири, переймаючись, що той зі своїми дітьми загребе батьківське житло, а рідна кров зостанеться ні з чим. Юра ж мав єдине бажання – заробити на власну квартиру, де ніхто вже не назве його «пристосуванцем» чи «дармоїдом». Свій дім для сироти означає навіть більше, ніж здоров'я чи визнання. Він просто хотів позбутися страху опинитися на вулиці...

Анжела теж підвелася з дивану і, м'яко ступаючи босими ногами по килиму, пішла на кухню. Юра обережно, щоб не порушити тремкий дитячий сон, підхопив на руки крихітну Лесю й відніс до ліжечка. Там, постоявши кілька хвилин, просто дивився на своє дитя, яке спокійно спало. Тоді нагнувся і поцілував донечку в чоло.

На вулиці дощило. Голі дерева хиталися від вітру, скидаючи до калюж останнє зашкарубле листя кольору золотої вохри. Гілка бузку попід їхніми вікнами неприємно шкреблася в шибку. Невідь звідки Анжела відчула, як її спиною пробігся морозець. Жінка смикнулася й увімкнула світло. На лискучому лінолеумі та кремовій плитці біля мийки заграли «зайчики» від теплого електричного освітлення, розганяючи незрозумілий страх. Жінка дістала з холодильника сріблясту каструлю, розігріла запашний щавлевий борщ. Налила у глибоку миску, вкинула ложку свіжої сметани і дбайливо поставила на стіл. Тоді нарізала тонкими кавалками сирокочену ковбасу та твердий сир й почала готувати чоловікові у дорогу канапки. За хвилину на кухню прийшов Юра та востаннє сів удома їсти.

Це таки був їхній останній вечір разом. У ніч на 30 листопада силовики спробували жорстоко розігнати Майдан. Постраждало понад сімдесят осіб. Юра додому не повертався. Анжела не раз ловила себе на думці, що цю суботу 30 листопада він мав би провести з сином, натомість подався разом з іншими «беркутівцями» лупцювати чужих дітей.

А далі в Києві закрутилося, і Юра вже не мав права ані розповісти дружині про свою роботу, ані навідатися додому на Різдвяні свята.

Після 18 лютого він узагалі перестав виходити на зв'язок. Анжела щодня впродовж наступних тижнів уперто набирала його номер. Тепер її доводила до сліз автоматична відповідь оператора мобільного зв'язку: «Абонент недоступний». За кілька місяців даремного очікування й оббивання порогів міліцейських структур, котрі з дня на день планувалося розформувати, вона отримала довідку про зникнення безвісти чоловіка та зосталася з двома дітьми, яких тепер мусила ставити на ноги самотужки. У травні помер її тато, а мама, відпрацювавши сорок років на пошті, вийшла на пенсію. Того року їй уперше довелося купувати теплі речі дітям на зиму серед уживаного мотлоху на «секонді» та влаштуватися на дві принизливі роботи.

А під Новий 2015-й рік Анжела випадково перетнулася з колишнім – красенем Віктором, з яким зустрічалася кілька місяців у школі. Він уже красенем не був (саме оклигував після розлучення), тож виявився геть не проти згадати шкільне кохання. Віктор скидався на побитого безпритульного пса, тож спочатку Анжела його просто пожаліла, пригостила кавою. Згодом незчулася, як почали бачитися частіше. А навесні 2015 року вона привела до батьківського помешкання нового «тата Вітю» й уперше за багато років закурила.

Розділ 15

У неділю вранці дівчатка прокинулися від солодкого запаху смажених оладок. Ароматна ваніль та ромова есенція розливалися повітрям, примушуючи зголоднілі шлунки дітей буркотіти. У сім'ї Христини побутував звичай – щонеділі вся родина рано-вранці вибиралася до церкви на службу, опісля ж удома мама Галя готувала млинці з різноманітними начинками – згущене молоко, сир із родзинками чи курагою, банани з шоколадною пастою, оладки з домашнім полуничним, малиновим чи вишневим варенням, або ніжні сирники зі сметанкою. Сьогодні до церкви пішов лише Христинин батько, а як повернувся – дівчатка саме прокинулися.

– Що сьогодні робитимете, принцеси? – поцікавилася Галя у дітей за сніданком.

Подруги змовницьки презирнулися. Тоді захихотіли.

– Та нічого особливого, – крізь сміх сказала Христя. – Відведемо Ладу додому та трішки погуляємо у дворі.

На підтвердження її слів Леся енергійно закивала головою. Тоді напхала повний рот оладок і з задоволенням узялася їх пережовувати. Варення стікало підборіддям, залишаючи липку рожеву смужку. Тітка Галя не стрималася, схопила паперову серветку і дбайливо витерла Лесине обличчя.

Дівчата ще трохи погралися з конструктором, а тоді вирушили до Лесі додому. Лада страшенно зраділа, опинившись на вулиці. Щойно її руді кудлаті лапи торкнулися поживклої трави, яка клубочилася вздовж хідника, одразу ж щасливо загавкала. Проте коли вони підійшли до Лесиною під'їзду, сторожко загарчала, а шерсть на собачому загривку стала сторчма. Христя зойкнула й затулилася руками.

– Не бійся. Це вона на дядьків, які до нашої сусідки ходять, – пояснила Леся. – Лада не любить людей, що п'ють горілку.

Та заходити у темний під'їзд дівчатка не наважувалися. Облуплені дерев'яні двері парадного трималися на одній завісі, загрозливо перекосившись набік, а просто біля входу отиралося двійко неприємних чолов'яг у брудному дранті. Лада притиснулася до Лесиної ноги й продовжувала гарчати.

– Ану забери шавку! – гукнув котрийсь із незнайомців. – Розвели тут псярню!

Дівчата аж затремтіли від страху. Христя позадкувала і стала за спиною подруги. Проте сховатися не вдалося – Леся була на цілих дві голови нижчою і майже на п'ятнадцять кілограмів легшою за подругу.

– Я тут живу, – озвалася вона й першою заскочила в під'їзд.

Лада і Христина вбігли слідом за нею.

Переступивши поріг свого дому, Леся одразу помітила: щось змінилося. На коридорному килимку не валялися, як зазвичай, кавалки болота, нанесеного взуттям, та й саме взуття не громадилося безладною купою, а виструнчилося рівним рядком попід стіною. Коричневий паркет, що визирав з-під потертої килимової доріжки, ще був вологим після миття. У передпокої витав запах хлорки впереміш із пахощами смаженої картоплі, а з кухні долинала негучна музика.

– Це ти, доню? – у дверному отворі між кухнею й коридором вигулькнула мама. – А я тут деруни смажу... Будеш?

Лада, побачивши господиню, замахала хвостиком і побігла до неї. Тоді мигцем сховалася за її спиною. Одразу ж з кухні почувся характерний звук – собака жадібно хлебтала воду зі своєї миски. Леся, тамуючи приємне здивування, присіла навпочіпки, щоб розшнурувати свої кросівки. Тим часом мама вийшла з кухні.

– А ти хто? – звернулася вона до Христі, аж дівчинка завагалася, роззуватися їй чи стрімголов утекти на вулицю. Від вулиці таки добряче стримувала присутність стрьомних незнайомців під під'їздом.

– Я. – почала було розгублено.

– Це Христя. Моя *найкраща* подружка, – втрутилася Леся, наголосивши на слові «найкраща». – Ми вже поїли у Христі вдома. Діма повернувся?

– Та ні, він десь гуляє. – якимось невпевнено сказала мама і хутко повернулася на кухню.

Двері до вітальні були щільно зачинені. Леся зраділа й зробила знак подружці йти за нею. Обережно, майже навшпиньки, вони прокралися до спальні наприкінці коридору. За зачиненими дверима Дмитрової кімнати, яка ще кілька днів тому належала й Лесі, не виявилось нічого незвичного – зібгана й розколошкана сірувата постіль (брат не мав звички застеляти ліжко); одяг, безладно розкиданий на стільці та на підлозі по кутках кімнати; з десяток

плакатів, приклеєних скотчем на вицвілі шпалери; дерев'яне двоярусне ліжко, котре, як оповідала мама, власноруч змайстрував ще їхній рідний тато. Леся роззирнулася довкола, подумала хвильку, а тоді переконливо сказала:

– Усе на місці. Навіть його гітара.

– Гм... – замислено озвалася Христя з виглядом мудрої експертки.

– То й що?

– Діма обожнює свою гітара, – пояснила Леся. – Він узяв би її з собою, якби тікав. Хіба що в гараж її не тягає, бо там брудно.

– А що він там робить?

– Машину ремонтує.

В очах Христини застрибали бісики.

– Ти знаєш, де він?

– Хто? – не зрозуміла питання Леся.

– Та гараж! – вигукнула Христинка.

Леся здригнулася й приклала пальчика до вуст, ураз зіщулившись:

– Тсс... у нас не можна так кричати. – прошепотіла, збліднувши від страху.

Вікна цієї кімнати виходили на дорогу. Зараз там був жвавий рух автомобілів, які з гуркотінням шугали туди-сюди, час від часу гальмуючи перед пішохідним переходом. А через дорогу – їхня школа. Величезна будівля на три поверхи зі світло-коричневими стінами і довгими клумбами з чорнобривцями та айстрами перед центральним входом.

– Гараж отам, – Леся показала рукою десь через дорогу. – За школою. Ходімо?

Дівчата хутко вибралися з квартири і помчали до гаражів. Обережно перетнули вулицю на світлофорі, обійшли школу, минули озеро, з острахом позираючи на перехожих, й уже за п'ятнадцять хвилин брели у бік гаражного кооперативу доріжкою, всипаною гравієм. На щастя, тут було порожньо. У неділю сюди мало хто потикався. Більшість автомобілістів удома ще від п'ятниці, і лише надвечір або ж завтра вранці серед гаражів відновиться звична метушня. Пес, припнутий на ланцюг біля хатинки сторожа, кволо задер писка на чужинок, оцінив їх сонним поглядом й, не вловивши загрози, знову влігся куняти.

– Ти знаєш, де гараж? – пошепки спитала Христя.

– Гадаю, так. Я кілька разів тут бувала з Дімою.

Леся зупинилася, покрутила головою врізнобіч й нарешті обрала напрямок руху. Довкола було тихо. Лише шурхіт гравію під їхніми кросівками, та звичний гамір міста, що долинав віддалік. Дівчатка кілька разів повертали то праворуч, то ліворуч, затим обігнули високу бетонну оглядову естакаду, порослу оксамитовим мохом.

– Оцей, – показала рукою Леся на сірий гараж, укритий лускатою потрісканою фарбою та подзьобаний рябою іржею.

Христина озирнулася, чи бува ніхто їх не бачить, а тоді неквапом підійшла ближче.

– Ключі маєш? – зі знанням справи кинула Лесі, зваживши в долоні навісний замок.

Леся заперечливо хитнула головою і теж наблизилася.

– Може, їх десь тут ховають? – запитала Христя.

Дівчинка знизала плечима. Тоді почала шукати – зазирнула в банку-попільничку та під неї; перевернула кілька камінців, помацала у траві, стала навколішки й зазирнула у щілину під гаражем – усюди порожньо. Аж тут спокій гаражного кооперативу № 26 розітнув дитячий вереск. Леся смикнулася від несподіванки, скочила на ноги й рвучко обернулася на крик.

Христина, затуливши руками півобличчя, задкувала від гаража на ватяних ногах. З її очей струмками текли сльози.

– Що там? – налякано пропищала Леся. – Христю! Що там таке?!

Подруга у відповідь лишень схлипувала і тремтіла, задкуючи. Нічого не розуміючи, Леся наблизилася до ділянки, де ще мить тому нишпорили Христя, і враз остовпіла. У проміжку між двома гаражами серед дерев'яних дошок, порожніх банок від фарби й купи пляшок з-під пива і горілки нерухомо лежав чоловік – увесь замураний болотом та кров'ю.

Коли Леся обернулася, Христя вже мчала геть, здіймаючи за собою хмари куряви.

– Христю! – погукала та. – Зачекай на мене!

Але подруга й не думала чекати. Леся відчайдушно втерла сльози. Аж тут вона помітила, що з-під зачинених воріт гаража тягнеться смужка засохлої крові. Зойкнувши, і собі щодуху кинулася бігти, залишивши незнайомця серед сміття. Сторожовий пес загавкав.

Розділ 16

У неділю вранці Назар прокинувся, коли сонце вже щедро заливало кімнату. Він розплющив спухлі очі, позіхнув та потягнувся по телефон. Екран мобільника показав гору непрочитаних сповіщень й уже доволі пізню годину – пів на дванадцяті.

– Виспався? – поцікавилася мама, коли Назар вийшов зі своєї кімнати.

Він кивнув і мовчки рушив до ванної.

– Сніданок уже холодний. Зараз розігрію... – продовжила жінка, вимикаючи телевізор й устаючи з дивану.

А тоді гукнула уже з кухні:

– Дзвонила Інна. Просила тобі переказати, що Костя десь вештається постійно, а ще з'їхав у навчання. Поговориш з ним? Ти ж його батько!

Назар застиг перед дверима ванної кімнати. Хотілося вгатити кулаком у стіну, але він, міцно зціпивши зуби, стримався. Хвиля люті накрила з головою.

«То тепер я батько?! Батько? Ха... а як же кінчений виродок, мент, алкаш?!»

– Добре, мамо.

Кісточки на його пальцях побіліли.

– Але вона могла зателефонувати мені особисто. – додав стиха.

Жилка на його скроні набрякла й шалено запульсувала.

– Я не чую! – голосно озвалася мама, намагаючись перекричати мікрохвильовку. – Ти пам'ятаєш про банки?

– Ага. – просичав у відповідь, зі свистом випускаючи гаряче повітря з легень.

Назар не мав бажання залишатися вдома й слухати нескінченні материні нарікання. І без неї знав, що весь час пропадає на роботі, а його син, як і більшість підлітків, уже прогулює школу й дедалі більше часу вештається з друзями. Сам таким був, нічого страшного в цьому немає. От нащо робити з мухи слона? А ще він добре пам'ятав, що мусить ті клятві банки заперти у підвал – усі вуха стара вже продзижчала. Але не сьогодні. Сьогодні він радше потрощить той

скляний непотріб об бетонну підлогу підвалу. От чого вона щороку гне спину над тими закрутками, а потім пиляє сина, що він їх не їсть?

Назар мовчки зачинився у ванній. Став під гарячий душ, похапцем поголився, а тоді проковтнув трохи розігрітого сніданку на кухні, коли мама вже повернулася у вітальню до свого улюбленця-телевізора. Невдовзі Назар одягнувся й вийшов, не сказавши більше жодного слова. Синові зателефонував уже з автомобіля.

Про зустріч домовилися на другу годину. Назар хотів забрати сина з дому й відвезти на піцу в центр міста. Там посиділи б нарешті як нормальні люди. Але хлопець говорив якось дивно – пошепки й короткими фразами. Попросив зустрітися біля човникової станції на міському озері. На мить Назару здалося, що син наляканий, але він погодився й утримався від розпитувань... Поки ж залишався вільний час, дістав ноутбук, приєднався до сусідського wi-fi без пароля й розгорнув робочу електронну пошту. На нього чекало кілька листів.

У першому виявився попередній звіт по знайденому трупу з вогнепальним пораненням. Назар пропустив вкладені фотографії й одразу перейшов до результатів перших аналізів. Токсикологічне дослідження крові показало високий вміст альфа-метилфенетиламіну та 2,7 проміле алкоголю.

«Отже, хлопець був добряче п'яним та під єшкою», – зрозумів Назар.

Далі він перейшов до описів ран та інших тілесних ушкоджень, які підтверджували попередню теорію – зчинилася бійка, а тоді у хлопця кілька разів вистрелили. Результатів балістики ще не було, але експерт визначив калібр куль – 9 мм – і припустив, що стріляли з пістолета типу ПМ чи Форт-12 (або -14 чи -17).

Після згадки про зброю у пам'яті Назара зринув неприємний спогад.

Був погожий зимовий день. Дружина поралася на кухні, Назар сидів у вітальні перед телевізором, а їхній майже п'ятирічний син совався зі своїми іграшками на килимі. Велика пожежна машина безупинно вищала, дрібні автомобільчики розліталися увсебіч, коли Костя таранив їх пожежною. Назар скрутив гучність телевізора пультом і лагідно глянув на дитину.

– Ти так батарейки посадиш, – озвався до малого. Тоді потягнувся вимкнути набридливе пицання іграшки.

Син у відповідь булькнув: «Ну і со?», висолопив язика й продовжив розкидатися машинками, а тоді знов увімкнув пожежну сирену й посунув з нею до іншої кімнати.

По телевізору крутили «Доктора Хауса». Назар дивився цей серіал уже вдруге, проте заплутані історії про харизматичного лікаря досі видавалися йому цікавими. Коли запустили рекламний блок, він пішов наглянути за малим. Син вовтузився на підлозі зі своєю машинкою біля їхнього подружнього ліжка. Назар усміхнувся й попрямував на кухню: перевірити, чи довго ще чекати святкової вечері.

Спочатку дістав з холодильника коробку мультифруктового соку, налив собі у склянку, із задоволення випив кількома великими ковтками, а тоді підійшов до дружини, яка клопоталася з вечерею.

– Ммм... – із насолодою промуркотів Назар, обіймаючи її за талію.
– Пахне смачно!

Інна повернула голову до чоловіка і підставила щоку для поцілунку. Її волосся кольору густої смоли було зібране акуратним пучком на потилиці, а смарагдові очі випромінювали спокій – давно вже не випадало такого гарного дня, коли всі вдома. Назар замилювався нею, тоді нагнувся та поцілував прямо у золотаву родимку над верхньою губою й міцніше стиснув жінку в обіймах. Інна розсміялася, торкнулась пальцем Назарового носа. Її руки були вимашчені соусом болоньезе з томатами, м'ясним фаршем та базиліком, який щедро вклаладіала поміж шарами пасти у скляній формі для випікання.

Назар зняв соус зі свого носа.

– А це смачно! – заявив, облизавши палець.

– Раніше, ніж за півроку навіть не чекай більше лазаньї. Стільки мороки з нею! – з награною серйозністю поскаржилася Інна, але сховати усмішку їй не вдалося. – А вже як намучилася з тими листами тіста!

Сьогодні у них шоста річниця шлюбу. Попри заперечення батьків та інших родичів, вирішили святкувати самі вдома разом із сином. Приготувати кілька домашніх страв, розкоркувати пляшку французького червоного сухого, котре отримали в подарунок ще на весілля, а опісля переглянути якесь старе добре кіно – ідеальний план для свята.

- Отак би завжди мені готувала, – жартома підколов Інну Назар.
- Розмріявся!

Невеличка кухня наповнилася сміхом, а ще за мить цей сміх урвав раптовий постріл.

Миска гепнулася на підлогу й ароматний густий соус кольору в'ялених томатів розбризкався бежевою плиткою підлоги. За нею перекинулася й форма для випікання, розлетівшись друзками битого скла.

Назар зірвався з місця і кулею вилетів з кухні, ледь не послизнувшись на заляпаній підлозі. Розлитий червоний соус нагадав про кров. Чоловік заскочив у спальню, відчуваючи, як гірка паніка підбирається до горла. Здається, ось-ось він почне задихатися. Заклало вуха. Звук пострілу продовжував нестерпно дзвеніти в голові. Якби він озирнувся, то побачив би, як непритомніє Інна, наче у сповільненій зйомці падаючи дотолу у смачне й уже зіпсоване болоньезе, котре готувала з любов'ю. Але все, що стояло перед очима Назара, – розчухнуті дверцята серванту, розкидані на паркеті папери, теки і... порожня кобура з-під *його* табельної зброї. А ще *його* син, котрий несамовито верещав, стискаючи голову руками.

- Синку! – скрикнув Назар, не чуючи власного голосу. – Синку!..
«Застрелився... Господи, син застрелився!»

Чоловік одним махом підлетів до дитини й упав навколішки. Руки, що зрадницьки тремтіли, підхопили малого, який продовжував стискати свою голову, ревити і заливатися сльозами. Спітнілий, розпашілий, переляканий.

- Кілька секунд знадобилося Назару, аби зрозуміти – син цілий.
«Цілий!»

Аж тоді він спромігся відірвати нажахані очі від хлопчика й оглянути кімнату. Розкидані папери, іграшкові машинки, шкіряна потерта кобура і *його* табельний пістолет. Він одразу ж побачив підсмалене покривало й крихітну дірку у матраці їхнього з Інною подружнього ліжка.

- Тихо, синку. – ковтаючи страх, сказав Назар і пригорнув малого.

Навіть тепер, коли минуло стільки років, Назар ціпенів від отих спогадів, учепившись пальцями в кермо своєї старенької автівки.

- Я не заряджав пістолет... – повторював уголос сам до себе. – Я не.

Раптом у кишені його куртки завібрував мобільний. Чоловік здригнувся, за кілька спроб видобув його назовні та глянув на дисплей. Телефонував Циган.

– Алло! Ти вдома? – голос експерта лунав збуджено.

– Не зовсім. – розгублено відповів Назар, силкуючись упоратися з видивами минулого. Це був той постріл, який продірявив його шлюб.

– Є пальчики! – вигукнув Андрій так гучно, аж слідчому довелося відхиляти слухавку від вуха.

– Легше. – попрохав слідчий. – Що ти сказав?

– Пальчики, кажу, є! Ти там спиш чи що?

– Чий пальчики? – Назар поволі вертався у реальність. – То маємо підозрюваного? Ти взагалі як про це дізнався?

Робоча інформація почала активно виштовхувати геть особисті спогади. Але те, що про відбитки пальців йому доповідає судмедексперт, бентежило. Це ж не його робота.

– Ніт, – Андрій по той бік телефонного зв'язку відкашлявся. – Криміналіст виявив, що відбитки пальців жертви є у нашій базі.

– Нічого собі! Засуджений? То це бандитські розборки?

– Не знаю, чи розборки, але особу встановлено, – голос експерта звучав задоволено. – Піскун Максим В'ячеславович, Тисяча дев'ятсот вісімдесят п'ятого року народження. Місце прописки – Ізюм, Харківська область. Решту деталей відповідальний експерт уже скинув тобі на електронку.

Назар лише присвиснув.

– Харків? Якого дідька він забув у Франківську?

– Це ти в нас слідчий. – насмішкувато сказав Андрій.

– Я взагалі-то не по цьому, сам знаєш. Пощастило, що криміналістична лабораторія з нами в одному корпусі, і ми з Жекою товаришуємо.

– Все... все... – намагався вгамувати колегу. – Дякую за цінну інформацію. Вже виїжджаю на роботу!

Назар завершив розмову, кинув телефон на пасажирське сидіння і повернув ключ запалювання. Двигун загуркотів, й уже за півгодини слідчий вибрався з авто біля міського відділка поліції. Про зустріч з сином він забув.

Розділ 17

Леся наздогнала подругу вже біля школи. Зазвичай Христя бігала слабенько й постійно мала труднощі на уроках фізкультури, зокрема через свою зайву вагу, але цього разу вона мчала вихором. Її гнав страх. Білосніжні кросівки тридцять восьмого розміру летіли над нерівним асфальтом, присипаним пожовклим листям. Не щодня ж бачиш мерців! Це видовисько було таким жахливим, що Христя ледве чи спроможеться сьогодні заснути. Досі вона мертвих людей не бачила. Коли не стало однієї з її бабусь, батьки не взяли дитину на похорон у Коломию. Коли ховали батькового товариша – її хрещеного тата, який загинув торік на війні з Росією, її знову від стресу вберегли батьки. Коли ж два роки тому сконав її перший пацюк Томмі, дитина потай від батьків загорнула його вже застигле тільце в безкоштовну газету, яку постійно запихали в поштові скриньки, й пожбурила з вікна у квітник під будинком. Вона не розуміла, що таке смерть, але побачивши сьогодні того чоловіка між гаражами, чомусь одразу збагнула, що він мертвий. А людини так просто не здихаєшся, як маленького декоративного шура.

Дівчата хутко оббігли школу й зупинилися край дороги. В очікуванні зеленого сигналу світлофора вони підпирали руками боки й відхекувалися, не зронивши жодного слова. Просто мовчки хапали ротами повітря. Боялися навіть зустрітися поглядами. Знали – щойно скажуть уголос про те, що бачили, одразу ж зайдуться ридма. І ще вони думали, якщо не говорити про це – воно зникне, ніби й не траплялося ніколи. Просто примарилося...

Христя не відривала погляду від світлофора, що застиг на нестерпному червоному. Секунди спливали, а відчуття було, ніби тягнуться години. Здається, кожен зустрічний пішохід по цей бік та через дорогу дивиться саме на них, дівчат. Міряє поглядом, мружить, згадує, чиї це діти. Ніби всі довкола вже знають. Христя ледь стримувала сльози, а Леся досі озиралася, аби переконатися, що ніхто за ними не женеться.

Щоки заливали яскраві рум'янці, обличчя були мокрими від поту. Волосся Христі вибилося з акуратно заплетеної коси, і тепер вона мала

дурний вигляд – червона, розпашіла, пошарпана. Щойно ж вони опинилися в безпеці – у дворі між багатоповерхівками, де жила Леся, Христина впала на лавку, розстебнула куртку і, мов ганчір'яна лялька, зм'якла й прилягла. Леся гепнулася поруч просто на землю.

Коли дівчата мчали геть з гаражного кооперативу, сторожовий пес зчинив галас. Наглядач, який доти мирно спав у своїй халабуді, хильнувши чарчину за сніданком, вийшов нагримати на пса.

– Джеку! Ану заткай-но свою блохасту горлянку!

Той гавкати перестав не одразу, а коли таки замовк, наглядач помітив, що його пес чимось стривожений. Собачі очі бігали туди-сюди, з роззявленого писка скрапувала слина, а пишний хвіст, що зазвичай радісно метлявся, зараз напружено притиснувся до задніх лап. Чоловік скрушно зітхнув, почухав чорну з сивиною щетину й неквапом відщепив Джека з ланцюга. Пес видав дивний звук – щось середнє між гавкотом та скавулінням, тицьнувся мокрим носом в долоню господаря, а тоді зірвався й побіг головною дорогою кооперативу. Чоловік натягнув на полисілу голову затертий брудно-зелений кашкет, замкнув хатинку та рушив слідом, гучно ступаючи дрібними камінцями, що ними було всипано шлях. Вони кілька разів звернули то там, то тут, проминули роздовбану естакаду. Кооператив був зовсім порожнім. Потім Джек загарчав й прожогом кинувся до іржавого гаража, де постійно збиралися патлаті малолітки.

– Що там уже наробили ті бісові діти?

Чоловік підійшов до пса, який гарчав та підвивав, зиркаючи кудись між гаражів. Туди, де підлітки постійно викидають порожні пляшки з-під пива. Він – наглядач кооперативу – вже стомився через це з ними сваритися. Але боротися було даремно – гараж орендували у власника, який не мав нічого проти пива. Наглядач кілька разів скаржився на тих малих пройдисвітів, хотів було і на власника кооперативу, але нікому не було до того діла.

Погода сьогодні стояла тепла. Сонце гріло так, що можна було ходити у футболці. Але шкірою раптом ковзнув мороз, примушуючи густе чорне волосся на руках чоловіка настовбурчитися. Спочатку він подумав, що там якийсь п'яний безхатько. Влігся перепочити, визбируючи пляшки? Його пес терпіти не міг усіляких алкоголіків й завжди кидався на п'яних. Та за мить до свідомості прокралася страшна думка – то не п'яний бомж... він мертвий.

– Дідько... – вилаявся чоловік, стягуючи з голови кашкета.

Він запахав руку, що почала тремтіти, до кишені штанів у пошуках мобільника, треба викликати копів, аж тут краєм ока помітив, що *тіло* серед сміття й бур'янів дихає.

– Ох, йопт! – скрикнув наглядач. – Мужик, ти живий?!

Дівчатка, які добрих півгодини мовчки віддихувалися після навіженого бігу, не знали, що чоловік між гаражами живий. Вони вирішили для себе: таємниця знайденого мерця залишиться між ними, жодна інша людина про цю пригоду не дізнається ніколи. Навіть поклялися на мізинцях.

– Це ж не Діма був, правда? – якимось невпевнено спитала Христя.

– Ні.

Леся точно знала, що той дядько не її брат. Але що він робив біля того гаража?

– А хто?

– Я не знаю, – відповіла Леся і замислилася.

«*Дімо, де ти?*»

– А якщо Діма його вбив? – припустила Христина.

– Ти що, дурна?!

Леся зірвалася на ноги, відчуваючи, що от-от заплаче. Від страху, від утоми й від образи – хоч яким придурком іноді бував Діма, але він її брат. Він хороший. Однак той мертвий чоловік усе не виходив їй з голови.

– Сама дурна. – Христя одразу ж змінилася в обличчі – здорова рожева барва вмить поблідла, в очах зблиснули сльози. Вона склала губи тонкою ниткою, надула щоки, підвелася з лавки й гордо почимчикувала геть.

Леся залишилася сидіти у пожовклій траві, вслухаючись у сирену, що наближалася. Вона так і не дізналися, що «швидка» забрала непритомного чоловіка до лікарні. Усе, про що зараз могла думати – це брат, який, поза сумнівом, потрапив у халепу. Але до кого звернутися по допомогу? Мамі байдуже. Мама думає, що Діма поїхав на якийсь концерт. Тато Вітя... ні, його Леся боялася найдужче. Якщо тато Вітя знатиме про проблеми брата – неодмінно розлютиться.

«*Я сама його знайду. Я зможу!*»

Леся підвелася з трави. Ноги, які ще тремтіти від бігу, поволі донесли її до під'їзду, де незмінно товклися пияки. Дівчинка буркнула під ніс «Добридень» і прослизнула додому.

– Я знайду, – прошепотіла Леся, кидаючи погляд на зачинені двері Дмитрової кімнати. Їй знову страшенно хотілося плакати.

Завтра понеділок, отже, знову школа. Згадка про це одразу ж навела на думку, що варто сказати вчительці про те, що Діма зник. Учителька обов'язково допоможе! Леся піде до братової класної керівниці, розповість усе – крім мерця між гаражами, звісно, – і Катерина Вадимівна неодмінно допоможе знайти Діму. Ця думка подарувала спокій та впевненість, що все буде добре.

Коли Леся зайшла до вітальні, щоб сховатися у своєму кутку, тато Вітя з Французом знову пили, дивилися щось по телевізору й курили. Сивий дим звивався попід жовтуватою стелею й одразу почав різати дівчинці очі. Леся примружилася, затамувала подих й тихенько рушила до своєї «кімнати». Вона майже сховалася за шафою, коли їдкий дим залоскотав її бронхи. Леся закашлялася.

– Льоля, скільки можна пояснювати, щоб ти була тихо! – заволав вітчим.

Леся здригнулася й залякла. До її ліжка залишалося щонайбільше два кроки.

– Льоля!

Почулося рипіння диванних пружин й дзенькіт келишків. Дівчинка боялася озирнутися, але зі звуків розуміла – тато Вітя вже встає з-за столу.

– Скільки тобі пояснювати, що коли ми відпочиваємо – ти сидиш тихо? Гівно мале!

Вітчим уже добряче випив. Доки він повільно долав шлях від свого дивану до її кутка, ним загрозливо хитало. Важкі кроки опускалися на килим, з натугою рипів паркет. Кожен вітчимів крок ніби глибше забивав цвяхи у Лесині ступні. Вона не сміла й ворухнутися.

– Я буду тихо... – пропищала дівчинка, голос її тремтів. – Мені тільки портфель скласти на завтра.

Вітчим уже стояв за її спиною. Леся відчула той характерний сморід горілки, якою торгувала сусідка, – різкий, кислий, чимось схожий на запах дріжджів, що їх бабуся колись розводила у теплому

молоці перед Великоднем... Дівчинка зіщулилася й приготувалася до удару.

Вітчим замахнувся знічев'я, випадково зачепив рукою шафу, якою було відгороджено куток. Гучно вилаявся, підняв руку вдруге. Цього разу розчепірена долоня лягнула дитину по голові. Від удару Леся повело набік, вона влетіла головою в лаковану стінку шафи і завмерла впівоберта до тата Віті Чоловік рвучко смикнув дитину за плече, і його долоня боляче опустилася на її обличчя. До смороду горілки доєднався запах дешевої копченої ковбаси, нею тхнули вітчимові пальці. Лесю враз скрутило живіт. Заплакавши, вона сповзла на долівку.

– Не чіпай мою дитину!

Раптом за спиною чоловіка, ніби нізвідки, з'явилася Анжела. Леся не бачила маму, коли прийшла додому. Напевне, та була в бабусиній кімнаті – а зараз вибігла на звуки ляпасів та доньчин плач.

– Забрав руки від моєї дитини! – заверещала вона.

Мама була твереза. За її голосом Леся зрозуміла, що мама сьогодні твереза. Нарешті вона дотримала слова!

«Зараз мама його прожене і все буде добре!», – зраділа про себе.

Аж тут тато Вітя стиснув кулак і з набагато міцнішим розмахом ударив маму. Жінка одразу ж полетіла на підлогу, але миттю схопилася. Леся боялася навіть дихати. Сиділа на підлозі спиною до шафи, затулялася руками й ледь-ледь підглядала крізь пальці. Слід від ляпаса палав, але зараз вона мало що відчувала, окрім страху.

Анжела підвелася з підлоги й кинулася до столу. Там, склавши докупи весь гнів, розпач та спротив, що назбирувався роками, схопила недопиту півлітрову пляшку й жбурнула нею у стіну. Пляшка просвистіла загрозливо близько над головою Віті, а тоді розлетілася на горілчані друзки, зіткнувшись зі стіною. На подертих вицвілих шпалерах, які по кутках уже давно почали відклеюватися, розпливлася величезна мокра пляма.

Вітчим заскреготів зубами від цієї втрати й просичав:

– Ах ти ж сука недобита!

Анжела пропустила його слова повз вуха й уже скидала на підлогу все, що потрапляло їй під руку на столі, – скляні чарки, напівпорожню тарілку з криво нарізаною ковбасою, переповнену попільничку, вміст якої розсипався килимом, здійнявши сіру хмару попелу. За ними полетіли й зіжмакана пачка цигарок та Французів мобільник.

– Харе бухати! З мене досить цього гівна! – верещала Анжела.

Француз здивовано глянув на розгнівану жінку й почав вибиратися з-за столу в бік дверей. А Вітя, зціпивши зуби, кинувся на дружину. Він легко звалив її й узявся гамселити кулаками. Удари сипалися один за одним, потрапляючи то в обличчя, то в ключицю, то в шию. Жінка верещала так, аж у серванті здригався запилюжений радянський сервіз.

Леся виповзла на колінах і визирнула зі свого кутка. Мама лежала на килимі, рясно забризканому кров'ю та всипаному попелом. Її волосся сплуталося, стало мокрим та липким. Домашня розтягнута футболка задерлася догори, оголивши невеликі, проте вже обвислі груди. Здавалося, кров усюди – струмочками стікає з розбитого носа, губ, розсіченої рани на чолі. Анжела ще намагалася прикрити голову руками, а Вітя й далі щосили її лупцював.

– Вбивають! – скрикнула жінка. Її голос прорвався крізь якесь страхітливе булькання. Обличчя геть скривавлене, у кутиках рота пінилась кривава слина.

Ще один потужний удар, цього разу ногою в живіт, примусив її безпорадно згорнутися клубком і змовкнути. З балкону долітало собаче виття й скрегіт кігтів об дерев'яні двері. Леся зрозуміла, що Ладу замкнули, аби не плуталася під ногами, як бувало доволі часто, коли на горілчане частування сходилися гості.

– Мамо!!! – завищала дівчинка. – Мамо!!!

Від власних криків та виття собаки Леся мало не оглухла. Ці звуки нестерпно шматували барабанні перетинки. Вона зіщулилася й міцно затиснула руками вуха.

«Хтось із сусідів прийде. Зараз хтось прийде...», – заспокоювала себе подумки, але не надто допомагало. Леся добре пам'ятала, що сусіди ще жодного разу не втрутилися, а наступного дня після таких вечорів вони мовчки відвертали голови.

Сльози текли рікою. Слизова оболонка носа вже так набрякла, що дитина не могла дихати. Вона хапала повітря ротом й захилялася від цигаркового диму й попелу. На язиці був терпкий солоний присмак. Спробувала встати, але від вигляду крові запаморочилося в голові. Наче крізь густу завісу Леся побачила, як утік дядько Француз – згорблений силует скочив до дверей та зник у передпокої, грюкнули двері. І раптом вона помітила його мобільний телефон, що закотився

під стілець. Дівчинка поповзла навкарачки і дістала знахідку. Тоді забилася у свій куточок й набрала номер, який вивчила на уроці ОБЖД. Щойно по той бік озвався спокійний жіночий голос, Леся пропищала у слухавку:

– Маму вбивають! Допоможіть!
Вона телефонувала в поліцію.

Розділ 18

Віктор Волошин ріс єдиною дитиною в сім'ї. Сім'я ж у них із мамою була маленька – він та вона. Батько наживав п'ятами ще тоді, коли дружину Ольгу з немовлям навіть не виписали з пологового. Звичайна скромна жінка, про таких кажуть: «тихше води, ніжче трави». З батьком Віктора вона зустрічалася два роки. Завагітніла, а заміж не вийшла, планували ж бо розписатися після народження дитини, а в того покидька вочевидь були інші плани. Також Оля мала старшу на десять років сестру та батьків похилого віку. Вони й підтримали її з малям, аби спокійно довчилася в університеті.

Віктор майже не пам'ятає ані тітки, ані бабусі з дідусем, вони одне за одним помирали раніше, ніж він пішов у перший клас. Тітку збив автомобіль, що перевищив швидкість. У діда після похорону старшої доньки стався інсульт – мав серйозні проблеми з гіпертонією. Бабуся протрималася ще два роки, доки одного ранку просто не прокинулася – сказали, обірвався тромб...

Коли Віктору виповнилося шість, вони з мамою залишилися зовсім самі. Відтак Ольга тремтіла над сином – здмухувала з нього кожную пилінку, стежила, як він спить, панікувала, коли хворів, і ніколи й ні в чому йому не відмовляла. Вона жодного разу не висварила сина, не покарала за погану оцінку чи злу витівку. Не встановлювала жодних правил і не гнівалася, навіть коли встрявав у різні халепи.

Заміж Ольга так і не вийшла. В їхньому домі взагалі не було жодного іншого чоловіка. Жінка давала раду з господарством сама – і цвях прибити, і шпалери переклеїти, і стелю побілити, і карниз повісити. Попри вищу педагогічну освіту працювала касиркою в театрі, заробляючи смішні гроші. Їх заледве вистачало на життя. Роботи за фахом не пропонували, вона й не доправлялася. Зрештою мала невеличку швейну машинку, тож сама шила собі одяг. Дещо перешивала із шмаття, придбаного на «секондах», щось шила з нових тканин, але таке траплялося нечасто. Теплі речі в'язала спицями – рукавиці, шапки, шкарпетки, шалики. Пряжу теж купувала на барахолках. Зазвичай її гардероб обмежувався скромними мішкovidними сукнями та стоптаним взуттям на низьких підборах.

Зате Віктор завжди мав новий одяг, якісне взуття – перед кожним навчальним роком мама вела його на речовий ринок, де витрчала на єдину дитину ледь не всі заощадження. Ольга ніколи не була красунею, а з роками ще й набрала зайвої ваги. І Віктор постійно соромився її, бо знав – усі друзі прозивають його маму жирною Ольгою.

З Анжелою Віктор вчився на одній паралелі у школі, а ще вони жили по сусідству. Симпатія до цієї вродливої стрункої дівчинки зародилася ще у класі шостому чи сьомому, а ось у дев'ятому – на зимових канікулах – йому вдалося завоювати її увагу, вони навіть кілька місяців прозустрічалися. Зрештою не було нічого серйозного – раз на тиждень вибиралися гуляти разом. Проходилися парком Шевченка чи довкола міського озера, тримаючись за руки. Іноді дивилися якісь комедії чи мелодрами у кінотеатрі «Космос». Та зазвичай просто «зависали» у дворі з іншими підлітками, що розбилися на парочки, – грали в карти чи бренькали на гітарі, аж доки хтось із сусідів не проганяв галасливу компанію з-під вікон багатоповерхівки.

Вітя рано почав курити. Ще у восьмому класі його постійно ловили вчителі з цигаркою за рогом школи. Безліч разів про це повідомлялося мамі, її викликали до директора, погрожували виключенням... Але Ольга обмежувалася тихим благанням до сина кинути курити, або не робити цього хоча б у школі. Він дивився у ті невинні медові материні очі, довкола яких збиралися зморшки, кивав і далі брався за своє. Огрядна, слабохарактерна мама давно не була для нього авторитетом. Хлопець почувався дорослим.

Після дев'ятого класу Вітя пішов учитися в «бурсу» на укладальника електричних мереж (ані шкільні оцінки, ані материн дохід не дозволяли здобути вищу освіту). Насправді освіта його не хвилювала. В училище вступив лише для того, аби здихатися осоружної школи. На другому курсі, коли його колишні однокласники готувалися до випускних іспитів й обирали майбутні ВУЗи, він почав зустрічатися з дівчиною із групи перукарів – Інесою. Це була палка, дещо вульгарна та жахливо приваблива дівчина, від якої просто зривало дах. Усі хлопці в бурсі йому заздрили. А на четвертому місяці їхніх стосунків Інеса «залетіла».

Весілля зіграли скромне, тихе. Майже всі витрати сплатили батьки нареченої, які жили в Галичі й тримали там невеличкий бізнес. Одразу після весілля молодята переїхали у Галич, Вікторова мати залишилася сама. Коли народився син Віталік – назвали на честь Інесиного діда – Вітя вже ходив на свою першу роботу, куди прилаштував його тесть через павутинку знайомств.

Він дедалі рідше бачився з матір'ю. Майже весь час на роботі – на фірмі, що прокладала інтернет-мережу, – а потім усе частіше затримувався з колегами опісля, випити кілька кухлів пива. Коли синові виповнилося шість років, сталося дві прикрі речі – Інеса вигнала його й подала на розлучення, за кілька тижнів по тому від інфаркту померла Ольга.

Інеса серйозно взялася до розлучення. Постійно висувала нові претензії й умови, вимагала грошей, розподілу майна. А тоді через суд – звісно, батько допоміг зв'язками – відсудила у Віктора материну квартиру. Одного дня він прокинувся без роботи, без житла і без жодної живої душі, що могла б йому зарадити. Коли квартиру продали, довелося йти на вулицю. Ночував у друзів, колишніх однокласників зі школи й бурси. Не затримувався ніде надовго. Підпрацьовував на стихійних «халтурках», заробітку з котрих вистачало лише на скупі харчі, цигарки та аліменти. Зрештою дедалі частіше почав випивати.

Одного дня, коли він з усім змирився й припинив шукати хоч якийсь вихід із ситуації, випадково зіткнувся з Анжелою. Саме брів вулицею, кволо переставляючи ноги, до будинку Француза. На вулиці сніжило, люди готувалися до новорічних свят. Крамниці виблискували вогниками гірлянд, у вікнах красувалися прибрані ялинки. Анжела не одразу його впізнала. Неголене обличчя, синці під очима й перші ознаки зловживання алкоголем – почервоніння шкіри, набряки, скляні червоні очі. Та вона нічого не зрозуміла, сором'язливо всміхнулася, потім обійняла його. Вони присіли в кав'ярні на розі. Пригостила його гарячою кавою із шматком пирога й уважно вислухала. Обмінялися телефонами й домовилися ще побачитися.

Одразу після Різдва Вітя отримав звістку, що Інеса з сином переїхали жити до Португалії. Адреси не залишили, мобільних номерів також. Попросили їх не турбувати, але аліменти – на цьому Інеса наголосила – все ще необхідно сплачувати на такий-то рахунок.

За кілька місяців Віктор перебрався жити до Анжели. Свого сина він більше ніколи не бачив.

Розділ 19

З понеділка погода раптово погіршилася. Ще вчора лагідне осіннє сонце дозволяло ходити без верхнього одягу, а зараз, наче за помахом руки, налетів крижаний вітер і пригнав важкі чорні хмари. Люди загорнулися у теплі куртки та плетені шарфи, підставляли з комірок обігрівачі, зимове взуття, пухові ковдри. Містом закружляв перший сніг.

У міському управлінні поліції кипіла робота. Вдосвіта Назар примчав у відділок й уже сидів у тісному кабінеті, очікуючи заповітної дев'ятої години ранку, аби накинутися на телефон та електронну пошту й примусити слідство зрушити з мертвої точки. Вчора він пробив по базі дані знайденого хлопця, з'ясувавши його місце реєстрації та приводи. Убитий справді виявився мешканцем Харківської області, мав кілька затримань за бійки, дрібне хуліганство й обвинувачення за зберігання наркотиків. Назар скопіював на свій комп'ютер фотографію з архіву, а також решту даних. Залишилося зв'язатися з відділом поліції міста Ізюм, розшукати родичів та з'ясувати, чому та з ким убитий подався до Івано-Франківська. Назар також з'ясував, що на Максима Піскуна зареєстроване авто – Ford Sierra 1988 року, чорний «седан».

З сином він так і не зустрівся. Хлопець нагадав про себе дзвінком, коли Назар уже був на роботі, длубаючись у моніторі комп'ютера. Вибачився перед малим, спробував пояснити причину, не вдаючись у подробиці. Але схоже, Костя образився – буркнув, що та розмова для нього була вкрай важливою, а тоді швидко кинув слухавку, не попрощавшись з батьком. Назар дав собі слово, що не зволікатиме і, щойно в нього з'явиться «вікно» – обов'язково поїде до сина. А зараз особисті проблеми не на часі. Чи мають якесь значення дрібні шкільні прогули або сварки з матір'ю, коли йдеться про два жорстоких убивства?

За п'ять на десяту ранку слідчий уже надіслав офіційний запит до Харкова і схопився за мобільник, щоб зателефонувати гарпії – Вірі Стельмах. Потрібно нагадати їй про себе та прискорити аутопсію тієї

дівчини з валізи. Проте не встиг він навіть відшукати її номер, як телефон у його руках озвався.

Контакт не був збережений у пам'яті смартфона.

– Назарій Вус слухає, – офіційним тоном озвався слідчий.

– Доброго ранку.

Попри те, що бачився з цією жінкою лише одного разу, її голос вривався у пам'ять. Назар стрепенувся, наче йому за комір хлюпнули крижаної води. По той бік телефонного зв'язку була судмедекспертка Віра. Слідчий здивовано звів догори брови й напружився.

– Який збіг! – нервово скрикнув він. – А я саме збирався вам телефонувати...

– Чудово.

Назар притиснув плечем до вуха телефон, а сам тим часом увійшов на «Рубіж»^[7] й почав вводити в пошуковик номер державного знаку та VIN кузова автівки, що належала загиблому. Світла сіра сорочка з дрібним геометричним малюнком прим'ялася на рукавах при ліктях, кутик правого манжета загнувся. А ще ж він не встиг підстригтися в суботу, тож тепер слідчий з відрослим волоссям та слідами втоми під очима мав дещо неохайний вигляд.

– Ми таки провели... я провела аутопсію.

– Ви ж не працюєте на вихідних?

Він не хотів прозвучати зверхньо чи глузливо (хай лише у телефонній слухавці), але запізно зрозумів, що бовкнув не те. Одразу втішив себе думкою, що вона його не бачить. Якби утнув таке при особистій зустрічі, гарпія б уже, напевно, відгризла йому голову. Назар ніяково скривився і втягнув голову у плечі.

– Перепрошую. Я не те мав на увазі. – поквапився з вибаченнями. В його голосі вчувався легкий переляк – так, це чудово, що ви провели розтин. А ми, до речі, встановили особу загиблого із вогнепальною раною, тож я охоче візьмуся й за «валізу». В таких справах важлива оперативність.

Про себе Назар уже охрестив обидві справи «смертю на Бистриці». Інтуїція, яка рідко його підводила, тепер уперто нашіптувала, що ці два трупи якимось пов'язані між собою. Треба лише знайти точку дотику. І він знайде. Неодмінно. Слідчий не міг позбутися того хвилюючого відчуття, що він стоїть на порозі кімнати,

де приховані геть усі відповіді. Варто лишень зазирнути до потрібної шафи. Був переконаний – скоро все відкриється.

– У мене змінилися плани, тому я мала вільний час учора по обіді, – озвалася Віра.

Щось змінилося. Крига скресла? Її голос тепер інакший. Назар не міг повірити, що вона не засипала принизливими коментарями його невдалий жарт, не поставила його – дрібного слідчого – на місце. Віра говорила спокійно та навіть привітно. І її досконала вимова, з правильно розставленими наголосами у словах, уже не різала йому слух. Голос пані Стельмах більше не викликав нестерпних хвиль роздратування. Зараз вони розмовляли, наче рівні. Може, перше враження таки виявилось хибним?

– Є щось цікаве? – поцікавився Назар. – Ну, окрім того, що тіло пошматували, запхали до валізи й викинули в річку?

– Дещо є. Я десь загубила адресу вашої електронної пошти. Можете скинути її на цей номер? Бо якщо надсилатиму через управління, згаємо більше часу...

– Ага. Без проблем! – зрадів він, водночас витріщаючись у монітор, де з'явилося кілька записів із камер спостереження на дорогах міста.

– Користуетесь телеграмом?

Назар майже її не почув. Він укотре прокручував записи, де «засвітився» чорний «седан» з потрібними номерами. Більшість файлів датувалися четвергом.

– Що? – перепитав неухважно.

– Телеграм, вайбер, ватсап? Користуетесь якимись додатками для зв'язку?

– А... так, звісно! Усім цим. Ще маю скайп і месенджер... куди писати, кажете?

– Напишіть на телеграм. На цей номер. Дякую.

Вона швидко роз'єднала дзвінок, навіть не попрощавшись. Якщо Віра й кинула слідчому «до побачення», він теж не почув, адже саме цієї миті «Рубіж» показав, як автомобіль жертви прямує вулицею Набережною, мінаючи спортивний комплекс ІФНТУНГ уночі з четверга на п'ятницю минулого тижня. Телефон сповз з-під вуха й гепнувся на стіл, скинувши на підлогу кілька аркушів паперу. Назар цього теж не зауважив. Він уже вантажив відео на свій комп'ютер,

знову й знову переглядаючи ті кілька секунд, схоплених цифровою відеокамерою, розташованою над дорогою перед світлофором.

Якість зображення бажала кращого. Все «сніжило» й мазало. Але коли об'єкт усього на мить опинився на пішохідному переході, під тьмяним світлом вуличного ліхтаря, Назар поставив запис на паузу й збільшив картинку. Сумнівів не було – це саме те авто. Марки не видно, але номерний знак камера зафіксувала – він збігався. Далі слідчий ретельно пробіг поглядом та відзначив про себе, що цю автівку нескладно знайти, адже на боковому крилі кузова, яке показалося на камеру, було якесь зображення. Роздивитися, що ж там, не вдалося через якість нічної зйомки.

«Наклейка? Бренд? Це службове авто?»

Усі питання одразу нотував у свій пошарпаний блокнот в коричневій палітурці, аби не загубити думку. А тоді він побачив тіні...

Розділ 20

Патрульні на виклик приїхали із запізненням – розбороняли чергову бійку під нічним клубом. Зрештою це ж лише сімейні справи. Від подібних викликів вони просто вже стомилися – кожної зміни по декілька дзвінків. Зазвичай усі візити завершуються зіпсованим настроєм й усвідомленням безглуздості виїзду, адже майже кожна побита дружина врешті відмовляється писати заяву. Навіть попри внесені 2019 року зміни до Кримінального кодексу чи не всі випадки домашнього насилля залишаються безкарними. Та й викликала поліцію дитина: 99 % «дитячих» дзвінків – лише пустоці, тож потім доводиться погрожувати малим шибеникам штрафами за хибний виклик.

Коли наряд із трьох чоловіків у темно-синіх одностроях з'явився перед дверима квартири №15, там уже запала тиша. Звісно, сусіди чули і жіночі крики, і дитячий плач, і навіть виття собаки, що розривали ту квартиру ще якусь чверть години тому, але ніхто на це не реагував. Усі давно звикли до їхніх п'яних скандалів. Один з патрульних натиснув кнопку дверного дзвінка. По той бік пролунав механічний пташиний спів. Брудні двері, обтягнуті чорним потрісканим дерматином, залишалися зачиненими. Патрульний подзвонив удруге. Потупцював на хіднику й вже хотів було обернутися до колег, як щось рипнуло.

– Хто там? – з-за дверей почувся приглушений чоловічий голос.

– Поліція, – голосно озвався інший парубок у формі, опускаючи руку на пояс, з якого звисав гумовий кийок. – Відчиніть, будь ласка, двері!

Знову запала неприємна тиша. Якийсь непевного вигляду чоловік заскочив у під'їзд, але, побачивши поліцію, смикнувся і рвонув назад на вулицю. В під'їзді тхнуло сечею й самогоном. Типове місце для п'яних розборок.

– Чого вам треба? – врешті спитали там, у квартирі. – В нас усе добре!

– Відчиніть, будь ласка, – наказав патрульний, зазираючи у кругле вічко. – Ми лише хочемо дещо спитати.

Молодики почули нервову лайку, а тоді клацнув замок і двері прочинилися. Перед ними стояв неохайний чоловік віком за тридцять. Його кучеряве темне волосся було немитим, нечесаним, присипаним пластівцями лупи. Над скронями поблискувала сивина.

– Доброго вечора, – холодно озвався старший патрульний, який досі тримався позаду з чорною пластиковою текою в руках. – Ми знайдемо.

– Ні, – запротестував чоловік і демонстративно схрестив руки на грудях.

Він стояв перед ними у брудній фіолетовій футболці з полущеною емблемою відомої марки чеського пива, в затертих і розтягнутих на колінах чорних спортивках й гумових шльопанцях кольору мокрого асфальту. Нігті на ногах чоловіка були задовгими й брудними. Коли той закладав руки, старший поліцейський помітив забиті кісточки на фалангах пальців.

– Це було не питання, – холодно відрізав він, – відступіть.

Інший патрульний знову опустил руку на свій кийок так, щоб чолов'яга це помітив, а високий, попереджаючи хід незнайомця, виставив ногу вперед прямо на поріг квартири. Тепер зачинити двері виявиться складнішим завданням.

– У нас все добре, – повторив чоловік.

Його темні очі з розширеними зіницями промацували всіх трьох хлопців на хіднику.

«*Боїться*», – подумав старший.

– Ми лише перевіримо й поїдемо далі, – з награною легкістю повідомив високий. – Домовилися? Маємо ще багато роботи.

Чоловік нервово ковтнув слину. За його спиною, у квартирі, стояла цвинтарна тиша. Поліцейські нашорошили вуха, але не почули ані голосів, ані бубоніння телевізора. Тим часом чоловік помітно напружився – стиснув кулаки, топтався на місці, а його погляд бігав від одного патрульного до іншого. Тоді, вагаючись ще мить, урешті відступив. Першим зайшов високий, формально посміхаючись. За ним рушили інші двоє. Одразу їхню увагу привернула занедбаність помешкання. Хоч і бачили таке мало не щодня, але було неприємно думати, що в цій квартирі живе дитина. Старі, місцями розламані меблі радянського зразка, брудне стоптане взуття попід стіною, подерті вицвілі шпалери. Ледь чутно тхнуло хлоркою, яка геть не маскувала

аміачний сморід з туалету. Від чоловіка несло алкоголем і немитим тілом. Один з патрульних закашлявся, адже тут був і неодмінний атрибут подібних помешкань – сперте прокурене повітря.

– З ким ви проживаєте? – холодно спитав старший.

– Дружина, діти... – почав белькотіти чоловік, – ще теща, але вона після інсульту.

Поліцейські зрозуміли, що чоловік ще не протверезів, проте зовсім не здивувалися.

– Можна поговорити з дружиною?

Не встиг він зреагувати на питання й бодай щось відповісти, як у довгому коридорі з'явилася худа жінка. Намагалася триматися рівно, але кожен крок їй коштував неабияких зусиль. Обличчя вкривали свіжі забої й місцями багряніла кров, що вже починала присихати. Поліцейські презирнулися. Старший кинув оцінюючий погляд на п'яного чоловіка, котрий ураз заціпенів і лише свердлив дружину поглядом.

– Доброго вечора, – привіталася вона.

Поліцейські кивнули, скупі посміхнулися.

– Можемо присісти поговорити? – звернувся старший до жінки.

Та кивнула й провела їх на кухню.

– Як вас звати? – спитав високий, зупинившись у дверях.

Жінка присіла на хитку табуретку за столом. Навпроти неї розташувався старший. Інший патрульний зупинився біля керамічної плитки на стіні, просунувши на поясі в петлі штанів великі пальці рук. На кухні виявилось так само занедбано, як і в передпокої.

«Ніби двадцять років тому...», – зловив себе на думці старший поліцейський, мимоволі оцінюючи квартиру.

– Анжела, – назвалася жінка, – Анжела Кухарчук.

– Сержант поліції Березовський Мар'ян Ігорович. Зі мною рядовий Дутченко та капрал Мисько.

Патрульний показав жетон та обвів рукою своїх колег. Жінка несміливо кивнула і, навіть не глянувши, опустила очі на свої руки, складені на колінах.

– У поліцію зателефонувала дитина, дівчинка, – сказав старший обережно, ніби йшов тонкою кригою. – Ваша донька? Можете її покликати?

Жінка спочатку кивнула, а тоді, ніби щось згадавши, різко – аж надто різко – заперечила. Її мокре волосся, яке пахнуло шампунем, прилипло до щік.

– Во..н..на, – затинаючись прошепотіла Анжела, – вона спить уже.

– Як звати вашого чоловіка?

– Вітя, – судомно ковтнула. – Віктор.

– Віктор вас ударив?

Жінка спочатку застигла й скляними очима дивилася вниз. Тоді повільно підняла голову й шмигнула поглядом повз високого поліцейського. Побачила у проміжку між ним та одвірком чоловіка, що залишився стояти в передпокої. Тоді відсахнулась, наче від гарячої сковорідки, й заперечно похитала головою. З її носа текла цівка крові.

– Він вас ударив? – повторив питання лейтенант.

– Ні, – заперечила Анжела, – я просто впала.

– У вас розбите обличчя, – зауважив той, що підпирав стіну. Його голос був якимсь писклявим, трохи нагадував дитячий. – І кров з носа.

Він схопив з гачка брудний кухонний рушник замацаного синього кольору й простягнув жінці. Той тхнув прогірклим жиром і ще чимось квашеним. Анжела глянула налякано, ніби дике кошеня, тоді мовчки схопила рушника й змахнула ним кров. Поліцейський намагався приховати огиду й непомітно витер руку об свої штани.

– Я впала. В нас усе добре, – наче робот, повторювала вона.

Тоді старший підняв погляд на високого й кивнув. Той, отримавши беззвучний наказ, розвернувся й пішов до чоловіка. Тихо звернувся до нього на ім'я та попрохав показати, де спить донька. Обоє за мить зникли у дверях до великої кімнати. Той, що підпирав стіну, легенько причинив двері на кухню. Вони залишились утрюх.

– Тепер кажіть правду, доки він не чує, – негучно, проте впевнено порадив лейтенант, нахилиючись ближче.

Запаху алкоголю від жінки він не відчув зовсім. Її погляд видавався цілком тверезим і осмисленим, хоча й трохи розгубленим.

– Я впала...

– Зараз ви можете сказати правду, – запевнив поліцейський.

– І що йому за це буде? – пошепки спитала Анжела, кидаючи погляд на двері.

– Пишете заяву, ми його затримаємо до завтра.

– А потім?

– Якщо це вперше чи вдруге – отримає штраф за адміністративне правопорушення. Якщо втретє – можна відкривати кримінальну справу. Завтра поїдете до експерта знімати побої. Це нескладно і цілком безкоштовно, не турбуйтеся. Також ви можете звернутися до безкоштовного державного юриста і психолога. За потреби, звісно.

Жінка зіщулилась, сховала побите лице у долонях й заплакала. Груди під флісовим халатом судомно здіймалися та опускалися. Нею трясло, ніби у пропасниці. З крану над мийкою скрапувало. Кожен удар води об іржаву емальовану поверхню відбивався в її голові нестримним болем. Вона мовчки плакала, не знаючи, як учинити.

Тоді старший поліцейський дістав з теки, яку тримав у руках, чистий аркуш паперу та синю кулькову ручку. Відсунув убік порожнє горнятко з чайним осадом на денці, попільничку й мобільний телефон. Поклав папір перед жінкою і сказав:

– Я продиктую.

Жінка відліпила руки від обличчя, затримала погляд на аркуші й, витерши кухонним рушником сльози та свіжу кров, що знову набігла під носом, захитала головою.

– Ні, я нічого не писатиму.

Обидва поліцейських гуртом зітхнули, презирнулися й невесело всміхнулися.

– Упевнені? – перепитав старший. – Ми його затримаємо до ранку.

– Але завтра він повернеться...

Здавалося, що після цих слів жінка знову розридається. В її голосі було стільки болю й приреченості, що обом патрульним зробилося недобре. Вони нічого не могли вдіяти. Або Анжела зараз пише заяву, і вони «пакують» цього пияка, або – що ймовірніше – йдуть ні з чим далі патрулювати район. Подібний сценарій повторювався знову й знову, наче пошкоджена вінілова платівка. Навіть протоколи писалися під копівку. Майже кожна побита чоловіком жінка боїться писати заяву. Майже кожна терпить синці, розквашені губи й ніс до крові, адже боїться, що як поскаржиться – битимуть дужче. Поліцейським було справді прикро. Зазвичай потім дзвінки на «102» частішають, бо такого візиту вистачає на кілька днів, аби налякати кривдника. А за кілька місяців чи тижнів чоловіки починають махати кулаками знову, з новою силою. Іноді в ці квартири доводиться виїжджати вже на труп.

– Я нічого не писатиму, – Анжела майже перестала плакати. – Я просто впала.

Розділ 21

Майже всю ніч з неділі на понеділок Леся боялася спати.

Тато Вітя одразу зрозумів, куди вона телефонувала. Спочатку він ще дужче розлютився – вибив з її рук телефон і знову лягнув по щоці. Тоді, стискаючи до хрускоту кісточок кулаки, заволав, аби вона мерщій лягала спати. Далі підняв Анжелу, відвів її до ванної, а сам намочив ганчірку в холодній воді й абияк витер із підлоги кров. На килимі zostалися багряні мокрі плями, присипані цигарковим попелом. Леся ховала обличчя в подушку, тамуючи сльози.

Коли у вітальні увімкнули верхнє світло і поліцейський зазирнув у Лесину «кімнату», вона слухняно лежала, відвернувшись обличчям до стіни і вдавала, що міцно спить. А коли поліція пішла геть, мама випустила з балкону Ладу, тато Вітя мовчки розстелив диван й вони полягали спати.

Вранці Леся прокинулася сама. Тихенько прокралася з кімнати на кухню і там, на столі, побачила мамин мобільний телефон. Спершу Леся поснідала шматком білого хліба з майонезом, одягнулася. Тоді роззирнулася, прислухалася до хропіння тата Віті й, упевнившись, що її ніхто не бачить і не чує, розблокувала телефон, знайшла там контакт «Син» і зателефонувала Дімі. У динаміку було тихо. Вона притиснула спітнілими пальцями дешевий пластмасовий мобільник до вуха й чекала. За мить зв'язок обірвався. Леся тричі пробувала набирати Дмитра, але дзвінки залишалися без відповіді. Тоді, прихопивши свій портфель, Леся поквапилася до школи. Сьогодні вона мала чіткий план – поговорити з учителькою Дмитра, а після уроків сходити в бібліотеку, щоб дізнатися, як побороти демонів з підвалу, адже Христя в інтернеті знайшла лише якийсь «екзорцизм», де не обійтись без священника...

На першому ж уроці Ліля Ігорівна – Лесина вчителька – помітила червоний слід на щоці дівчинки, а також виразні ознаки втоми – темні кола під очима та спухлі повіки. На першій же перерві вона підійшла до Лесі й стурбовано запитала, що трапилось. Дівчинка налякано зіщулилась, а тоді попросилася до туалету.

Ліля Ігорівна знала, що Лесина сім'я неблагополучна. Таких сімей за останні роки наче поменшало – не те, що було у дев'яності, – але зрештою Кухарчуки такі в цій школі не єдині. Один з восьмикласників був дитиною наркоманів – про це всі знали. У дівчинки з 6-А батько відбував покарання у в'язниці. Тож доки Леся Кухарчук та всі ті учні справно ходять до школи, готують домашні завдання й переймаються оцінками – хвилюватися немає чого.

На великій перерві Леся пропустила обід в їдальні та хутенько піднялася на другий поверх. Там, серед просторих коридорів, було повно старших учнів. На їхньому фоні Леся мала вигляд маленького загубленого цуценятка. За хвилину дівчинка прослизнула крізь галасливий натовп майбутніх випускників й опинилася в кабінеті історії. Затамувала подих, відсмикнула край свого блакитного трикотажного светрика і на ватяних ногах підійшла до вчительського столу.

– Доброго дня, – привіталася.

Її голос нагадував шелестіння вітру. Катерина Вадимівна ледве розібрала слова. Вона підняла заклопотаний погляд від класного журналу, куди виставляла оцінки. Проникливі сірі очі під скельцями окулярів здавалися просто величезними.

– Кухарчук?

Вчителька глянула на Лесю, із розумінням кивнула, а тоді гримнула на двох хлопців наприкінці класу:

– Ви там застрягли? Леськів, Бортник, бігом на коридор! По журнал нехай ваша старосте зайде пізніше.

Леся продовжувала стояти біля столу, затамувавши подих.

– Кухарчук? – показова пауза. – То я твого брата побачу на уроках чи ні? Ти, може, принесла записку від мами?

Леся захитала головою й ковтнула слину. Уся впевненість щодо розмови зійшла на пси від суворого, наче сьогоднішня погода, вигляду Катерини Вадимівни. Дівчинка прикипіла поглядом до календарика на столі, намагаючись прочитати напис письмівкою. Здається, то був якийсь вірш. Лесине серце шалено калатало, ледь не вириваючись з грудної клітки, а кров стугоніла аж у вухах. Здавалося, от-от вона зірветься й утече. Ті двоє учнів, гигочучи, нарешті забралися із класу. Тепер вони з учителькою залишилися наодинці.

– Ти щось хотіла мені сказати? – голос Катерини Вадимівни звучав м'якше.

Леся кивнула.

– Щось трапилося?

Знову кивнула.

– Дмитро захворів? Чи, може, щось удома?

Звісно, коли Катерина Вадимівна придивилася уважніше, то помітила і страшенне занепокоєння, і слід від удару на дитячій щоці.

– Діма зник, – на одному подиху вичавила Леся й зіщулилася, ніби в очікуванні ляпаса.

– Продовжуй...

Вчителька відсунулася назад. Її стілець на металевих ніжках неприємно рипнув навощеним паркетом.

– Коли ти з ним востаннє бачилася?

– Може, в четвер вранці, перед школою. А може, ще в середу. – ковтнула слину. – Я не пам'ятаю точно, коли саме.

Леся міцно вхопилася за краєчок столу, аж пальці побіліли. Нижня губа затремтіла, а в кутиках очей уже збиралося на сльози. Десь у коридорі галасували підлітки. До кабінету долітали уривки їхніх фраз, рясно приправлені словами-паразитами. Катерина Вадимівна підвелася й простягнула руку Лесі.

– Ну... ну... – обережно торкнулася її плеча. – Просто розкажи, що сталося.

– Діма не був вдома точно від четверга, і я не знаю, куди він подівся.

– Може, з друзями десь? Ти ж знаєш, що твій брат любить музику. Може, на концерт поїхав.

– Ні! Не будьте, як моя мама! – несподівано для самої себе Леся підвищила голос. Тоді знов зіщулилася й перепросила самими губами.

– Телефонували йому на мобільний? – дуже обережно спитала вчителька.

Дівчинка кивнула й додала:

– Здається, у нього вимкнений телефон. Коли я набирала, то навіть гудки не йшли.

– Те саме. – погодилася Катерина Вадимівна, все ще тримаючи руку на плечі дитини. – То ти точно його не бачила з четверга і він не приходив додому?

– Не приходив. Я думаю, щось погане сталося.

І тут Леся не втрималася, з її очей бризнули сльози. Гарячі цівки потекли щоками й закрапали на поверхню столу. Раптом двері в клас смикнулися, якийсь хлопець устромив свою цікаву голову в одвірок. Катерина Вадимівна самим лише поглядом змусила його забратися геть.

– Допоможіть його знайти. – прохрипіла Леся, ковтаючи гіркий клубок.

– Ну... ну... – вчителька пригорнула її до себе. – Не плач, золотко... дай мені номер телефону вашої мами, і я обіцяю, що допоможу.

Леся дозволила себе обійняти й пригорнулася до вчительки. Тепло, що випромінювало тіло Катерини Вадимівни, здавалося, пронизувало її до самих кісток. Пахнуло чимось солодким і приємним. Вона заплющила очі й кілька хвилин плакала ридма, відпускаючи назовні всі тривоги, які несла було втримати в собі. Так вони й стояли біля вчительського столу, перед невитертою темно-зеленою класною дошкою, списаною різними датами. На вулиці пустився дощ, вистукуючи величезними краплями по бляшаному віконному відливу. Шибку залила вода, в кабінеті історії враз споночіло. А вони, не помічаючи негоди, мовчки стояли, обійнявшись, доки не пролунав дзвінок. Велика перерва скінчилася, а Леся досі не могла припинити плакати.

Розділ 22

– То ти хочеш сказати, що кров належить не лише жертві?

Назар енергійно гортав сторінки у теці, яку щойно йому вручив експерт-криміналіст. Те, що Піскун приїхав до річки не сам, слідчий уже й так знав, адже на одній з камер пошукової системи «Рубіж» було видно дві тіні у салоні – водія та пасажира. От що справді цікаво – ким був той пасажир? Убивцею чи свідком?

Криміналіст сидів навпроти столу слідчого, відкинувшись на спинку стільця. Під ним небезпечно порипувало, але чоловік не зважав. Заклав руки собі за голову, позіхнув, широко роззявивши рота. Під пахвами його світло-блакитної сорочки розповзлися жовтуваті плями поту.

– Так точно! – підтвердив той. – На деяких камінцях та на піску я знайшов дві групи крові – перша плюс та третя плюс.

– У жертви третя... – замислено констатував Назар.

Його смартфон, що лежав на столі екраном донизу, тихенько завібрував. Назар кинув на нього швидкий погляд, але руки продовжували тримати розгорнуту картонну теку на зав'язках. Звіт містив чимало цікавої інформації.

– Першої менше, тому припускаю, що там було поранення складне, але не смертельне. Також я налічив чотири пари слідів взуття з різним малюнком підошви та різних розмірів, – додав криміналіст.

– Так, бачу, – підтвердив слідчий. – І балістика тут. Отже, стріляли з Макарова, дев'ять міліметрів. Не найбільш рідкісний пістолет, але вже щось.

На диво, всі експерти цього разу працювали швидко як ніколи. Назар справді не міг пригадати, щоб усі висновки з місця злочину були готові так оперативно. Отже, тієї ночі біля річки було четверо людей, хоч не варто відкидати варіанту, що сліди залишили у різний час. Щонайменше одна особа вибралася звідти живою, хоч і пораненою.

– Дам запит на пошук поранених. Хтось підозрілий мав звернутися по допомогу до лікарні. А ще я відстежив автомобіль. Він виїхав з Пулюя, тому відправляю двох оперативників на прочісування району. Може, хтось упізнає машину або того пацана.

– Там ще кілька волосин на одязі було. Жіноче, пофарбоване у фіолетовий. Ну й токсикологія показала високий вміст алкоголю та наркотиків, а в кишені штанів загиблого – майже порожній пакет з амфетаміном у порошку і «чек» трави.

– Так, про наркотики я знаю, – додав Назар. – Там і біографія кучерява у хлопця. Думаю, це могли бути якісь розборки.

– Ага, – експерт знову позіхнув, цього разу прикривши рота рукою. – І ще дещо цікаве є... на шкірі та одязі загиблого рясні сліди крові. Не його крові.

– Перша плюс? Та, що на березі пролита?

Експерт заперечно хитнув головою.

– Ні, це кров третьої особи. Там перша, але резус-фактор мінус.

Слідчий присвиснув й заходився шукати це в паперах. Тим часом криміналіст знову роззявив рота, позіхаючи. Почервонілі очі дивилися на слідчого скляним, важким, стомленим поглядом. Він пошкрябав свою чорну щетину на підборідді й сонно мовив:

– Якщо це все, то я б, із вашого дозволу, побіг працювати. Над вашим ділом з Бистриці бився майже всі вихідні, а сьогодні ще купу побоїв знімати й доробляти звіт по вчорашньому суїциднику, якого знайшли у Вовчинцях.

– А ти не знаєш, хто з експертів узяв ту справу з валізою?

– Не наші, – відповів винувато. – Там і розтин та експертизу проводять обласні.

Назар кивнув та подякував. Коли за експертом зі скрипом незмащених завіс причинилися двері, він пірнув у вивчення документів.

Раптом у кабінеті потемніло. Назар підняв голову й побачив, що за вікном періщить добряча злива. Із роздратуванням згадавши про забуту вдома парасольку, підвівся й увімкнув верхнє світло. Дві голі смужки неоновної лампи попід стелею тричі блимнули і кімнату залило штучне біле світло. На годиннику було кілька хвилин по другій дня, а за вікном панували сутінки. Слідчий скривився.

«От тобі й тепла осінь. Аякже!»

Мобільний телефон знову завібував. Назар повернувся за свій стіл. Тоді неквапом узяв до рук телефон і побачив кілька пропущених повідомлень на телеграм та вайбер.

«Дідько, я ж забув скинути електронку мегері!»

З цією думкою узявся сполохано відписувати на її лаконічне повідомлення, що містило лише три знаки питання, а як надіслав, перейшов у вайбер.

«Та щоб вам повилазило!»

Побачивши цілу гору повідомлень від матері та колишньої дружини, Назар аж закотив очі. Тоді, ледь приборкавши хвилю роздратування, спочатку прочитав те, що надіслала мама. То були суцільні нагадування про банки з неодмінним: *«ага, хто б сумнівався?»* та про розмову з сином.

«Та що ви причепилися до мене? Стільки років я був нікчемним батьком, а тепер – бачте – я конче потрібен!»

З його вуст зірвалася негучна лайка. Назар стиснув телефон і коротко відписав матері, що про все пам'ятає, але спочатку робота. Тоді повернувся у головне меню вайбера, торкнувшись пальцем фіолетової стрілки ліворуч, і зайшов у діалог з колишньою. Останні роки цей чат слугував хіба для дурнувятих пересланих картинок-привітань з Новим Роком чи Великоднем. Він і не пригадував, коли востаннє вони переписувалися чи бодай по-людськи розмовляли. Сьогодні наче не випало жодного свята, чи він щось пропустив? Коли Назар узявся читати повідомлення від Інни, ним аж почало підкидати від злості.

«Привіт. Я просила тебе як нормальну людину поговорити з сином!» 13:55

«Яблуко від яблуні! Він з минулого тижня не з'являвся у школі» 13:56

«Це ти винен. Він знає, що батя мент, і робить, що хоче!» 13:56

«Тепер і додому вже перестав приходити. В четвер посеред ночі завалився і зразу кудись побіг. Слухавку від мене не бере!» 13:58

«Ти тут?» 14:05

«Розберися з ним. Якщо він і сьогодні вдома не ночуватиме, я його вб'ю!» 14:05

Назар голосно зітхнув. Глянув на папери, розкидані по столі, тоді підняв очі на монітор і побачив, що на робочу пошту прийшов лист від Стельмах Віри. Спочатку розгорнув його на весь екран, переглянув

прикріплені файли та почав їх скачувати на робочий стіл, створивши теку «Валіза», тоді повернувся у вайбер і коротко відписав колишній:

«Я з ним говорив учора телефоном. Зустрітися зараз не можу, але обіцяю зателефонувати сьогодні ще раз» 14:15 «Не накручуй» 14:15

Останнє повідомлення одразу ж подумав видалити, але було запізно: у правому нижньому кутику підсвітилися фіолетовим дві пташки – вона прочитала.

«Мені твої поради не потрібні! Розберися зі своїм сином, інакше – роби з ним, що хочеш, – він може додому не приходити» 14:17

Прочитавши це повідомлення, він наче почув, яким тоном вона це промовляє – безжальним, зверхнім, ледь зриваючись на крик. Під час подружніх сварок, які переслідували їх мало не щодня, аж до розлучення, вона ставала у свою «позу» – руки надійно схрещені, пальці впиваються у плечі так, аж виступають червоні сліди від довгих нігтів, чорні смолянисті пасма волосся спадають на очі, обличчя заливає багрянний рум'янець. А тоді вона написала те, що змусило його пожбурити телефон на підлогу:

«Я вагітна. Ми з Серим чекаємо дитину, тому з такими вибриками мені твій синок тут не потрібен» 14:18

Світ закрутився. Здавалося, що хтось накинув йому на голову шматок червоної тканини й почав несамовито розкручувати стілець. Ноги більше не відчували підлоги, серце стиснув невидимий кулак. Як же так? Стільки часу вона домагалася обмежених батьківських прав для нього – «мусора» і психопата – а тепер, як матиме іншу дитину, Костя їй уже не потрібен?! Господи, що з цією жінкою не так? Де та мила, сором'язлива дівчина, яка готувала найсмачніші голубці на цій довбаній планеті? Яка вміла так сильно кохати, що іноді Назар думав, що йому це мариться, що вона просто наснилася... Що ж, таки приверзлося. Від тієї його жінки не залишилося й сліду. Чергова ілюзія, ще одна лицемірка з десятком масок під рукою!

Він завис. Робота вилетіла з голови, ніби її здмухнуло вітром. Назар сидів за столом, накривши лице руками. Спершись ліктями об поверхню столу, хитався вперед-назад, насилу стримуючи бажання голосно вилятися. Аж тут у двері постукали. Назар сіпнувся, прибрав руки, сів рівно й дозволив увійти. З одвірка випірнув один з оперативників.

– Капітане, дозвольте звернутися!

Назар кивнув і вказав на стілець. Обличчя його було вкрито червоними плямами.

– Усе гаразд? – обережно поцікавився поліціант. – Ви маєте якийсь стурбований вигляд...

– Та ні, все добре, – відмахнувся Назар. – Просто сімейні проблеми.

Оперативник увічливо посміхнувся й глянув розуміючим поглядом. Цей хлопець Назару подобався. Молодший лейтенант Василь Новак, двадцять п'ять років. Тихий, сумлінний, доволі талановитий. В управлінні подейкували, що цей щасливець ходить в мазунчиках у Гричака.

– А я з новинами! – радісно повідомив Василь.

– Будь ласка, потіш мене.

Назар почув, що клятий телефон знову гуде. Він кречнув й нагнувся до підлоги, аби його підняти. Цього разу був лише телеграм – Віра питала, чи він отримав звіт.

«Так», – відписав коротко і поклав телефон екраном униз на край столу. Тим часом оперативник витримав паузу, спостерігаючи за капітаном, а тоді озвався:

– Знайшли автомобіль! Він був припаркований неподалік Пасічнянського мосту.

– Ну, слава Богу! – вигукнув Назар. – Що там?

– Море крові в багажнику. Криміналісти вже працю.

– А чому мене на місце не викликали?! – урвав його Назар, тоді підвівся і навис над парубком. Той зіщулився. Погляд Василя забігав кабінетом.

– Так. – затнувся, – так підполковник же там був! Він і розпорядився вас не займати.

Як же його це бісило! Знайшли автомобіль жертви, який він допоміг розшукати. Багажник залитий кров'ю, а його – старшого оперуповноваженого – не викликали!

– Фотографії зробили? Коли будуть висновки криміналістів?

– Так, усе зробили за протоколом, – заспокоїв його Василь. – Висновки обіцяють до завтра надіслати.

– Де авто? – спитав Назар, усе ще тамуючи роздратування.

– Відігнали до лабораторії.

Розділ 23

Четвер

Покинувши «хату», Діма неквапливо рушив через центр додому. Дорогою, як завжди, слухав музику та, занурившись у власні думки, ледь помічав довколишній світ. Сонце вже сховалося за обрій, поступившись темряві. Місто почало огортатися тьмавим світлом ліхтарів й звільнятися від потоку автомобілів на вулицях. Вечірній гамір завжди інший – стихають ділові розмови і гуркіт коліс, зате наростають розслаблений сміх та музика.

Здійнявся вітер. Дмитро відчув прохолоду й заштовхав руки глибоко у кишені джинсівки. Минувши центр, він прискорив темп. Кортіло якомога швидше дістатися додому й зачинитися у своїй кімнаті, сподіваючись, що сьогодні обійдеться без сварок. Але чуття підказувало щось геть протилежне – на потилиці й уздовж хребта здійнялися крижані брижі. Нема чого сподіватися – сьогодні теж не минеться. Діма відчував тривогу.

Перетнувши дорогу на вулиці Гординського, пірнув у двори. Там, серед п'ятиповерхівок, було дуже тихо й темно. Він причалапав до найближчої лавки, сів та дістав з кишені пачку цигарок. Треба покурити перед тим, як іти додому. Хутко висмикнув одну сигарету, заклав між губ і почав шукати запальничку.

– Твою ж мати! – раптом вилаявся хлопець.

Запальнички не було. Діма скочив на ноги й заходився обмацувати всі кишені. Порожньо. Неприкурена цигарка полетіла йому під ноги.

«Я не міг загубити татову запальничку!»

Він перерив усі кишені по кілька разів, скинув куртку, вивернув її і жбурнув просто на землю. Тоді, вкотре грубо вилаявшись, почав розмірковувати, коли востаннє її витягав. Цигарку, що впала, не став підіймати, натомість зі злістю розчавив її й копнув якнайдалі.

*«Довбаний фонтан, далі сквер за драмом... а потім була „хата“.
Там я кури?»*

Піднявши й одягнувши куртку, Діма рвучко розвернувся й знову попрямував у центр. У голові йому стугоніли спогади про останню розмову з батьком – той просив берегти запальничку до його повернення. Хоч тато так і не приїхав додому, Діма стільки років тримав її у себе – беріг, полірував, навіть поміняв кремінь і заправляв свіжим бензином... Здавалося, якщо він дотримається слова, котре дав тоді батькові, той неодмінно повернеться. Щоразу, як Діма крутив у руках уже добряче затерту (попри дбайливий догляд) дрібничку, він уявляв, як тато – наче справжній супергерой! – вертається додому й копняком викидає на вулицю Вітька. Мріяв, яким чудовим стане їхнє життя з його поверненням – мама забуде про пияцтво, вони зроблять у квартирі ремонт, і більше не буде соромно запрошувати в гості друзів; а ще Діма підтягнув би навчання, здав би ЗНО (до якого зараз навіть не думає готуватися) та вступив би до університету внутрішніх справ, або на юридичний у Стефаніка^[8]. Так, він хотів би працювати в органах чи адвокатурі. Йому подобалося правознавство, хоч учителька – його класна керівничка – страшенно бісила. Попри все Діма розумів – нічого цього не буде, адже тато ніколи не повернеться.

Заглиблений у спогади, хлопець дійшов до першої точки пошуків – фонтану на Вічевому Майдані. Облазив рачки кожен сантиметр мармурових сходів і підмурівка, на якому сидів удень, але там виявилось порожньо. Холодні бризки хлорованої води фонтану огидно намочили одяг, гучна попса з динаміків діяла на нерви. Не гаючи часу, Діма помчав стометрівкою, розштовхуючи ліктями натовп людей, які вибралися на вечірню прогулянку містом. Він прямував до драмтеатру. У меморіальному сквері було менш залюднено. Лавка, де він сидів удень, виявилася вільною, але й там запальнички не було. Нервуючи дедалі більше й знемагаючи від виснаження, хлопець побіг вулицею Незалежності, звернув перед стометрівкою праворуч і дістався площі Міцкевича, де розкинувся невеличкий затишний сквер, підсвічений ліхтарями.

Обличчя розпашіло й лисніло від крапель поту. Спиною під курткою теж добряче змокла, а ноги стугоніли від втоми. З останніх сил, присвічуючи собі ліхтариком з мобільного, оглянув чергову лавку. Знову не знайшов нічого, опустився на холодні дошки, задер голову й затулив лице руками. Очі почало щипати.

– Який же я debil. – прохрипів сам до себе крізь долоні.

Ледь не плачучи, Діма прибрав руки зі свого обличчя й запустив пальці у відросле масне волосся. Затиснув у кулаках жмути й щосили рвонув.

– Ссеука!

Двійко дівчат, що присіли неподалік, кинули на хлопця здивовані погляди. Але він їх не бачив. Перед очима стояв усміхнений тато у своїй красивій чорній формі, а в простягнутій руці зблискувала запальничка із вигравіюваним гербом «Беркута». Діма широко розставив ноги, сперся ліктями у свої коліна, склав долоні в «замок» і втелющив погляд під ноги.

– *Ти знаєш що це, малий?*

Тато – високий, красивий, в ретельно випрасуваній формі – простягав йому на широкій долоні блискучу сріблясту запальничку. Від нього приємно пахло лосьйоном після гоління та кавою.

– *Так, тату!*

Діма роздивлявся її з роззявленим ротом.

– *Для мене дуже важно, щоб ти зараз її узяв собі, заникав десь і зберігав, поки я не вернуся додому. ОК?*

– *Ууу... – протягнув зачаровано Діма.*

– *Ти зробиш це для мене?*

Тато затримав погляд на хлопчиків. Його очі світилися гордістю й любов'ю. Він був певен, що поїздка буде короткою, – налякають трохи студентів і роз'їдуться по домівках. Легка робота, за яку добре платять. Уже навіть планував витратити отриману надбавку на подарунки дітям до Миколая. Дімка марив мобільним телефоном, а манюня Леся зраділа б великому іграшковому автомобільчику, що в них діти можуть кататися надворі. Він навіть уже побачив саме таку «автівку» – жовтеньку, з міньйонами. Попри спокійне серце щодо цієї поїздки чомусь не хотілося брати з собою ані запальничку, ані свого армійського ножа. Його сховав серед шкарпеток у шафі.

Одинадцятирічний Діма кивнув на знак згоди й узяв запальничку обома руками. Тримав так обережно, ніби то був не просто шматок металу з гравіюванням, а крихка коштовність. Батько узяв синові долоні у свої:

– *Слово пацана, малий, це закон!*

Він нагнувся й поцілував Діму в маківку. Хлопець заусміхався, а пізніше, коли за татом зачинилися двері, тихенько заплакав у своїй кімнаті. Запальничка лежала в коробці з кольоровими олівцями, за три роки він почав нею користуватися, коли спробував курити. Перший рік Діма плакав за татом щоночі, а щоранку з надією зиркав на двері. Стало гірше, коли мама привела додому іншого чоловіка. Тоді довелося розучитися плакати... розучитися чекати.

Темрява густішала. Повітря робилося дедалі прохолоднішим, а натопл людей танув на очах. Діма не знав, скільки часу просидів отак, вивчаючи бруківку під ногами. Та коли сквер перед кінотеатром «Люм'єр» спорожнів, він раптом згадав про Гошу. Й одразу захотів ляснути себе по лобі – це ж елементарно! – він скидав «на хаті» куртку, а запальничка була в кишені! Діма випростався, вихопив свій мобільний й узявся телефонувати Гоші. Певність, що запальничка досі валяється на підлозі у вітальні, розросталася приємним заспокійливим теплом. Але Гоша на дзвінок не відповів. Діма наполегливо набирив друга кілька разів поспіль і слухав довгі гудки до тієї миті, доки система сама не уривала їх.

На годиннику вже було за північ.

Діма сховав телефон, упевнено рушив знайомим маршрутом й менш ніж за півгодини вже стояв під під'їздом Гоші. Подвір'я пустувало. Темрява клубочилася перед входом, це був єдиний під'їзд, над яким не горіла вулична лампа. Не зволікаючи, Діма пірнув досередини й помчав угору сходами.

На майданчику другого поверху, де була квартира Гоші, теж стояла темрява, хоч в око стрель. Діма увімкнув ліхтарик на телефоні й постукав у двері. Мобільник гучно запищав – сідав акумулятор.

– Гошо, це Дімон! – загукав він, припадаючи до вічка.

До дверей ніхто не підходив, хоч Діма бачив світло у вікні, коли ще стояв унизу. Зрештою він притулив вухо до дверей і вслухався. У квартирі було незвично тихо. Гуляння «на хаті» завжди затягуються далеко за північ, поки або сусіди не починають ламати двері, або хлопців вирубувало від алкоголю.

«Можє, менти розігнали?» – подумав Діма і ще раз постукав. Коли знову ніхто не відчинив, він узявся за лямку.

«Я не піду звідси без тої клятої запальнички!»

Двері виявилися незамкненими. Діма спочатку встромив голову, озирнув передпокій, гукнув Гошу. Квартира озвалася тишею. Тоді хлопець пройшов усередину й одразу відчув, щось було не так. Повітря стало якимсь важким, наелектризованим.

– Гошо! – ступив ще крок. – Це Дімон... ти де?

У передпокої теж було темно. Світла, що пробивалося з-під зачинених дверей у вітальню, не вистачало, аби розгледіти бодай щось.

– Гошо! Агов!

Раптом до Дмитрових вух долинуло якесь схлипування. Наче хтось стиха плакав. Не роздумуючи довго, він кинувся на звуки – у вітальню. Те, що він там побачив, змусило його закричати.

Розділ 24

Цей день минув для Лесі, ніби застелений густою імлою.

Думки витали довкола обіцянки Катерини Вадимівни звернутися «куди потрібно», щоб розшукали Діму. Єдине, чого Леся не зрозуміла, куди саме вчителька звертатиметься – до директора школи, шкільного охоронника, чи, може, в поліцію? Щодо останнього вона була не надто певна... вчора поліція не забрала тата Вітю і не допомогла ані їй, ані мамі. Переймаючись цими питаннями, Леся була вкрай неуважною на уроках. Пощастило, що вчителька її не займала впродовж усіх занять.

Одразу після останнього уроку дівчинка побігла до бібліотеки. Але не до шкільної (там точно не було книг на «демонічну» тематику), а до міської дитячої. Від школи недалеко, потрібно лише трохи спуститися вулицею у бік центру. Та й знали Лесю тут усі бібліотекарки, абонемент у неї ще з шести років.

– Доброго дня! – привіталася з тіткою за довгим столом-кафедрою.

Та підвела погляд від книги, яку саме читала, й одразу ж усміхнулася до дівчинки. Бібліотекарка виявилася пенсійного віку, з кругленьким зморшкуватим обличчям, хмаркою кучерявого сивого волосся та акуратними окулярами на носі.

– Доброго дня, Лесю. Ти ж минулого тижня була в нас, невже все прочитати встигла?

Леся вдоволено кивнула й полізла у портфель по «Таємний сад». Бібліотекарка зміряла томик, ніби оцінюючи, а тоді взялася шукати читацький формуляр. У книгозбірні було порожньо і тихо. Леся любила сюди приходити й спілкуватися з бібліотекарками, адже вдома про книжки не було з ким говорити. Христя читала лише з примусу й терпіти не могла «книжкові» теревені. Однокласники теж читанням не цікавилися, вони обговорювали фільми й мультики, що саме крутили у кіно, чи якісь популярні ігри на телефонах.

– Молодець! Гарна книжка, правда ж?

– Ага! Не могла відірватися! – із захватом відповіла Леся, пригадуючи чудову історію про дівчинку Мері.

– Далі сама собі щось підшукаєш чи тобі порадити?

Бібліотекарка забрала «Таємний Сад», розгорнула формуляр й почала щось туди записувати. Тим часом Леся покрутила головою, аби упевнитися, що вони самі в цій залі, а тоді стала навшпиньки, потягнулася над столом й заговорила пошепки:

– Мені треба про демонів.

Голова жінки сіпнулася. Кілька секунд бібліотекарка мовчки витріщалася на дівчинку. Було помітно, що вона збентежена.

– Повтори. Здається, я щось не те почула...

– Кажу, мені треба почитати про демонів, – голосніше заявила Леся, налякано озираючись.

– Про демонів? – бібліотекарка ще більше здивувалася.

– Про яких демонів, заради Бога.

Вона стягнула свої окуляри, протерла серветкою скельця й, одягнувши їх назад, підвелася зі стільця.

– Якщо хочеш «жахастиків», то щось зараз знайдемо.

Леся хитнула головою і прикусила нижню губу. А бібліотекарка продовжила:

– Точно є щось про драконів... і про відьом має бути.

– Ви не так мене зрозуміли, – прошепотіла Леся на одному подиху. – Мені треба вигнати демонів.

– Як це вигнати? Звідки?

Жінка закашлялася. Вона дивилася на Лесю так, наче бачила її вперше, і зовсім не розуміла, звідки ця дитина тут узялася. Тоді потяглася до столу, де стояла пляшечка мінералки, ковтнула води й ще раз перепитала:

– Вигнати?

– З підвалу, – вже сміливіше відповіла Леся. – Розумієте, в нашому підвалі демони.

– Бійся Бога, дитино! Що ти таке собі навігадувала? – тепер жінка ледве стримувалася, аби не розсміятися. – У школі хтось розказав тобі страшну історію?

– Ні, не розказували. Я сама все зрозуміла.

Леся зробила паузу, потому – глибокий ковток повітря, аби продовжити:

– Коли моя мама і тато Вітя відпочивають, у них щось вселяється. Найчастіше тільки в тата Вітю. Він робиться дуже злим та страшним.

– А як вони відпочивають?

Бібліотекарці раптом стало не до сміху. Тепер вона розгледіла свіжий синець на дитячому обличчі – і в її серці сколихнулася тривога. Спочатку їй здавалося, що то дівчинка забруднилася чи, може, тінь якось так падає...

– Ну. – знітилася Леся, – друзі до них приходять. Вони сидять у вітальні за столом.

Жінка співчутливо кивнула, посірівши. Вона ніколи не бачила батьків цієї дівчинки і не знала, хто вони.

– За столом вони п'ють горілку, – нарешті зізналася Леся й миттю опустила погляд на взуття.

Запала тиша. Бібліотекарка не могла знайти слів, щоб зарадити дитині, а Леся ще дужче злякалася – це ж вона вперше розповіла комусь про те, що мама і тато Вітя пиячать. Зрештою тишу порушив гуркіт мотоцикла, який промчав вулицею.

– Побудеш трішки тут? – запропонувала старенька, аби розвіяти незручне мовчання.

Леся кивнула, досі не наважуючись подивитися на жінку.

– Тоді я приготую нам з тобою чай. Умощуйся зручніше.

Вона зникла за дверима наприкінці зали, залишивши Лесю саму. Дівчинка нарешті звела погляд, подивилася у вікно, а тоді побрела до м'якого куточка, розташованого біля підвіконня. Не встигла вона всістися на рипучому темно-синьому дивані, як бібліотекарка повернулася з двома паруючими горнятками й упаковкою печива, затиснутою під пахвою.

– Ти ж із цукром п'єш чай?

Леся кивнула.

– Я поклала дві ложечки. Сама так люблю.

Вона поставила пахучі горнятка на низькому столику біля дивана й попрямувала до своєї кафедри. Зі старомодної чорної сумочки на короткому паску дістала якийсь предмет і повернулася до Лесі. Сіла поряд і сказала:

– Ти живеш з мамою і татом?

Леся кивнула.

– А бабуся, дідусь? Хрещені батьки?

– Є бабуся, але вона лежить хвора.

Бібліотекарка сумно зітхнула.

– Ти комусь про горілку розповідала?

– Вам. І трохи вчительці...

Знову запало мовчання. Леся скористалася паузою та схопила свій чай. Він виявився надто гарячим, тож вона просто потримала горнятко в руках, коли ж поставила назад на стіл, бібліотекарка обережно взяла її за руку.

– Ти завжди можеш говорити про такі речі зі мною. Домовилися?

Леся ніяково кивнула.

– А в церкву ходите з батьками?

– Раніше бабуся ходила. Ну, коли я маленькою була, – пояснила Леся, – Але зараз бабця дуже хвора.

– Зрозуміло... знаєш, дитинко, демонів не варто боятися.

Бібліотекарка говорила обережно, ніби крокувала тонкою кригою на поверхні глибокого озера. В руці вона тримала загадковий предмет зі своєї сумки.

– Існує сила, спроможна врятувати у тяжку годину. Розрадити, прогнати смуток.

– А демонів? – з цікавістю перепитала дівчинка.

– І демонів теж.

– То де мені цієї сили взяти? Ви знаєте? Знаєте ж?..

– Ось, – бібліотекарка простягнула Лесі таємничу річ. – Це образок. Знаєш, що це таке?

Леся несміливо кивнула. Вона десь чула це слово, але соромилася зізнаватися, що не пам'ятає.

– Це свячений образок із храму. На звороті записано молитву, – вклала його до рук Лесі. – Коли буде страшно або сумно – просто прочитай її.

– Просто прочитати і все? – з недовірою перепитала Леся, розглядаючи кольорове зображення на ламінованому папері.

– Перехрестися тричі, а тоді читай. Це «Отче Наш». Ти ж знаєш цю молитву?

Леся спочатку кивнула, а тоді збагнула, що бреше. Почервонівши, заперечила.

– Я постійно забуваю, як там наприкінці. Нас на християнській етиці вчили, але.

– Нічого, – лагідно всміхнувшись, мовила бібліотекарка. – Тут усе написано. Ти можеш читати з образка, доки не вивчиш напам'ять.

Леся сховала образок до нагрудної кишеньки своєї куртки й узялася пити чай. Їй на мить здалося, що місце, куди вона сховала образок, стало теплим. Після чаю, печива та розмови вона трохи поблукала поміж стелажів й обрала наступну книжку.

«Боже, бережи цю дитину!» – з гіркотою думала бібліотекарка, проводжаючи поглядом Лесю.

Розділ 25

По обіді Назар із Гричаком організували нараду. У невеликій конференц-залі зібралися оперативники з їхнього управління, також долучилися представники обласного відділу. За годину після наради офіційна речниця кримінальної поліції мала провести брифінг з журналістами, тож належало підсумувати факти станом на сьогодні.

Назар та підполковник розташувалися в головах продовгуватого овального столу. Перед слідчим лежали кілька стосиків паперу, тека, яку він отримав сьогодні від криміналіста, а також увімкнутий ноутбук. Його сорочка зараз мала ще більш пожмаканий і несвіжий вигляд, під очима пролягали темні кола.

Доки технічний працівник – молодий худорлявий парубок – налаштовував проектор, до зали поволі стікалися й інші працівники управління. Щойно «айтішник» подав знак, що все готово, Гричак прокашлявся в кулак і розпочав:

– Доброго дня, колеги!

Голос підполковника поклав край стишеним перемовинам між працівниками. У конференц-залі запала тиша. Це була простора кімната з білими стінами й темно-сірим килимовим покриттям на підлозі. З меблів лише стіл для нарад та двадцять стільців – п'ятнадцять довкола столу, решта під стінами. Вікна зали виходили на гамірну вулицю, тож навіть крізь зачинені вікна у дерев'яних рамах до наради долучався гуркіт автомобілів.

– У п'ятницю вранці на Набережній знайдено труп. Встановленою особою виявився мешканець Харківської області Піскун Максим В'ячеславович.

Він дав сигнал Назарові показати фотографію. На екрані проектора розгорнулося зображення – молодик бандитського типу – підозрілий погляд, зеленкуваті синці під очима, гострі вилиці й підборіддя з густою щетиною, виголена «під нуль» голова.

Слідчий почав озвучувати деталі справи. Поліцейські слухали уважно, деякі оперативники записували. Назар розповів про автомобіль, що належав жертві, продемонстрував фото та фрагменти відеозапису з системи «Рубіж».

– В автомобілі виявлено чимало крові: у багажнику та фрагментарно в салоні на передніх сидіннях.

Далі він зі смартфона зайшов на свою електронну пошту й відкрив листа, що надійшов з криміналістичної лабораторії кілька хвилин тому. Назару вдалося натиснути на деякі важелі в поліцейській ієрархії, щоб експерти дослідили кров та інші речові докази з автівки до початку наради. Уздрівши результат, аж присвиснув – його версія, котру досі тримав при собі, щойно отримала підтвердження!

– Так от, – звернувся слідчий до колег, – група крові з автомобіля збігається з тією, яку виявили на шкірі та одязі мертвого Піскуна. А також... – Назар зробив паузу, аби відкрити листа Віри Стельмах.

– А тепер найцікавіше! – театральнo оголосив Гричак.

Уся зала нашорошила вуха. Назар презирнувся з підполковником та майже урочисто заговорив:

– Ця кров належить іншій жертві, – знову коротка пауза. – Дівчині, яку знайшли біля села Клузів у валізі.

По цих словах кімната сповнилася шелестінням здивованих голосів. Задоволено спостерігаючи за реакцією колег, Назар усвідомлював – для Франківська подібний злочин радше фантастика, ніж реальність. Подумати лишень. У самого ледь не відвисла щелепа, коли прочитав висновки, що їх надіслала мегера. Тоді помчав просто до кабінету Гричака й негайно доповів про відкриття. Ось тоді підполковник і наказав зібрати нараду.

– Перевірка проводилася лише за групою крові? Що, як це поспішні висновки? – озвався один зі старших оперативників з іншого краю столу. – Підполковнику, може, є сенс просити дозвіл на ДНК?

Гричак похитав головою, заперечуючи, а Назар продовжив:

– Так, лише за групою крові, але є ще дещо. На одязі Піскуна знайшли фарбоване жіноче волосся фіолетового кольору.

Після цих слів слідчий відкрив фото, що надійшло від Віри. На широкому полотні майже на всю стіну з'явилася понівечена дівчина на прозекторському столі. Оголене тендітне тіло бліде, аж прозоре. Обличчя із заплющеними очима на диво вмиротворене. А її відтяти руки, прикладені до боків тіла, змусили поліцейських здригнутися на своїх стільцях. Хтось із присутніх не втримав співчутливого зітхання.

– Як бачите, – мовив Назар, – голова жертви поголена. Проте всередині валізи та на тілі дівчини виявлено кілька волосин,

фарбованих у фіолетовий.

– Колеги, доказів цілком достатньо, щоб поєднати ці два вбивства в одну справу, – виснував підполковник. – Старшим слідчим залишається Вус, на допомогу у слідчо-оперативну групу залучаю двох з міського управління та двох з області.

У залі знову загули схвильовані голоси. Більшість присутніх працівників кримінальної поліції не змогла стриматися від схвальних коментарів. Здається, тепер кожен хотів долучитися до цього розслідування.

– З наших призначаю Новака, – повідомив Гричак, – і Малярчука.

Назар не здивувався, що Василь Новак перший у списку. Мазунчик є мазунчик. Але хлопець таки мав голову на плечах, тож Назар зрадів, що матиме його в підпорядкуванні.

Обидва працівники піднялися зі стільців й кивнули на знак згоди.

– З області призначені Віталій Вівчарик та Анатолій Лісовський.

Підполковник обвів поглядом присутніх. Названі обласні слідчі вже потискали руки колегам, з якими відтепер працюватимуть над цим розслідуванням. Назар упізнав серед них блондина, з котрим уже бачився на місці злочину в суботу.

– Вважаю, незле наголосити, що справа має найвищий пріоритет! – заgrimів підполковник. – Працюйте за гарячими слідами, не шкодуючи часу і ресурсів. Без вихідних! Стільки годин на добу, скільки треба! Всім ясно?

Кімнату заповонило спільне «так», «звісно», «так точно, товаришу підполковник». Назар мовчки спостерігав. З одного боку – приємно очолити слідчо-оперативну групу. Ці резонансні вбивства привернуть увагу Києва. Але в тому й полягала проблема. А раптом знову «висяк»? Що, як їм не вдасться знайти вбивцю? Тоді ця справа може його потопити... Коли всі змовкли, він заговорив:

– Отже, ми маємо чоловічий труп із вогнепальними пораненнями та жіночий, який ще не встигли ідентифікувати. Жінку вбито ударом у потиличну зону. З огляду на кут, інтенсивність поранення, форму рани та знайдені мікроскопічні частинки фарби, судмедекспертка переконана, що жертві завдали удару твердим ребристим предметом із неабиякою силою. Кінцівки відтято після смерті, рвані рани на обличчі й вухах також посмертні. Можемо припустити, що обличчя

спотворили, аби ускладнити ідентифікацію особи. Волосся могли поголити з цією ж метою.

– А руки відрубали, щоб тіло помістилося у валізі, – додав обласний призначенець.

– Поки що зарано висувати версії, та я прошу вас подумати над цим, – продовжував Назар. – Чи були вони знайомі? Яким чином волосся та кров дівчини потрапили на загиблого Піскуна? Вбивцею обох є одна особа.

– У машині їхало двоє, чи не так? – пролунало питання від огрядного парубка зі стільця попід стіною.

– Так, на відео бачимо двох осіб спереду. Зважаючи на кількість крові у багажнику, припускаю, що труп у валізі перевозили саме там. Тоді, здихавшись валізи, хтось розправився і з Піскуном. Або ж спочатку вбив Піскуна, а тоді скинув валізу до річки...

– Який придурок додумався топити тіло в Бистриці? – озвався Новак.

Кімнату заповнили нервові смішки. Всі почали погоджуватися з Новаком. У залі дедалі меншало повітря. Задуха й запахи чоловічого поту діяли Назару на нерви.

– Річка ж занадто мілка! – вигукнув Василь. – Чи не краще потопити валізу в міському озері? Там постійно трупи бомжів виловлюємо.

– Згоден з твоєю думкою, – відповів Назар, витираючи рукою вологе чоло. – Теж одразу помітив цю кумедну помилку. Та потім, коли встановили особу Піскуна, виринула й така думка: адже він не місцевий. Цілком імовірно у Франківську проїздом, на «гастролях». Той, хто з ним був, теж міг виявитися гастролером і не знати, що наша річка неглибока.

– Але ж Піскунов... даруйте, Піскун. – обмовився й одразу виправився Василь, – сам є жертвою, хіба ні?

– Убивця, мабуть, зв'язав його і всадовив на переднє пасажирське, – додав оперативник з області, Анатолій Лісовський.

– І тут ще одна загадка, – замислено мовив Назар. – На кермі автомобіля знайдено відбитки пальців лише Піскуна.

– Ну... – знов утрутився Новак. – Убивця міг скористатися рукавичками. Оскільки ж машина Піскуна, то його пальчики неодмінно будуть.

– Окей, Васю. А як поясниш відбитки Піскуна на тілі дівчини? А її кров під його нігтями? – Назар починав відверто дратуватися. – Також на валізі є пальчики ще однієї особи. І вони збігаються з тими, котрі виявлено на дверній ручці автомобіля з боку пасажира!

– Ну.

– Стоп! – гаркнув Гричак. – Назаре, ти ж сам сказав, що для версій ранувато?

Підполковник глипнув на годинник, який красувався на його зап'ястку.

– До брифінгу з журналістами двадцять хвилин. Закругляймося!

Роз'ятрені дискусією оперативники аж завовтузилися на стільцях.

Василь Новак нервово потирав руки і щось шепотів на вухо найближчому колезі.

– Гаразд, тоді до роботи, – тамуючи роздратування, постановив Назар. – Два пріоритетні завдання – встановити особу загиблої та дізнатися, хто ще перебував у машині й на місці стрілянини. Лісовський та Вівчарик – займається жінкою, Малярчук із Новаком – невідомою особою. Сьогодні ж вийдуть на дільничного, який опікується районом вулиці Пулюя. Дізнайтеся, може, хто бачив автомобіль. Роздруковані фотографії в моєму кабінеті. Також на місці стрілянини знайдено чотири різні пари слідів від взуття, тож не відкидаємо версію, що з Піскуном розправилася група осіб.

– Так точно, капітане! – вигукнув Малярчук.

– І ще. – пригадав Назар. – Завершити пошуки по лікарнях. Хтось невідомий зазнав поранення, навряд чи тут обійшлося без медичної допомоги.

Котрийсь з місцевих молодших оперативників підняв руку, аби взятися за це.

– Тоді до роботи! – наказав підполковник й підвівся з-за столу.

За хвилину конференц-зала спорожніла. Лише Назар сидів, укотре переглядаючи матеріали слідства. За його спиною досі світилася на екранному полотні фотографія мертвої дівчини з відтятими руками.

Розділ 26

З бібліотеки Леся поверталася додому в дивному настрої.

З одного боку – їй досі хотілося плакати, було страшно переступити поріг квартири й зустрітися з татом Вітею. А з іншого – тепер почувалася захищеною, хоч і вельми непросто було повірити, що якась картинка з кишені спроможна захистити від демонів її та маму...

Коли Леся повернулася, мама сиділа на кухні. Дівчинка роззулася й увійшла туди.

– Мам? – стиха озвалася до неї.

Лесина мама, згорбившись, застигла на табуретці. В руках вона тримала свій мобільний телефон, очі спухли від сліз.

– Це ти, Лесю? – зраділа, побачивши доньку. – Як добре, що ти вдома!

Дівчинка нерішуче присіла навпроти неї. В животі бурчало – хотілося їсти.

– Не знаєш, з ким Діма гуляє? Може, він знайомив тебе з кимось зі своїх друзів? – спитала Анжела, втираючи сльози кухонним рушником.

– Ну. – замислилася Леся. – Є хлопці, з якими він у гаражі машину ремонтує. – по згадці про гараж дівчинку мимоволі пересмикнуло. – Іноді гуляє зі Славком з сусіднього під'їзду. І є ще той із кольоровим волоссям з сімнадцятого будинку. Льоша, здається. Ніби так його звуть.

– А в якій квартирі живе той Славко?

Анжела не знала друзів свого сина і з сусідами майже не спілкувалася. Окрім баби Марії, котра продавала «пальонку», та й з Марією віталася крізь зуби, вона ж бо ставала до сварки за кожну дрібницю. Сьогодні Анжела другий день поспіль не пиячила. Прокинулася вранці, вмилася, зачесалася й намастила майже все обличчя кремом «Синяк-офф». З роботи відпросилася на кілька днів – не могла працювати ані з таким лицем, ані з відбитими ребрами та головою. Ближче до обіду проходила повз зачинені двері синовій кімнати, і її серце стиснула крижана рука тривоги. Тоді нарешті вона взялася його шукати.

– У тридцять восьмій, – назвала Леся квартиру Славка.

– Я можу попросити тебе зайти до них?

– Ти шукаєш Діму! – нарешті второпала Леся.

Мама кивнула й висякалася в рушник:

– Дзвонила батькам кількох однокласників, але ніхто його не бачив з четверга. Я б і сама пішла, але маю поганий вигляд...

Анжела знову зайшлася сльозами. Прозорі краплі стікали лискучою від крему шкірою, падаючи просто на стіл. Леся підхопилася й кинулася до неї з обіймами.

– Ти ж більше не п'єш? – спитала пошепки, пригортаючи мамину голову до себе.

– Не п'ю.

– Не плач, Діма знайдеться! – вже голосніше мовила Леся. – Я вчительку попросила допомогти.

– Яку вчительку? – стрепенулася Анжела.

– Ну, його класну, Катерину Вадимівну. Вона сказала, що піде, куди треба.

Анжела раптом відсторонилася, глянула на доньку. В очах майнули сумнів та якийсь непояснюваний страх. Що означає «куди треба»? А якщо колектори через оте «куди треба» їх знайдуть? Що тоді? Відберуть квартиру за Вітьчині борги? Але дитині цього не сказала.

– Можна, я поїм? – спитала Леся вже жвавішим голосом. – А тоді піду до Христі. Бо ми посварилися, і я хочу замиритися. Дорогою забіжу до Славка, обіцяю!

Жінка тепло всміхнулася доньці, тоді підвелася з-за столу, рушила до холодильника. За кілька хвилин Леся наминала гречку з сосискою, а ще за чверть години одягнула теплішу куртку, шапку й побігла у справах. Про образок теж не забула – переклала з джинсівки до кишеньки штанів.

У тридцять восьмій квартирі Леся зустріла Славка та його маму. Хлопець Діму не бачив, відтак попросив нагадати «тому чуваку», що вони домовлялися на середу про якусь гру. Леся пообіцяла переказати й попростувала в бік новобудов, до Христинки. Насправді їй не дуже кортіло миритися, просто сьогодні постановила собі спуститися в підвал, а самій туди було лячно потикатися. За кілька хвилин Леся вже стояла під під'їздом багатоповерхівки й, натиснувши знайомий номер на домофоні, очікувала відповіді. Щойно автоматичний замок

металевих дверей клацнув і розблокувався, вона перескочила поріг й хутко збігла східцями на поверх Христі. Чемно витерла ноги об хідник під дверима, легенько постукала. Тітка Галя відчинила і... чомусь застигла на порозі.

– Доброго дня! А Христя вийде? – прошебетала Леся, усміхаючись.

Христинина мама не всміхалася. Леся не одразу це помітила, коли ж її не запросили досередини, як зазвичай, дівчинка відчула – щось негаразд. Ковзнула поглядом углиб квартири й помітила в тіні передпокою Христю. Схоже, подруга була засмучена.

– Ні, Христя не вийде, – стримано відповіла її мама.

– А. – знітилася Леся й собі посерйознішала. – А можна нам поговорити?

– Вибач, але ні.

Леся почувалася збитою з пантелику. Авжеж, із Христею вони погиркалися. Але ж усі подруги часом сваряться! От і вони іноді сварилися. Та навіть минулої суботи, коли Леся їла в них удома. А згодом завжди мирилися. Завжди. То чого ж тітка Галя так суворо дивиться на неї?

– Христя покарана. І, боюся, вам більше не можна гратися разом.

Цей сухий безбарвний голос, геть не схожий на голос лагідної тітки Галі, спантеличив Лесю. Вона не розуміла, що коїться. Просто стояла на коричневому хіднику з написом «welcome» й розгублено витріщалася перед собою. В кутиках очей збиралися сльози. Нижня губа зрадницьки тремтіла.

– Не треба було по гаражах лазити. Це ж ти потягла туди Христю? Може, й курити вже пробувала?!

Голос тітки Галі розтинав на кавалки тишу під'їзду й лунко відскакував від стін. Ця загрозлива луна заповонила простір довкола Лесі. Дівчинка боялася підвести погляд на розгнівану жінку, але Христі в очі таки зазирнула. Мусила побачити зрадницю, яка розп'якала батькам те, про що вони присягалися довіку мовчати. Подруга (чи вже колишня подруга?) злякалася й утекла з передпокою.

Лесі зробилося недобре. Їй у голові не вкладалося, що Христя так злегковажила їхньою клятвою, а її найдобріша у світі мама сварить та жене Лесю геть. Розвернулася на ватяних ногах і повільно побрела східцями донизу. Щоками струменіли сльози.

Вулиця зустріла Лесю крижаним вітром і дрібною мжичкою. Зимно їй було й дорогою сюди, але тепер чомусь проймало до кісток. Додому не хотілося. Тільки не зараз. Почувалася такою розгубленою, нікому не потрібного... Раптом погляд ковзнув туди, де ще якихось два дні тому вони з Христею веселилися в очікуванні домашньої піци. Ігровий майданчик стояв порожній. Барвисті гойдалки, лавки та лазанки раптом побліднули й змаліли, химерно віддзеркалюючись у брудних калюжах. І квіти на клумбі теж зів'яли. Леся присіла на мокру промерзлу гойдалку й щосили відштовхнулася від землі. Під кросівками хлюпнуло болото. Вона розгойдувалася, мов навіжена. Сльози змішалися із краплями дощу, сантипонова курточка змокла до нитки. З волоссячка, що прозірало темними пасмами з-під трикотажної шапочки, струмками стікала вода. А Лесині руки впивалися у крижаний металевий ланцюг гойдалки, аж синіли тоненькі пальці. Та вона продовжувала колихатися та плакати, не помічаючи ані холоду, ані прозорих шмарклів, що вже текли з носа.

Так минула година. Трохи заспокоївшись, Леся рушила додому. За спиною лишився високий красивий будинок, куди вона вже ніколи не повернеться, і люди, яких більше не буде у її житті. Ті люди швидко про неї забудуть. Христі, можливо, не одразу вдасться знайти собі нову подружку, але потім хтось неодмінно схоче з нею дружити – попри її зайву вагу та лиху вдачу – у неї ж повно класних дорогих іграшок. І смартфон, і той модний «розумний» годинник на руці, і ще купа всяких речей, що їх Леся ніколи не матиме. І жодні подруги Лесі не потрібні! Зараз вона хотіла побачити лише брата.

Зупинилася перед своїм під'їздом, крадькома озирнула вхід до підвалу. Сходи, що ховалися під бляшаним дашком, були просто під вікном їхньої кухні. І двері виявилися незамокненими. Вона це знала, бо влітку з Христею навідувалася сюди годувати безпритульних кошенят. Тоді їхній підвал ціле літо простояв відчиненим. Ось і зараз не замикався, та чомусь тхнув сирістю і ще чимось гидотним. Цей сморід нагадав про пияків, що повсякчас швендяли біля цього будинку. Певно, так само смердять їхні демони?

Леся дістала з кишені штанців образок і рішуче ступила вниз, у морок підвалу. Якщо демони пролазять крізь підлогу у їхню вітальню, то далеко по них іти не доведеться, зачаїлися десь тут. Вона притиснула лівою рукою заповітний образок до серця й зробила ще

кілька кроків запліженим бетоном. Попереду з'явився темрявою прямокутний отвір – якась комірка з розчахнутими навстіж дверцятами. Мокрий скрижанілий одяг неприємно прилипав до тіла. Дівчинка дуже змерзла й ледь стримувала цокотіння зубів, уже не розбираючи, то від холоду чи страху... Але зараз страх був якимсь інакшим, не тим панічно-безпорадним, котрого зазнавала вдома. Цей новий страх уперто рухав її вперед, замість того, щоби звично паралізувати. Здається, її новий страх не вмів боятися. А ще він дивним чином притупив відчуття холоду, тож поволі переставало бути зимно й моторошно. Нехай демони бояться.

«Вони мають бути тут».

Аж раптом її потилиці торкнувся чийсь теплий подих, і щось гаряче лягло на обличчя. Ковзнувши, затулило півлиця, перекрило дихання. Це демон? Леся спробувала закричати, але крізь те, що затискало їй обличчя, прорвалося хіба якесь безпорадне мукання. Почала шалено вириватися, як здичавіле кошеня, звиваючись, дряпаючись, кусаючись... але те, що вхопило її, було дуже сильним. Якоїсь миті вже й перестала опиратися, тільки дитяча долонька досі міцно трималася за образок.

– Тихо, – щось прошепотіло їй на вухо. – Тсс.

Густа смоляна темрява підвалу наче ворухнулася, підступила ближче, огортаючи маленьку бранку волохатими лаписьками. І тоді в цій чорноті дещо з'явилося.

Розділ 27

Опісля наради всі, хто брав участь у розслідуванні, швидко взялися до роботи. Новак з Малярчуком дістали від Назара фотографії «форда» й портрет Піскуна, щоб опитати людей в районі вулиці Пулюя. Камери зафіксували автомобіль на виїзді біля колишнього магазину «Маневр», перед тим він виїхав позаду магазину вживаного одягу під назвою «Юність». До зони пошуку потрапили всі бічні вулички й завулки, а також Берегова та частина Довгої, де не було камер.

Коли всі приступили до виконання доручень, Назар узявся допрацювати документи з інших розслідувань, які досі «висіли» на ньому. Було два незакритих смертельних ДТП і троє загиблих студентів в орендованій квартирі. Загинули діти, отруївшись чадним газом, через несправну газову колонку. Приперта до стіни винуватиця трагедії розташувалася в його кабінеті, роззявивши почорнілого від кіптяви писка. Поїдена іржею, з облупленою білою емаллю допотопна радянська вбивця – ВПГ 20. Залишилося лише впорядкувати документи й передати справу в суд. Власник квартири вже перебував у СІЗО.

Раптом Назар згадав про сина й одразу ж ухопився за мобільний. Доки він працював, надійшло ще кілька повідомлень на вайбер. Знову від мами та колишньої. Знову з вимогами й погрозами. Як же він від цього стомився... Відповідати їм не став, але відшукав у контактах номер малого та клацнув на зображення зеленої слухавки. Виклик пішов. По той бік не поспішали з відповіддю. Десяток довгих гудків і телефон вибив дзвінок. Назар набирив знову і знову, аж доки з динаміків не озвався роздратований синів голос:

- Чого треба? – гаркнув той, не привітавшись.
- Ти в порядку? – втомлено зітхаючи, поцікавився Назар.
- У-гу. В-се ок...

Зі зв'язком були проблеми. Слова сина переривало. Напевне, був десь у зоні поганого покриття.

- Мама каже, ти додому не приходиш ночув...
- Та пішла вона! – перебив його син.

– Ей! – застерезливо вигукнув слідчий. – Стеж за язиком!

– Не чіпляйся до мене! Ясно? Я не можу зараз говорити.

Син змінився. Здається, Назар уперше чув його таким роздратованим і злим. Він намагався вловити ще щось на фоні розмови, можливо, музику чи інші голоси, проте, здається, поряд не було нікого.

«Напевне, зависає у когось із друзів», – подумав Назар, а вголос запитав:

– Ти де? Ми можемо зустрітися поговорити?

– У тебе був шанс на вихідних, а тепер я вже не хочу, – буркнув хлопець та кинув слухавку.

Назару нічого не залишилося, окрім як прийняти поразку. А ще погодитися з Інною – хлопець виходить з-під контролю. Але він міг пояснити синову поведінку, зрозуміти. Батьки розійшлися, процес розлучення був доволі травматичним для них усіх. З татом бачитися дозволяли нечасто, а тепер вони практично й не спілкуються один з одним. Не встигли батьки роз'їхатися, як мама вже привела нового чоловіка додому, офіційно вийшла за нього заміж. А тепер чекає дитину від того чужого мужика, який пропонує називати його «татком». Будь-який інший підліток на його місці теж казався б. Тож Назар не міг гніватися на малого. Та все ж липка, наче розігрітий на сонці бітум, тривога наростала. Щось було не так. Внутрішній голос пророкував недобре. Він спробував набрати сина ще раз, але малий очікувано вимкнув телефон.

Назар глянув у вікно. Надворі стемніло. Темна холодна й трохи крива шибка в обдертій дерев'яній рамі скидалася на плесо брудного ставка. Він вдивлявся у своє каламутне відображення у склі, аж доки не почав задихатися. Голову розпирало від спогадів.

Спливло трохи часу після їхньої річниці – кілька місяців чи й півроку. Син ще ходив до дитсадка, але вже потроху готувався до школи. Інна хотіла, щоб він конче до першого класу умів читати, писати та рахувати. Інна хотіла, аби він був найкращим серед усіх.

Малий Костя також відвідував дитячий спортивний клуб – займався тхеквондо. То була Назарова ідея. Розумний хлопець – це добре. Але спорт – це здоров'я. Вміння за себе постояти – це життя. Інна була проти, бо ж на заняттях він часто заробляв собі синці й

забої. Та хлопчику подобалося тхеквондо, тому вона була змушена відступити.

Постріл, що пролунав у їхній квартирі, запам'ятався надовго. Дружина мало не щодня нагадувала Назару про той прикрий випадок, звинувачувала у недбальстві й безвідповідальності... яким же йолопом треба бути, аби тримати вдома поряд з малою дитиною заряджену зброю?!

Але пістолет був розряджений. Назар дотепер упевнений у цьому...

Просто тоді сталося ще дещо. Дещо жахливе, що роз'ятрило оту прострелену дірку в їхньому шлюбі, перетворивши її на глибоке провалля.

Коли Костя пішов у дитсадок, Інна вийшла з декретної відпустки на свою стару роботу – офіс-менеджеркою в невеличкій компанії, що займалася реалізацією якихось косметичних засобів. Робота так собі, але Інна її дуже любила, казала, що там чудовий колектив, серед якого вона відчувається на своєму місці. А от Назар тоді служив ще старшим лейтенантом міліції, працював оперативником. Зазвичай розслідував дрібні крадіжки й хуліганські розбірки. Одного дня його мобільний телефон, тоді ще старенький, з перших моделей із сенсорним екраном, озвався тривожною мелодією – телефонувала Інна. За п'ять хвилин по тому він стрибнув за кермо свого вишневого «ланоса» й помчав на повній швидкості до дитсадка.

На подвір'ї юрмилися вихователі й інші працівники закладу. Біля самих воріт, заїхавши на тротуар, стояла «швидка». Назар побіг до директорки й дізнався, що тут збіса трапилось. Їхній син з іншим хлопчиком щось не поділили під час прогулянки перед обідом. Спочатку сварилися між собою, штовхалися. Няня зробила їм зауваження, і діти на якусь хвилину заспокоїлися. А тоді їхній Костя підійшов і почав жорстоко лупцювати того хлопчика. В дію пішли вивчені на тренуваннях прийоми тхеквондо. Кілька замахів ногою і суперник уже лежав на землі. Побитим дитям, за збігом обставин, виявився син директора фірми, де працювала Інна. Той самий директор два роки тому допоміг їм домовитися про цей садочок – один з найкращих у місті.

Костю довелося забрати додому разом з документами, Інну наступного ж дня звільнили без компенсації. Син директора вправ і

забився головою об бруківку, викладену жовтою цеглою вздовж пішохідної доріжки, відтак потрапив до лікарні із закритою черепно-мозковою травмою.

Хлопчик вижив, але люди потім переповідали, що травма не минула без наслідків – він погано розмовляв і мав серйозні проблеми з навчанням. Оскаженілий батько покаліченої дитини вимагав правосуддя й звільненням Інни не бажав обмежуватися. Він зібрався подавати до суду, щоб притягнути до кримінальної відповідальності батьків, але за спиною Назара стояла вся міліція...

Зрештою історію зам'яли. Але Інна звинувачувала в усьому Назара, адже саме він віддав малого вчитися тхеквондо, а ще раніше приніс додому заряджену зброю. Їхній шлюб протривав ще три роки – три пекельних роки, сповнені щоденних скандалів. Було все – і битий посуд, і «пиляння», і щотижневе збирання речей... Дедалі частіше Назар затримувався після роботи з колегами на кухоль пива, дедалі частіше приходив поночі нетверезим... Інна теж почала більше часу бувати з подругами – то в нічний клуб підуть, то на концерт, то влаштують собі спонтанні вихідні на базі відпочинку в Карпатах...

Одного дня вона повідомила, що хоче розлучення.

Щоб побороти хвилю неприємних спогадів та відчуття безпорадності, Назар поринув у роботу. За годину таки навів лад у завислих справах, тоді зателефонував підлеглим оперативникам й дізнався, що поки ніхто нічого не нарив. Мертву дівчину не знайшли в жодній базі, але надіслали її фото колегам у Харків. Можливо, хтось з оточення Піскуна її знає. Також після проведення брифінгу журналістам передали фото автомобіля і жертви з валізи (звісно, обрали максимально адекватний знімок, без розчленування). Була примарна надія, що серед глядачів новин, читачів газет та користувачів фейсбуку віднайдуться свідки. Якщо ж не вдасться відстежити автомобіль та встановити особу загиблої – ця справа стане черговим «глухарем», а разом і великим міцним цвяхом у домовині Назарової кар'єри...

У двері його кабінету знову хтось постукав. Потому з'явилася голова Гричака, котра спитала, як ідуть справи. Назар розвів руками й повідомив, що вони працюють на високих обертах. Підполковник попрощався і пішов додому. Назар теж уже хотів було «закруглятися»,

та спочатку вирішив переглянути ще раз ті шматки відео, де камери піймали чорний Ford Sierra з харківськими номерами. Ось камера біля кіоску харчосмакової фабрики «Ксенія» фіксує виїзд машини біля «Юності»: 00:20; потім проїзд через пішохідний перехід на Галицькій, поруч із перехрестям з вулицею Пулюя: 00:22; наступний фрагмент – «седан» із водієм та пасажиром минає освітлений перехід в районі спорткомплексу... І тут Назара щось залоскотало – якась нав'язлива думка, відчуття, що він пропускає важливу деталь.

«Чого вони поперлися Галицькою? Там навіть у цей час є рух... Логічніше було б рухатися Береговою та виїхати так само біля спорткомплексу».

І тут він нарешті звернув увагу на час, зазначений в кутику екрана: 00:45.

«А де ж ви були цілих двадцять хвилин?!»

Розділ 28

У чорному отворі відчиненої комірчини з'явився силует.

Леся ніяк не могла розгледіти, хто це, очі застигло пеленою сліз. Вона вскочила прямисінько у пастку демонів, наївно сподіваючись, що самотужки здатна їх здолати. Тепер їй не вибратися з цього підвалу... Жах пульсував у кожній клітинці тіла, змушуючи шкіру вкриватися сиротами. Серце, здавалося, от-от вирветься з грудей, у вухах гриміло шумовиння шторму.

Чийсь руки міцно тримали її ззаду, схопивши за плечі й затиснувши рота. Дівчинці було дуже боляче, від браку кисню запаморочилося у голові. Ще трохи, і вона зомліє. Схоже, її таки схопили демони, котрих вона збиралася тут уполювати. Або ж сама темрява полонила її, повелителька всіх демонів. І молитва тут не допоможе.

– Відпусти! – аж раптом з темряви вихопився знайомий хрипкуватий голос.

Цей голос змусив її широко розплющити очі. Невже.

Демон, що утримував дитину, незграбно смикнув її назад, аж Леся ледве втрималася на ногах. У ніздрі знову вдарив сморід немитого тіла, вкотре нагадавши про нечупар-пияків, що присмокталися до цього будинку.

«Певно, так само смердять їхні демони?»

– Та відпусти ж малу! – вдруге озвався знайомий силует тим самим хрипкуватим голосом, котрого вона ніколи не сплутала б із тисячами інших голосів. – Чи тобі повилазило? Не бачиш, що це припхалася моя дурна сестра?

Нарешті темрява забрала від дівчинки свої лаписька, миттєво зробившись людиною. Хлопцем-підлітком, що розгублено бурмотів якісь недолугі виправдання, мовляв, *«попереджати треба»* чи *«звідки я знав»*. Втративши опору, Леся за інерцією повалилася на бетонну підлогу. Образок вислизнув з її пальців й нечутно приземлився десь у пилюці. З одвірка комірчини у напівморок підвалу вийшов її брат.

– Знайшла. – прошепотіла Леся на одному подиху. – Знайшла!

Вона так довго чекала цієї миті, що тепер не знала – плакати на радощах чи смітися? Так, це вона його знайшла! Вона поверне свого блудного братика додому...

Діма підскочив до сестри, котра, здавалося, заціпеніла, опустився на коліна, поклав руку їй на плече. Тоді вона нарешті зірвалася в нестримний плач-полегшення і кинулася обіймати брата. Сморід, який відчула, щойно спустившись у підвал, таки йшов від Дмитра. Йому терміново треба помитися й перевдягнутися у чисте.

– Ей, ей! Ти чого? – спитав Діма. – Як тут опинилася? Ще й дивись, уся мокра.

– А від тебе смердить, наче від демона! – Леся кілька разів принагідно чхнула й обоє розреготалися. Виявляється, від щастя можна плакати й сміятися водночас. А в голові вибухало феєрверками єдине слово: «Знайшла!»

– Льоля, ти не забилася? Все добре? – зрештою нагадався Діма, грізно зиркнувши на приятеля, що примудрився захопити його сестру в заручники. – Все ж добре, Кінь не хотів тебе налякати. Правда, Кінь?!

Хлопець на прізвисько «Кінь» підпірав стіну.

– Угу, – відповів, сплюнувши собі під ноги.

Діма допоміг сестрі підвестися, витираючи шерехатою долонею їй сльози. Леся потай зиркала у бік незнайомця. Добре роздивитися у напівтемряві його не змогла, але одразу помітила, що цей хлопець дуже високий, значно вищий за її брата.

Аж раптом у Коня задзеленчав телефон. Він неохоче дістав його, вилаявся, побачивши, хто телефонує, і пішов відповідати на дзвінок кудись углиб підвалу. За ним тяглося бліде підсвічування. Щойно Кінь забрався з поля зору, Діма глянув на сестру:

– То чого ти сюди спустилася? В нашій комірці давно порожньо.

Дівчинка завмерла, раптом згадавши про образок, який зронила.

Почала обмацувати поглядом темну підлогу, але нічого не побачила.

Зрозумівши сестру без слів, Діма дістав з куртки запальничку, чиркнув й підсвітив для неї підлогу. У спалаху вогника Леся одразу ж помітила свій оберіг, хутко нагнулася й підхопила образок, сховала назад до кишені.

– Я. – вирішила сказати братові чисту правду. – Я демонів прийшла виганяти.

– Що? – Діма знову засміявся.

– Ну, демонів! – повторила Леся. – Тих, що тата Вітю роблять злим...

– Водяра його робить злим! – випалив старший брат. – Якби менше бухав, то й менше б паяло!..

Усмішка сповзла з його обличчя, ніби не було. Леся одразу ж відчула хвилю гніву, яку випромінював її брат. І зринула думка: *«А що, власне, тут робить він?»*

– Йди додому, мала, – такою була відповідь на її мовчазне запитання.

– Ходімо зі мною, – попрохала Леся. – Тобі помитися треба. І мамі показатися, вона так хвилюється.

Дмитро мовчав, намагаючись не дивитися в очі сестрі.

– А школу навіщо прогулюєш? Катерина Вадимівна дуже зла на тебе і.

– Не твоя справа, – урвав її нарешті. – Марш звідси!

Леся розгубилася. Ще хвилину тому він говорив із нею приязно, ніби справді скучив. А тепер що, знову? Проганяє? Командує? Виходить, він анітрохи не змінився!

– Ти з дому втік, правда? – допитувалася вона.

– Не твоя справа.

– Нащо втік? – ніяк не вгавала. – Вертайся назад.

– Маршуй звідси!

Його крик заповнив увесь простір. Здавалося, зараз стіни почнуть кришитися – так нестерпно багато цього крику. Леся затулила долонями вуха та замружила очі.

«Чому він так лютує?»

– Дімо, будь ласка. – почала стиха скиглити. – Тато Вітя був дуже злий у неділю. Я так боюся!

– Мамці про це розкажи. Вона в усьому винна!

– ...він дуже її побив.

– Вона сама в усьому винна!!!

Леся затремтіла. Від страху й холоду, які знову повернулися. Мокрий від дощу одяг так само неприємно прилипав до тіла. У кросівках, обліплених болотом, хлюпало. А найгірше – вона ще ніколи

не бачила такого Діму. Певна річ, іноді він бував нервовим, не хотів з нею розмовляти, але зараз щось було не так.

«Демони...»— одна коротка думка осяяла нажахану свідомість. В її брата теж уселився демон. Тому він утік жити в підвал? Демон примусив? Леся обережно потягнулася до кишеньки, та аж тепер зрозуміла – тут замало світла, щоб прочитати «Отче Наш» на звороті образка. Треба було краще підготуватися й вивчити його напам'ять до кінця. Чи, може, частини молитви вистачить?

– Будь ласка, – заскімлила Леся, не піднімаючи очей на брата. – Мені страшно...

– Я буду тут, а ти шуруй додому.

– А я не хочу йти без тебе!

– Лесько! – Діма ледь зумів стриматися. – Я тебе дуже прошу.

– Чому ти не хочеш повертатися додому? – прямо спитала вона.

– Я не можу. Тобто не можу зараз тобі сказати. Але ти маєш послухатися мене.

Леся кивнула, проковтнувши клубок смутку.

– І ти маєш присягнутися, що нікому не розкажеш, де я!

– Чому? – не розуміла вона.

Тим часом Кінь повернувся, зайняв позицію під стіною й уважно спостерігав за ними.

– Вона розбовкає, – нарешті втрутився.

– Лесько, пообіцяй мовчати! – Діма схопив обома руками її за плечі й почав трясти.

Леся не на жарт перелякалася:

– Добре!

– Що добре? – перепитав Діма, аби впевнитись у ній.

– Я нікому не скажу!

– Мене хтось шукає? Додому, може, хтось приходив, розпитував?

Леся заперечно похитала головою й додала:

– Мама сьогодні твоїх однокласників обдзвонювала і просила мене сходити до Славка, про тебе спитати.

– Ясно, – гаркнув Діма, відпускаючи її. – Ще хтось?

– Та ні.

Леся вирішила не зізнаватися братові, що ходила до його класної керівнички. Він на неї розгнівається ще дужче.

– Тоді домовимося так. – почав було Діма.

– Та вона тебе з потрохами здасть, чувак! – знову озвався Кінь. – Усе тепер – приїхали. Нам кінець!

– Помовч, дурбецало. Не з тобою розмовляю!

Дівчинка мовчки роздивлялася свої брудні кросівки, не насмілюючись зайвий раз зітхнути. Під горло підступала гіркота. Леся так хотіла знайти брата! Була переконана, що варто йому повернутися – все налагодиться! Але ось він тут, перед нею, стоїть, міцно стиснувши кулаки, і говорить так, наче зараз кинеться її лупцювати. І ще оцей його новий друг, Кінь, котрого Леся ніколи досі не бачила. Від нього аж мороз хребтом...

– Лесю, – продовжив Дмитро. – Ти скажеш мамі та всім іншим, що я поки живу у свого друга.

– Якого? – перепитала дівчинка.

– Наприклад, у Льоші.

– А якщо перевірятимуть?

– Це вже мої проблеми. Просто скажи, що зі мною все о'кей.

Леся дала зрозуміти, що все зробить. Вона не любила брехати, адже бабуся завжди вчила, що брехати – дуже погано. Але зараз їй було так страшно, що мусила пообіцяти. А порушувати своє слово – це ж ще гірше, ніж казати неправду. Христі ж Леся цього не пробачить? Отже, сама має дотриматися даного слова.

Кінь тим часом прикурив цигарку, й у підвалі стало нічим дихати. Леся роззирнулася, закашлялася, але нічого не сказала. А як зібралася додому, згадала про іншу обіцянку.

– Дім. – звернулася до брата. – Славко просив тобі нагадати про гру в середу – чемпіонат з якоїсь-там «доти».

– Пам'ятаю, – підтвердив той.

Вона ще хвильку постояла мовчки, затримуючи погляд у непроникній темряві комірки, а тоді спитала на прощання:

– Коли ти повернешся?

– Скоро, – пообіцяв Діма і скуйовдив Лесине волосся. – А тепер шуруй звідси!

Розділ 29

Наступного дня Анжелі зателефонувала Діміна вчителька. Тепер доведеться знову міняти сім-картку, бо зазвичай колектори після «засвічення» номера знаходять його за кілька місяців. Вона чудово знала й про те, що вони періодично звертаються до їхніх друзів та колишніх роботодавців, розшукуючи боржників.

Розмовляючи з тією Вадимівною, котру бачила єдиний раз минулого року, коли Діма переходив у десятий клас, намагалася триматися спокійно та не виказувати свого роздратування. Виявилось, що вранці вчителька побувала у виконкомі міськради та службі у справах дітей. Анжела стримано подякувала їй за турботу і сказала, що Діма знайшовся – гостює у свого друга Олексія. Довелося також пообіцяти, що хлопець повернеться до школи й відпрацює прогули. Проте всередині вона лютувала – якого дідька ця дурепа вирішила звернутися в органи опіки?! Анжела вважала себе хорошою матір'ю, а витівки Дмитра – лише підлітковим максималізмом. Таке трапляється мало не з кожною дитиною в перехідному віці...

Про знайдення Діми їй розповіла вчора ввечері Леся. Анжела так тоді зраділа, що навіть не помітила – дитина повернулася додому мокра як хлющ. Тепер ту радість було розбито на дрібні кавалки, адже вчителька запустила незворотний процес, і їм доведеться через це пройти: перевірка соціальних служб на предмет якості життя та виховання неповнолітніх. Найгіршим було те, що перевіряльники могли наскочити будь-якої миті. І, як буває зазвичай, ця мить випадає у найгірший час. Що буде, якщо побачать її розбите обличчя, або якщо застануть Вітю п'яним? Як вона доведе, що діти живуть щасливо?

Сьогодні вже вівторок – третій день, відколи вона не пила. Синці та побої на тілі досі пульсували гострим болем, нагадуючи про дно, якого вона сягнула. Після кожної сигаретної затяжки кортіло хильнути хоча б холодного пива, але поки вона трималася. Це була неприємна спрага яка, здається, висушувала нутроці. Анжела намагалася вгамувати цю спрагу солодкою кавою і сухим печивом «Марія». Із дратівливістю й тремором рук упоратися було складніше.

Віктор теж трохи вийшов із запою та поїхав у район на якийсь підробіток, тож Анжела мала кілька днів спокою. Син знайшовся, донька справно ходить до школи, мама стабільна. Все наче налагоджувалося, аж доки не подзвонила та клята вчителька. Чому люди пхають свого носа, куди не слід?!

Раптом у замку вхідних дверей зашкрябав ключ. Анжела стрепенулася й напружилася. Вітя мав бути на роботі до вечора. Хіба що вигнали... знову.

– Хто там? – гукнула вона, почувши, як хтось увійшов і причинив за собою двері.

– Я, мам.

Прийшла Леся. На кілька годин раніше, ніж мала повернутися зі школи. Анжела підвелася з дивану й пішла в передпокій до доньки.

– А ти чого раніше? Прогулюєш?!

– Медсестра відпустила. В мене температура.

Жінка притулила долоню до чола дитини.

– Ага, – переконалася вона, відчувши жар.

– Медсестра казала, що тридцять вісім і п'ять. Дала мені таблетку... саліцил... – дівчинка затнулася, – кислоту якусь.

– То роздягайся і йди в ліжко, – скомандувала Анжела.

Леся слухняно роззулася, зняла куртку й почимчикувала до свого куточка у вітальні, аж тут мама її зупинила:

– Лягай у малій кімнаті.

Леся кивнула.

– Там тобі буде спокійніше.

Вона обійняла доньку й міцно пригорнула до грудей. Зарилася в її волосся й глибоко вдихнула – пахнуло шампунем. Подумки вилаяла себе за дратівливість й пообіцяла надалі сумлінніше контролювати нестерпну спрагу. Через бісову випивку вона забула, як пахне її рідна дитина. На очі раптом набігли сльози. Анжела поцілувала Лесю в маківку і швидко пішла на кухню, кинувши через плече:

– Зараз принесу тобі чаю з лимоном і приготую на обід бульйон.

Леся зайшла в дитячу кімнату і впала на першому ярусі ліжка, залишивши двері відчиненими. Коли Анжела за кілька хвилин принесла чай, дівчинка вже поринула у неспокійний сон. Щоки палали червоним, а чоло вкривав розсипаний бісером піт. Анжела підіткнула ковдру, тоді присунула до ліжка табуретку, поставила на ній паруюче

горнятко. Знайшла в серванті кілька шоколадних цукерок і поклала солодке біля чаю.

«Сон – найкращі ліки», – сказала подумки, спостерігаючи за Лесею. Тоді тихенько вийшла, причинила двері й вирішила пошукати якісь ліки від застуди. Знайшовся мультисимптомний порошок зі смаком лимона та кілька пастилок вітаміну С.

Доки бульйон тихо булькав на плиті, Анжела помила матір та перестелила їй постіль. Раніше вона й не помічала, як жахливо смердить у кімнаті старої – різкий аміачний запах сечі з солодкавим домішком гною від пролежнів...

До квартири ще хтось увійшов. Загорнувши матір у теплу ковдру, Анжела вийшла в передпокій подивитися, кого там принесло. На порозі стояв Дмитро. Увесь брудний та пожмаканий, радше схожий на безхатка, ніж на її сина.

- Господи, ти де валявся?! – залементувала Анжела.
- Неважливо, – буркнув Діма і рушив до своєї кімнати.
- Там Леся з температурою. Не розбуди!
- Як скажеш.

З одного боку, вона раділа поверненню сина. Тепер уже все налагодилося. Але її збентежив його вигляд. Де він був насправді? Якби ночував у друга, то не прийшов би весь брудний. Її роздуми урвав Діма, що тихенько вийшов зі своєї кімнати зі згортком чистого одягу в руках.

- Я помиюся, – сказав і зачинився у ванній.

Коли ж він, уже чистий та розпашілий після гарячої води, зайшов на кухню, Анжела поралася біля газової плити. Діма підійшов до відра зі сміттям й викинув туди туго зав'язаний пакет.

- Що там? – спитала вона.
- Одяг.
- Я б випрала.

А спрага шепотіла їй на вухо:

«Не ти купував, щоб викидати!»

- Не заморочуйся, йому капець.

Діма відчинив холодильник у пошуках, чим би підживитися. Дістав кавалок ковбаси, хліб, пачку майонезу. Анжела помітила, як він схуд та зблід за останні дні. Під очима пролягли синці від втоми, підборіддя вкривав густий пушок неголеного волосся.

– Скоро буде суп, – сказала вона, спостерігаючи, як син жадібно заковтує невігадливі канапки.

Він жував мовчки, розсипаючи крихти на підлогу, яку вона вранці підмітала.

– Не сміти! – гаркнула мати.

Діма зміряв її здивованим поглядом.

– То скажеш мені, де був?

– Неважливо, – буркнув, ковтаючи шматок хліба.

– Важливо, синку, важливо...

– Та відчепися вже від мене! – визвірився. – Тебе гребе, де це я був?

Анжела проковтнула шпильку образи – рідний син розмовляє з нею так зневажливо, наче з вуличною шльондрою. Спочатку вона було розтулила рота, аби поставити його на місце, аж раптом згадала свої запої протягом останніх років. Перед очима закружляли всі ті огидні вечори, коли вони з чоловіком і його друзями заливалися «паленкою» у вітальні, а потім Вітько лупцював Діму. Вони ж, як були п'яні, слів не добирали. Діма, напевне, від них набрався цієї осоружної лайки. Їй закортіло провалитися крізь землю.

«Заслужила».

Здається, він помітив тінь, що пролягла обличчям матері. Кашлянув собі в кулак й незграбно перепросив:

– Вибач, я не хотів. І. – затнувся, – я приберу після себе.

Анжела смикнула плечима, ніяково посміхнулася й розвернулася до плити. Бульйон, що спокійно парував у каструлі, вже не потребував її уваги, радше вона потребувала кудись сховати свої очі. Сором і жаль до себе роз'їдали.

– Ми були на концерті, трохи загуляли, – почав розповідати вже спокійним тоном син. – Побилися з одними хлопцями, довелося залягти на дно. От я й сховався у Льоші.

– А брудний чого?

– Забий.

– То тепер ти вдома? – з надією в голосі спитала мама.

– Напевне.

Упоравшись з канапками, Діма дістав горнятко з верхньої шафки над кухонним столом і приготував собі кави. Спостерігаючи за мамою, помітив, що вона твереза. Понад те – зовсім не чути перегаром. Невже

вона не пила вчора? Роззирнувся й аж тепер зрозумів, що в квартирі чистіше, ніж зазвичай. Усе залишалося роздובаним, але помітно, що хтось пробував прибрати. Тож він схопив віника й позмітав з підлоги крихти хліба.

– Слухай, мам... – мовив, висипавши сміття до відра. – А мене ніхто не шукав?

– Ні. Лише класна керівничка твоя телефонувала. Мусиш іти завтра до школи.

– Та пішла вона, мені зараз не до школ.

– Вона подала на мене скаргу в соціальну службу!

– Якого хуя?!

Анжела хотіла зробити йому зауваження за лайку, але змовчала.

– Це ти серйозно? Вадимівна припухла?

– Серйозно! Вона мені кілька годин тому подзвонила і повідомила.

– От курка стара. – Діма мало не гарчав. – То що тепер?

– Не знаю. Будемо сподіватися, що дуже докопуватися не будуть.

– Ви, головне, не бухайте з Вітьком, – нагадав Діма.

І раптом він зробив те, чого Анжела аж ніяк не очікувала. Вперше за кілька років син підійшов і обійняв її. З тих обіймів читалося багато – і вибачення, і подяка, і підтримка. А найважливіше – він досі її любить. Попри все те лайно, яке довелося побачити. Бульйон ароматно парував на плиті, вона розплакалася. Син стояв позаду, прихиливши до неї голову.

– Все буде добре, мам.

Сльози почали крапати в каструлю.

– Так, – вичавила вона з себе. – Мусить бути.

Розділ 30

Ніч з понеділка на вівторок Назар провів у своєму кабінеті, заснувши просто за столом. Після того, як виявив часову різницю на камерах, кинувся перевіряти решту матеріалів слідства – від записів з місця подій, до десятого перечитування висновків експертів по обох трупах. А тоді, заглибившись у результати токсикології дівчини, де йшлося про високий вміст наркотиків та алкоголю, схилив голову над паперами і невдовзі вирубився. Спав, похропуючи, доки його не розбудила прибиральниця о шостій ранку. Вона зайшла до кабінету, здивувавшись, що двері виявилися відчиненими, – мала ж бо ключі від усіх приміщень на поверсі. Тоді побачила старшого слідчого, поставила відро на підлогу й голосно привіталася.

Вигляд Назар мав просто жахливий. Сорочка, яку він носив ще з суботи, була брудною, зіжмаканою й просякнутою потом. Жовті плями, що розтеклися під пахвами, огидно тхнули. Набрякле від утоми лице почервоніло, один його бік розтинали залежані сліди від країв столу, а неголені вилиці радше додавали схожості із затриманим на три доби хуліганом, аніж старшим слідчим, уповноваженим з особливо тяжких злочинів.

– Назаре Ярославовичу, вам би додому...

Тридцятивосьмирічна прибиральниця з екзотичним ім'ям Анфіса сперлася на руків'я швабри й дивилася на слідчого зі співчуттям. Вона працювала тут уже понад чотири роки, тож добре знала всіх у цій частині управління. Сьогодні була такою ж, як завжди – синій синтетичний халат поверх одягу, зіbrane на потилиці в короткий хвіст темно-русяве волосся, чисте обличчя без макіяжу, з першими зморшками на чолі та довкола очей. Але це обличчя видавалося приємним – його завжди прикрашала усмішка.

– Не можу, Анфісочко. Не можу.

– За всієї поваги, начальнику... але ви себе у дзеркалі бачили?!

Назар кинув на неї здивований погляд, прибиральниця стенула плечима й засміялася.

– Ви зараз як той Йван, що макулатуру в нас за управлінням визбирує. Підполковник лютуватиме. Воно вам треба?

– Роботи багато...

– Та й біс з нею! Скажіть комусь усе за вас зробити.

– Анфісо, Анфісо...

Назар заусміхався. Він нечасто приходив так уранці, тому розмовляв з нею раз на кілька місяців. Але про її веселу вдачу знали в управлінні всі. Тепер сам переконався: ця жінка – скарб. І роботу робить пречудово, і вміє створити приємну атмосферу. А це справді важливо, коли працюєш з важкими злочинами. От би його мамі хоч дрібку цього таланту.

Зрештою він таки послухався Анфісиної поради і чкурнув туди й назад додому – сполоснутися під душем та перевдягнутися у чисте. Дивом вдалося уникнути розмов з матір'ю, хоч та й чатувала під дверима ванної кімнати. Назар відбувся короткими репліками і поїхав назад, утікаючи бічними вуличками від ранкових автомобільних корків. Коли повернувся, його в управлінні вже чекали – оперуповноважені Новак та Малярчук, а також дільничний офіцер Івано-Франківської поліції.

– Капітане, – звернувся Новак. – Це лейтенант Олег Прокопчук, дільничний з Пулюя.

Назар кивнув і по черзі потиснув усім руки. В їхньому управлінні спілкувалися вільно й зазвичай на рівних. Віддавали честь лише як виняток – для «показухи», коли приїжджало керівництво.

– Ну що, хлопці, маєте щось цікаве? – спитав він, сідаючи за стіл.

Відповідати узявся Василь. Він, як завжди, перетягував ковдру на себе.

– Ми прочісували район до пізньої ночі і дещо таки надибали.

– Чому не повідомили одразу?

– Була пізня година, не хотіли турбувати.

– Ну? – гаркнув Назар. – То що там?

– Автомобіль бачили в одному з дворів на Береговій. Там є п'ятиповерхова «хрущовка» за магазинчиком з автозапчастинами.

– Так точно, – втрутився дільничний, – і в тому будинку – притон. Вічно там бухають і накурюються. Сусіди вже потомилися скаржитися, але я там періодично з'являюся на горизонті, щоб вони не надто розслаблялися, і, боронь Боже, нічого не натворили.

– А хто це – вони? – спитав Назар.

– Малолітки різні, ушльопки й алкаші... там усі, кому не ліньки, «зависають».

– О, це нам підходить!

Назар аж підскочив на стільці. Невже вони вийшли на правильний шлях? Здається, ще ніколи так швидко не просувалася справа. Зазвичай на всіх етапах слідства щось таки мусить забуксувати – то криміналісти тягнуть з висновками, то хтось припускається помилок, то свідків не знайти. Навіть дрібне розслідування затягується на кілька тижнів, а часом на місяці чи навіть роки... а тут несподівано – можливість розкрити за рекордний час – один тиждень! Здається, Назар витягнув щасливий квиток.

– Власник квартири Михайло Топольний, – продовжив дільничний. – Ветеран бойових дій – афганець і АТОвець. Зараз у відставці.

– Вміє стріляти. – прокоментував Малярчук.

– У цього Міська ще синок є Гріша і якийсь племінник. Як звати останнього, не пам'ятаю, бо він мені не попадався ще. То ці двоє хлопців теж там постійно ошиваються.

– Те, що треба! – підсумував Назар. – Маєте час до дванадцятої години, щоб зібрати показання свідків. Дізнайтеся, що підозрілого бачили сусіди в четвер увечері, а я подам запит слідчому судді, щоб отримати ухвалу на обшук помешкання. Також треба пробити по базі цього вашого афганця – може, маємо щось на нього. Було б незле одразу й затримати, якщо дадуть добро.

– Так у нас уже є деякі свідки. – озвався Новак.

Назар кинув роздратований погляд на Василя й смикнув руками, здіймаючи відкриті долоні догори. Зазвичай насуплені брови старшого оперуповноваженого здійнялися.

– Ну?! – нетерпляче прикрикнув він.

– Одна сусідка каже, що в четвер у них там катавасія була.

Новак ніби й не помічав роздратування керівника. Він розслаблено сидів навпроти Назара й говорив розмірено та спокійно, ніби оповідав про буденні клопоти, а не про деталі, що стосуються подвійного, по-звірячому жорстокого вбивства.

– Але та жіночка каже, що катавасії – звичне для тієї квартири. От що її стривожило – так це те, що від п'ятниці катавасій не було.

– Марія Іванівна живе на поверх нижче, просто під квартирою Топольного... ну, свідок наш, – утрутився дільничний, – і стверджує, що після п'ятниці – там жодної гулянки. Хтось ніби приходив, вона чула кроки на вихідних. А ще ніби щось совали та грюкали, але вона не чула голосів чи музики.

Василь схвально кивнув дільничному, тоді прокашлявся і знову заговорив:

– А от у четвер жіночка чула і гучну музику, і сварки, і гвалт. Але каже, нічого дивного в тому нема, у них там майже щодня рейвах.

Назару вдалося вгамувати роздратування. Зітхнув, обвів поглядом присутніх і скомандував:

– Давайте мені протокол допиту свідка. Я миттю добуду нам ухвалу. А тим часом пробийте підозрюваного. Візьмемо виблядка за гарячими слідами.

Ухвалу на обшук квартири Топольного Назар отримав одразу по обіді того ж дня. Але це була наразі єдина перемога – даних на підозрюваного не знайшли, отже, жодних відбитків пальців, з якими можна порівняти знайдені на місці злочину. Також слідчі не мали інформації про пістолет – попри дозвіл на користування вогнепальною зброєю колишній військовий не мав зареєстрованих на себе ані рушниці, ані пістолета. Також слідчі підняли з архіву протоколи патрульної поліції про всі виїзди за цією адресою, проте особливої користі з цього теж не отримали – жодних затримань й лише два адміністративні штрафи, сумлінно сплачені Топольним Григорієм Михайловичем.

О пів на четверту дня Назар, Василь Новак й Тарас Малярчук у супроводі дільничного виїхали на обшук квартири. Запросили двох випадкових сусідів понятими. Оскільки двері їм ніхто не відчинив, довелося ламати. На щастя, зважаючи на тяжкість злочину, суддя дозволив їм проникати до помешкання Топольного без його присутності. Вони зачекали слюсаря і вже за годину разом зі свідками переступили поріг квартири.

Спочатку ретельно оглянули передпокій та кухню, вголос озвучуючи свої спостереження. Тоді, не виявивши нічого цікавого, зазирнули в туалет, ванну і єдину кімнату, яка пустувала, із навстіж прочиненим вікном.

– І що? – розчаровано спитав Новак, роззираючись. – Нічого підозрілого не бачу.

Решта поліцейських перезирнулася й погодилася з Василем. Поняті тим часом збилися в куточку й перешіптувалися між собою. Назар почувався розчарованим. Він був упевнений, що дівчину вбили тут, у цьому «притоні»! А зараз вони бачили звичайну квартиру. Ну, помешкання було занедбаним, убого вмебльованим – стіл зі старим стаціонарним комп'ютером, якесь кошлате роздовбане крісло під стіною, невеличке пружинне ліжко в кутку, що більше нагадувало койку, на якій він спав під час служби в армії. Навіть дивану не знайшлося. На кухні теж усе старе, понищене...

«Цікаво, вони тут на підлозі всі сидять?» – подумав Назар, і його логічне мислення зашпорталася за слово «диван». Він шикнув на колег, аби припинили розмови, – саме обговорювали між собою те, що, напевне, помилилися. Тоді заплющив очі й хвилину мізкував у цілковитій тиші.

– Кажете, це притон? – озвався до колег.

Троє поліцейських кивнули.

– І кажете, що тут постійно тривають гучні посиденьки з алкоголем, травкою?

Знову кивнули. Цього разу хтось із понятих підтакнув.

– Принохайтеся. – попрохав Назар.

Поліцейські вирячилися на слідчого, не розуміючи, чого той від них хоче. Назар обвів їх поглядом і пояснив:

– Пахне миючим засобом. Тут, а ще у ванній.

– Еге ж, трохи є! – підхопив дільничний.

– У цій кімнаті відчинене вікно, тому майже вивітрилося.

А от у ванній таки досить сильно тхне хлоркою.

– Я б сказав «Доместосом», бачив банку біля унітазу, – додав Новак. – Прибирали.

– От, власне! – вигукнув Назар. – Це не схоже на «притон»!

– Та ви що, тут вічно збираються різні покидьки! – утрутився понятий. – Усілякі патлаті, і бритоголові, і зеки з наколками! Повпиваюся, понакурються і влаштовують погроми!

– Помилки не може бути, – додав дільничний. – Я сам не раз навідувався сюди.

– Ну, значить, не просто так причепурили хату.

Старший слідчий роззирнувся, шукаючи хоч щось цікаве. Та все мало аж надто звичайний вигляд... Тоді він опустив погляд на підлогу. Знадвору, крізь брудні голі вікна, зазірало тьмяне світло. Сонце вже схилилося до заходу й залишало на старому паркеті помаранчеві снопи світла. Назар зупинив погляд на паркеті – старий, ще, мабуть, радянський, рипучий і з кількома відсутніми дощечками. Потрісканий лак уже давно належало б поздирати, відциклювати дерево, а тоді наново полакувати. Або краще зняти все й замінити іншим покриттям.

– Ви це помітили?! – вигукнув Назар, показуючи рукою на паркет.

Поліцейські мовчали, Новак розводив руками, мовляв: «Що вже знову?»

– Скраєчку дошки більше вигоріли! Бачите смужку? – старший слідчий тицьнув рукою у ділянку підлоги поряд зі столом з комп'ютером.

Справді, вздовж підлоги тяглася межа, що ділила її на два відтінки – квадрат темнішого паркету в центральній частині кімнати, та світліший, вигорілий на сонці з країв.

– Килим! – вигукнув Малярчук, що досі відмовчувався. – Він забрав звідси килим!

Назар задоволено кивнув.

– Внесіть це у протокол і викликаймо криміналіста. Хай гарненько перевірить, можливо, не все почистили.

– А ви, – звернувся до Новака та Малярчука, – залишайтеся тут та дочекайтеся криміналіста. Понятих не відпускати, – Назар спрямував погляд на дільничного. – А ти гайда зі мною.

– Куди? – перепитав спантеличений слідчий.

– Покажеш, де тут на районі могли позбутися килима і, ймовірно, дивана.

Розділ 31

Наступного дня Дмитрові довелося йти до школи, але це було найменше зло на сьогодні. Після першого уроку він, ретельно прочісуючи стрічку новин у смартфоні, натрапив на шокуючу звістку – поліція має підозрюваного у подвійному вбивстві. Тривожний клубок підступив до горла, перекриваючи дихальні шляхи. Діма почав тремтіти й задихатися. Йому довелося сховатися в кабінці туалету, щоб ніхто не зауважив його стану.

Хлопець опустив пластмасову кришку унітаза і кволо сповз, усівшись зверху. Ноги обважніли, а серце, здавалося, скрижаніло й провалилося кудись у шлунок, затискаючи нутроші. Діма опустив голову й обхопив її руками, а тоді дозволив собі заплакати.

«Коли це скінчиться... коли це скінчиться... коли...» Кожна думка в його голові просякла панікою. Він почувався, наче загнаний безпорадний звір, за яким женеться зграя пекельних псів.

У туалеті хлопець просидів майже весь наступний урок. Коли вдалося трохи заспокоїтися, спочатку дістав телефон і набрав Коня. Той скинув дзвінок та миттєво відписав у телеграмі, що зараз на контрольній. Тоді Діма знайшов у контактах Гошу. Його телефон вочевидь узагалі був вимкнутим, бо дзвінок миттєво вривався короткими гудками. Діма вмився холодною водою та почвалав до класу. Там пояснив своє запізнення поганим самопочуттям. За інших обставин учителька не повірила б жодному його слову й відрядила б до директора, та побачивши почервонілі скляні очі й спухлі повіки, мовчки кивнула і дозволила сісти за парту.

Але це були не всі удари на сьогодні.

Лесі вже покращало. Температура впала до нормальної позначки, і зараз її турбували лише закладений ніс та незначна слабкість. Коли Діма повернувся зі школи, сестра сиділа на ліжку, дочитуючи бібліотечну книжку. Вона досі мала блідий та хворобливий вигляд, але почувалася значно ліпше. Мама з Вітею лежали на дивані у великій кімнаті. Мама дивилися якийсь бойовик по телевізору, а вітчим, здається, спав.

Коли Діма вже засів пограти в «доту» на комп'ютері, у вхідні двері хтось загнукав.

– Дімо, відчини! – гукнула мама, перекрикуючи телевизор.

Він слухняно почовгав коридором, відчинив. На порозі стояла сусідка – баба Марія.

– Маму поклич! – гримнула жінка.

– І вам доброго вечора... – сказав уїдливо Діма.

– Гела! – заволала сусідка, протискаючись повз хлопця досередини квартири. – Гела, блядь!

Мама вискочила з кімнати, запинаючи на ходу свій халат. Уздрівши сусідку, не змогла приховати здивування.

– Що ти тут.

– По-перше, віддай борг, – урвала її жінка. – Твій муженьок мені винен уже за десять бутілок!

Сусідка відпихнула Діму, який хотів було виставити непрохану гостю за двері, а тоді миттєво підлетіла впритул до Анжели. Від баби тхнуло міцним алкоголем. Але не власною «пальонкою» – вона тієї отрути не пила – з її широко роззявленого писка несло дешевим, проте коньяком. Анжела скривилася й відсунулася назад. Вхідні двері залишалися відчиненими навстіж.

– То не треба було наливати у кредит.

– Деньгі! – знову заверещала сусідка.

Її очі налилися кров'ю. Анжелу пересмикнуло.

– Як будуть, то віддам, – вичавила з себе, зібравши губи тонкою ниткою.

Її голос тремтів, ніби осикове листя на вітрі, чоло вкрилося дрібними крапельками поту. Раптом її почало шалено нудити. Нутрощі скрутило й затиснуло в лещата.

«Зараз би випити...»

– А по-друге, – пригрозила сусідка, – ще раз побачу нову поліцію в моєму під'їзді – урюю! Половину клієнтів мені розлякали!

– Та пішла ти! – кинула Анжела і вказала сусідці на двері.

Діма не розумів, що відбувається. Коли ж баба Марія замахнулася й щосили ляснула матір по обличчю, він застиг із роззявленим ротом. З дитячої кімнати почувся гавкіт Лади.

Анжела закричала. Її обличчя ще не встигло загоїтися після недільних побоїв, і під липкою, зморшкуватою рукою сусідки

вибухнула нова хвиля нестерпного болю. Кров гарячим струмком зацебеніла з нижньої губи, в очах потемніло. Анжела заточилася й упала на підлогу. Халат задерся, оголивши вкриті зеленкуватими саднами ноги.

– Бігом віддала деньгі, іначе вб'ю тебе! Чуєш?

Діма почав приходити до тями зі свого паралізованого стану й уже збирався накинутися на роз'ятрену сусідку, як із темряви під'їзду хтось вийшов і зупинився у них на хіднику. Хлопець повільно, дуже повільно повернув голову і побачив перед собою височезну постать Коня. Той стояв і мовчки позирав з-під лоба, теж не розуміючи, що тут збіса коїться.

– Ану пішла звідси! – кинувся Діма на сусідку. – Нахуй пішла з мого дому!

Він зірвався з місця й підлетів до нахабного бабиська, схопив за патли і рвучко потягнув на себе. Сусідка заверещала й ледве втрималася на ногах.

– Руки убрал!!!

Невідомо як, але баба Марія зуміла вивернутися й метким ударом ноги зацідила хлопцеві між ноги. Діма зігнувся від болю навпіл, заскімлив та відпустив її масне сиве волосся. Кілька жмутів залишилося поміж його пальців.

– Семейка уродов!

Сусідка знову повернулася до Анжели, яка намагалася звестися на ноги, й ухопила ту за халат. Притягнула її лице до свого й смачно плюнула межі очі. Гаряча, смердюча слина потекла набряклою побитою щокою жінки, змішуючись зі свіжою кров'ю.

– Давай. Сюда. Деньгі, – гарчала баба, карбуючи кожне слово. Огидний сморід алкоголю випалював Анжелі мозок.

«Господи, як же хочеться випити...»

І тут глухим ударом сусідку відкинуло до стіни. Вона вдарилася головою, зачепила руками полицю для взуття й завалилася разом з купою брудних кросівок та черевиків на підлогу. Посеред передпокою височів Кінь, потираючи долоні.

– Чувак, що за кіпіш? – спокійно поцікавився, роззираючись та стягуючи з голови чорний каптур толстовки.

Сусідка сповзла на долівку. Мовчазна й уже помітно налякана. Всі присутні якимось раптово замовкли й застигли, де стояли. Лиш

оскаженілий гавкіт собаки струшував повітря.

Першим схопився Діма. Він шарпнув друга за рукав й потягнув його до виходу. Тоді видлубав з купи розкиданого взуття свої кросівки, взувся й шарпнув бабу Марію.

– Пішла нахуй звідси!

Цього разу стара не відповіла – просто звелася навкарачки й поповзла. Майже біля самих дверей, спираючись на стіну, повільно звелася на ноги. Відсмикнула свій розтягнутий светр, пригладила рукою скуйовджене волосся й з острахом зупинилася за два кроки до виходу. Кінь відступив, даючи дорогу. Коли баба Марія пробігала повз нього, нагнувся й крикнув просто їй на вухо:

– Бууууу!!!

Жінка вереснула й кинулася геть з квартири, а хлопець зайшовся сміхом.

– Ходімо звідси, – буркнув Діма, накидаючи на плечі куртку. – Хутко.

– До побачення... – сказав Кінь Діміній мамі й зник у темряві під'їзду.

Коли хлопці вийшли надвір, першим заговорив Кінь:

– Ну й сімейка в тебе, Дімон! Я б сказився!

– Ніхто твоєї думки не питає.

– Пфф!.. – фокнув той. – Не, щоб подякувати! Я твою мамку взагалі-то спас, і яйця твої теж.

– Я й без тебе справився б, мудака, – відповів той, дістаючи з кишені пачку цигарок.

Прикурив. Затягнувся. Видихнув. Перед очима попливли легкі брижі. Діма опустил очі додолу й побачив, як на мокрому асфальті відбивається цятками жовте світло з вікон. Блищало, мов новорічна гірлянда. А ще в повітрі наче запахло снігом. Він стрепенувся. Холод лизав шкіру й просочувався за комір.

– Дякую, – зрештою сказав, пускаючи у чорне беззоряне небо клубок сивого диму.

Кінь співчутливо кивнув і поклав руку другові на плече. А тоді й собі закурив.

– Що то за курка стара була?

– Сусідка, – відказав, махнувши рукою на свій під'їзд. – Торгує «пальонкою».

– Ясно. Значить, недурно видав їй пизди. Летіла в стінку як кавалок гівна. То мамка твоя і батя на стакані, значить?

Діма зробив глибоку затяжку й заперечливо хитнув головою. – Вітчим.

– А батя де? Розвелися? – не вгавав Кінь. – Мої старі от розвелися. Теж маю вітчима. Ублюдок, але хоч не бухає...

– Мій тато помер.

Оце, мабуть, уперше він це сказав. По тому, як з рота вилетіли слова, озвалося серце. Діма запхав руку до кишені й міцно затиснув у кулак дешеву пластмасову запальничку. Татова так і не знайшлася. Тоді послабив хватку, намацав пальцями коліщатко, знову стиснув кулак. Хотілося щось трощити. Він нікому не розповідав, ким був його батько. З одного боку – Діма любив тата, дуже його любив, досі чекав на нього вдома... а з іншого – не міг пробачити ганьби. Щоразу, як хтось згадував Майдан, хлопця заливало пекучим соромом через учинок батька.

«Нехай краще мертвий, аніж беркутівець, який утік від правосуддя...»

Діма не раз ловив себе на думці, чи причетний тато до розстрілу Небесної Сотні? А тоді зринали спогади, як батько вчив його кататися на велосипеді, або як майстрував для них із Лесею двоярусне ліжко, чи як щовечора навшпиньки заходив до кімнати і цілував Діму в маківку перед сном. Ні, його тато не вбивав. Тільки не він!

– Не знав, – стиха мовив Кінь. – Співчуваю.

– Забий! – байдуже відказав Діма й пожбуририв недокурену цигарку до калюжі.

Колись доведеться відпустити минуле. Але не сьогодні. Сьогодні він не здатен навіть забути ту його довбану запальничку! Якби ж Діма не кинувся її шукати, то не вляпався б у цю жахливу історію... цікаво, куди ж поділася та запальничка?

– Ти через новини мені наярював? – спитав Кінь.

Діма кивнув. Кінь нагнувся й прошепотів йому на вухо:

– Не очкуй. Імен жодних не називали.

Діма напружився, згадуючи події того вечора. Хвиля нудоти підступила до горлянки.

– Ти ж заникав його, да? – продовжував Кінь пошепки.

– Умгу. – прохрипів Діма.

– Ну, значить, все буде ок, – запевнив Кінь і викинув під ноги недопалок.

Раптом серед вечірньої тиші заверещав рок-акордами телефон. Діма смикнувся й поліз шукати його до кишені. Яскраве біле світло впало на його обличчя, і Кінь одразу помітив, як друга перекосило від страху.

– Хто там?! – спитав, торсаючи його за плече.

Той відсахнувся, відповів на дзвінок. Відійшов подалі від під'їзду, вислухав когось й, уже поклавши слухавку, сів на бруківку вздовж пішохідної доріжки. Кінь підбіг і перепитав:

– То хто дзвонив?!

– Валік...

Діма дістав нову цигарку. Руки страшенно тремтіли, обличчя зблідло. Ніяк не вдавалося прикурити – чиркав запальничкою раз, другий, третій, але вогонь уперто не хотів видобуватися. Після п'ятої невдалої спроби Діма заволав та пожбурих геть і цигарку, і запальничку, а тоді задер голову, глянув просто в очі другові й сказав порожнім голосом:

– Нам кінець.

Розділ 32

На підмогу викликали ще кількох поліцейських з управління. Доки Назар з дільничним шукали диван та килим із квартири, новоприбулі службовці вкотре подалися ретельно опитувати сусідів – хто що чув, кого бачив. Підполковнику вдалося вибити виїзд пересувної криміналістичної лабораторії з трьома експертами, тож пошук речових доказів розпочався оперативно та якісно.

Після години прочісування довколишніх смітників та пусток, віднайшлося згарище, де з попелу стирчали диванні пружини й кілька клаптів уцілілих решток. Назар миттю викликав і сюди – до закинutoї недобудови – криміналіста.

– То візьмемо покидька?

Дільничний стояв з увімкнутим на телефоні ліхтариком, розглядаючи рештки спаленого дивана. Вечоріло. Обрієм від заходу ще тяглася тонка світла смужка, над якою нависли чорні хмари. Старший оперуповноважений слідчий у відповідь ствердно кивнув.

– Ще ніколи ми не просувалися у розслідуванні з такою швидкістю...

– Так, якби... цей... не ти! – ніяковіло пробубонів дільничний. – То ще б довго топталися на місці.

– Не думаю, – холодно відповів Назар.

– Ну, я б точно не подумав про диван.

– Хтось би подумав!

Цього разу слідчий ледь усміхнувся й потягнувся до кишені по телефон, який саме озвався гучною мелодією – телефонував Новак. Назар відійшов убік і вислухав підлеглого. Кілька разів «підтакнув», наприкінці навіть задоволено присвиснув. Новини були хорошими.

Криміналісти виявили у квартирі Топольного відбитки пальців Піскуна, жертви з валізи, а також тієї невстановленої особи, чії пальчики були в автомобілі. Також знайшли ще волосся фіолетового кольору та залишки крові у ванній, у щілинах між керамічною плиткою. Експрес-тест на визначення групи крові показав, що вона збігається з кров'ю убитої дівчини.

– Тепер точно беремо! – триумфально вигукнув Назар.

– Як беремо? – спитав дільничний.

– Ти залишайся тут. Простеж, щоб усе тут ретельно опрацювали і зібрали рештки для експертизи. А я швидко по ухвалу на затримання і в'яжемо Топольного. Все, добігався!

– Так, а де його шукатимемо?

– Хлопці пробили, що в нього баба є. Доки вернуса від слідчого судді, то вже й адреса буде.

З цієї миті розслідування набрало ще більших обертів. Уранці наступного дня вдалося розшукати й затримати Михайла Топольного – він ночував у коханки. Також завдяки харківським колегам нарешті встановили особу другої жертви. Нею виявилася двадцятирічна мешканка села Забавне, Ізюмського району, студентка Харківського національного університету ім. Каразіна – Бакірова Діана. Дівчину шукали батьки, вона от уже два тижні не була в універі, а з п'ятниці взагалі не виходила на зв'язок. Здогадатися, що до Франківська Діана поїхала разом з Піскуном, було нескладно – обоє з одного регіону і вочевидь знайомі.

Назар переглянув фотографії Діани, котрі надали поліції її батьки, і помітив чимало пірсингу на обличчі дівчини. Тепер зрозуміло, звідки взялися рвані рани – вбивця повіривав «з м'ясом» усі її сережки. Для чого це скоєно? Вочевидь, аби зробити її менш упізнаваною, аби заплутати сліди. Отже, той, хто це зробив, діяв рішуче й холоднокривно. Назар знайшов її профіль в інстаграмі, проглянув кілька фотографій та зрозумів, що Максим Піскун був її хлопцем.

Слідчий задоволено потер руки й рушив до кімнати, де тримали Топольного. Зараз вони мали сімдесят дві години, щоб зібрати докази й передати затриманого під суд. Відбитки пальців та зразок крові у нього вже взяли, і результати мали надійти з хвилини на хвилину.

– Ну що ж, чекаємо зізнання, – замість привітання кинув з порогу слідчий.

У тісній темній кімнатці сиділо троє – підозрюваний та двійко поліцейських зі слідчо-оперативної групи. Новак одразу ж смикнув головою в бік Назара й ледь помітно кивнув. Топольний сидів на хиткому стільці. Старший слідчий зміряв його поглядом і замислився, чи міг цей чоловік убити двох людей, які за віком годилися бути йому дітьми? Чом би й ні... Він побував на двох війнах, чортзна, що коїться

у тій голові. Хоч зараз має геть незагрозливий вигляд. Ба більше, йому кортіло поспівчувати, адже він радше скидався на жертву, ніж на вбивцю. Руки в кайданках звисали між широко розставленими ногами, обличчя й плечі понуро опущені. Скуйовджене сиве волосся стояло сторчма, відкидаючи на переоране зморшками високе чоло густі тіні. Вбраний Топольний був у домашнє – розтягнута чорна футболка, спортивні штани, брудні сірі кросівки. Він ледь помітно хитався вперед-назад й дивився у підлогу, не звертаючи жодної уваги на прибулого офіцера.

– Михайло Топольний, – почав слідчий, – я старший оперуповноважений Вус Назарій Ярославович. Ви знаєте свої права?

Підозрюваний кивнув, та погляду не підняв. Назар глянув на стіл, довкола якого всі розташувалися, і побачив розкладені фотографії.

– Ви знаєте, у чому вас підозрюють?

Знову німий кивок.

– Ви зізнаєтеся?

Михайло Топольний задер голову й подивився слідчому просто в очі. Від того погляду, сповненого болю й відчаю, Назарові зробилося недобре. А тоді підозрюваний заговорив хрипкуватим голосом:

– У чому я маю зізнаватися?

– В умисному вбивстві Піскуна Максима та Діани Бакір...

– Я нікого не вбивав, – урвав Топольний слідчого. – Я не знаю цих людей.

– То як ви поясните кров Бакірової та цілу гору їхніх відбитків у своїй квартирі?

– В якій квартирі?

«Дурником прикидається? Він же знає, що ми обшукували його помешкання!» – подумки здивувався Назар.

– У твоїй квартирі, придурку! – втрутився Новак. Назар одразу ж кинув на підлеглого суворий погляд.

– Учора під час обшуку вашої квартири на вулиці Береговій було виявлено докази, – стримано повідомив старший слідчий і подав рукою знак, що далі говоритиме лише він.

– Таж я там не живу, – відповів Топольний. Проте його голос відчутно тремтів.

Назар зауважив, як страх ковзнув обличчям підозрюваного – він збліднув, на лобі проступили краплинки поту, зіниці розширилися. На

шиї пульсувала вена.

– Але ж квартира ваша? – продовжив Назар.

– Моя, – підтвердив той. – Але я живу у своєї Ольки.

– А на Береговій хто?

– Ну, син мій...

По згадці про сина Топольний почав перемишати пальці й обмацувати поглядом кімнату. Вена на шиї набрякла ще дужче.

– Топольний Григорій? Це ваш син? – уточний слідчий.

Підозрюваний кивнув.

– Де ви були в четвер увечері?

– З Олькою.

– Хтось, окрім неї, може це підтвердити?

Топольний знітився:

– Не знаю... може, хтось із сусідів бачив, як я сміття надвечір викидав і повертався.

– Де ваш син зараз?

Підозрюваний замотав головою.

– Не знаєте? – перепитав слідчий.

– Він поїхав з друзями. А куди – не знаю.

Тут у двері загроюкали й уже за секунду в одвірку з'явився один з молодших оперативників. У руках хлопець мав невеличкий стос паперу – останні висновки експертів криміналістичної лабораторії та кілька протоколів з опитування свідків. Новак кинувся до дверей, забрав документи й узявся їх вивчати. За хвилину його обличчя спохмурніло.

– Що там? – напружено спитав Назар.

Василь передав висновки експертів капітану, а тоді нахилився до свого напарника й щось прошепотів йому на вухо. Малярчук теж спохмурнів і втелющився в підозрюваного, який скористався тишею і знову втупив погляд у підлогу.

Назар читав і не міг повірити власним очам. Якщо ще кілька хвилин тому він готувався святкувати перемогу, уявляючи гучні заголовки преси про те, як блискавично він розібрався з подвійним убивством, то зараз хотілося подерти ці папери на дрібні шматочки й розвіяти за вітром. А ще кортіло закурити й перехилити склянку коньяку.

«Я не міг так облажатися!» – всередині вирувала лють. Йому знадобилося зо дві хвилини тиші, аби опанувати себе й обміркувати ситуацію.

– Цього заберіть у камеру! – вичавив з себе нарешті.

– Але... – нерішуче почав було Новак.

– Заберіть!

Новак з Мельничуком презирнулися й узялися підводити підозрюваного. Той перелякано крутив головою, не розуміючи, що відбувається.

– Я не вбивав нікого! Чуєте?! – вже біля самих дверей заверещав Топольний.

Полицейські його крик проігнорували.

Капітан стиснув у руці документи й чкурнув геть, добіг до свого кабінету і зачинився там, гучно траснувши дверима. Тоді впав на стілець і почав усе перечитувати знову.

Відбитки Михайла Топольного не збігаються з тими, які знайдено на місцях злочинів... розмір взуття теж не підходить... група крові Топольного перша мінус – і це єдине, за що можна схопитися. Але для того, щоб висунути звинувачення, цього вкрай мало! Тепер єдина надія, що він не матиме підтвердженого алібі.

Назар відклав висновки з лабораторії й узявся до протоколів. Виявилось, того дня у квартирі на Береговій товклася купа людей. Одна сусідка бачила, як ще в середу ввечері надворі припаркували чорну автівку з черепами на крилах кузова. Вона звернула на це увагу, бо гості зайняли паркомісце іншого сусіда, а той, своєю чергою, влаштував гучну сварку. Назар пошукав, чи допитували цього сусіда, й дізнався, що розлючений чоловік ходив справлятися до власника «форда», котрий перебував у квартирі Топольного.

«Отже, Піскун прибув туди ще в середу...»

Далі слідчий дізнався, що протягом четверга періодично хтось приходив та йшов геть з «притону». Жодних імен чи прізвищ. Просто якісь невідомі люди, здебільшого хлопці.

«То до кого ж ви всі там лазили?»

У двері обережно постукали. Це був Новак.

– Шефе, що робитимемо? – спитав він, щільно причинивши за собою двері. – Відпускаємо?

Назар заперечив:

– Ні. В його квартирі скоєно вбивство. Маємо повне право потримати ще понад шістдесят годин.

– А пальчики що? Нас потім на фарш перетруть, якщо він звернеться зі скаргою в прокуратуру або суд...

– Група крові збігається.

– І що? – Новак дивився на Назара з викликом.

– Він міг бути в рукавицях. Зараз головне – перевірити його алібі та знайти довбану пушку. Буде знаряддя вбивства – знайдеться й убивця.

– Тоді треба аналіз ДНК просити. А мотив?

Іноді Новак доводив його до сказу. Хіба не можна мовчки виконувати накази й не пхатися зі своїми «п'ятьма копійками»?!

– Поки забий на мотив. Він афганець і АТОвець. Перемкнуло та й по всьому!

– З усією пова...

– Не обговорюється! – урвав його Назар. – Ідіть до коханки Топольного, опитайте її та сусідів. Я переконаний, він бреше.

У двері вкотре постукали. Цього разу зазирнув той білявий оперативник з обласного управління – Віталій Вівчарик. Роздратований Новаком слідчий махнув рукою прийшлому, аби той хутко заходив.

– Що в тебе? – гаркнув капітан.

Вівчарик умить відчув напружену атмосферу в кабінеті. Здавалося, старший оперуповноважений зараз накинеться на когось із кулаками. Його так червоні від втоми очі зараз ще й лиховісно блищали, і дихав капітан так, ніби щойно пробіг марафон.

– Є один цікавий збіг. – обережно почав Віталій, зачинивши за собою двері. – Я зберіг перелік пацієнтів, які зверталися до лікарень і травмунктів у період з четверга по неділю, і от щойно натрапив на знайоме прізвище...

Назар опустил руки під стіл і хруснув пальцями. Вівчарик тупцював біля дверей.

«Господи, чого ж він такий повільний?!»

– Ну?! – почав підганяти.

– Топольний. Це ж підозрюваний?

– Михайло Топольний, – підтвердив Новак.

– Так, так... – Вівчарик ніяково поправив сорочку й наважився таки присісти поруч з Василем за стіл капітана. – У неділю «швидка» привезла на Матейки^[9] непритомного чоловіка. Мав чимало забоїв, струс мозку, а ще загальне виснаження й переохолодження.

– А Топольний тут до чого? – не зрозумів Новак.

– Госпіталізований теж Топольний, але Григорій.

– Син! – на радощах вигукнув Назар. – Як же я раніше не додумався!

Оперативники вирячилися на капітана, не поділяючи його захвату.

– Це син розвів увесь той «притон», а Михайло відмовчується, бо хоче прикрити малого! Погнали в лікарню!

– Та пізно вже. – мовив Віталій й інстинктивно втягнув голову у плечі. – Його там немає.

– А куди ж він, блядь, зі струсом мозку подівся?! – загорлав Назар.

– Утік, – винувато відповів той. – Учора просто зник з палати.

Назар відчув, як йому вривається терпець. Щось у голові клацнуло, зашаруділо й на очі впала червона завіса. Він уперся стиснутими кулаками у стіл, повільно підвівся зі свого стільця, а тоді закричав так, аж шибки задзвеніли:

– То шукайте!!! Завтра тиждень, як відкрили справу! Скоро й дідька лисого зловити не зможемо!..

Розділ 33

Анжела вже ледве трималася. Нервувала, знемагаючи від головного болю на перемену погоди, – насувалися чорні важкі хмари й здіймався холодний вітер. А ще її шалено викручувало й тягнуло випити після вчорашньої бійки з сусідкою. Син зі своїм другом тоді кудись чкурнув і повернувся аж під ранок, а баба – поза сумнівом! – сьогодні ж приведе на розборки своїх синів. Лише питання часу, коли хтось з її нахабних мордоворотів з'явиться на їхньому порозі. Ще й Вітя знову запив...

Замість того, щоб піти на роботу, сьогодні вранці чоловік вихлебтав рештки з учорашньої пляшки й уже до полудня валявся на дивані п'яним. Анжела повивертала всі кишені, назбирала дві сотні гривень. Цього не вистачить ані щоб віддати горілчаний борг, ані на купівлю продуктів до кінця місяця. Матері теж погіршало. Тепер стара стогнала так, що було чути й сусідам. Вочевидь доведеться знову класти її до лікарні, на це теж потрібні гроші... багато грошей.

«Треба виходити на роботу», – вона зітхнула й побрела у ванну.

Кілька шарів дешевої «тоналки» так-сяк замаскували синці на обличчі, але набряки ще не зійшли, та й учорашні запалені ранки сочилися лімфою – їх не замаскуєш.

Доки приводила себе до ладу, у двері подзвонили. Це прийшла поштарка й принесла рахунки за комунальні послуги, кілька попереджень про заборгованість (найбільша сума набігла за центральне опалення) та один лист. Білий стандартний конверт із марками неабияк здивував Анжелу, адже не мав зворотної адреси та імені відправника. Жінка пішла на кухню, сіла за стіл й акуратно відкрила листа. Всередині було два аркуші – один жовтуватий, в лінійку, інший дуже пожмаканий, подвійний, списаний знайомим почерком.

– Ти що тут розсілася?

За її спиною постав Віктор. Анжела смикнулася, тремтячими руками сховала листа з конвертом до кишені халата й скочила на ноги. Чоловік стояв, похитуючись. Скуйовджене брудне волосся залежалось

на правий бік, одна штанина його спортивок задерлася, оголивши худу волохату ногу. Від нього тхнуло горілкою.

– Жерти дай! – гаркнув, тримаючись однією рукою за одвірок.

– То сідай, – дружина махнула рукою на вільну табуретку. – Зараз розігрію.

Віктор гикнув і поплентався до столу. Всідаючись, ледве не скинув попільницю з недопалками й скляну сільничку на підлогу. Жінка дістала з холодильника каструлю й уже за мить розігрівала на сковорідці вчорашні макарони, вбивши туди два останніх яйця. Від суміші чоловікового перегару й запаху смаженини її знову почало нудити. Кислота підкотила під саме горло, Анжела змусила себе стримати блювоту.

За кілька хвилин поставила перед Віктором повну миску макаронів з яєчною, виделку і горнятко кави. Уже розтулила рота побажати смачного, та її урвав дзвінок у двері.

«А це ще кого принесло?»

Спиною пробіг мороз. Відчула, зараз станеться щось погане – можливо, це сусідчині сини, або колектори... Зиркнула у вічко, перевела подих, узялася сторожко відчиняти двері. Перед нею стояла молода дівчина в блідо-рожевій курточці та вузьких темних джинсах.

– Чим можу допомогти? – поцікавилась у незнайомки.

– Доброго дня! – привіталася гостя, мило всміхаючись. – Мене звати Юлія Потапенко, я зі служби у справах дітей.

Усміхнена дівчина дістала з сумочки службове посвідчення й показала жінці. Анжела завмерла на місці, зацікавившись. Серце знову стиснулося, наче якоїсь миті їй забракло повітря.

«Господи...» – тривожні думки заповнили голову. Перед очима постала картина, як дітей забирають до дитбудинку, а її та Вітю віддають на поталу колекторам.

– Анжело Богданівно? – прощобетала дівчина.

Жінка нерішуче кивнула.

– Я маю зайти.

– Чим... – голос Анжели тремтів. – Щ... що?

– Пані Кухарчук, я маю з вами поспілкуватися.

Жінка кивнула й кволо позадкувала, впускаючи гостю до помешкання.

Дівчина переступила поріг та одразу ж почала роззиратися й принохуватися. Тхнуло цигарковим димом (уранці Анжела викурила щонайменше чотири сигарети). Не гаючи ані хвилини, інспекторка дістала з сумочки складений удвоє аркуш паперу – направлення на перевірку їхньої сім'ї – простягла жінці для ознайомлення.

– Мені шкода, але ми отримали скаргу щодо якості виховання і життя ваших дітей.

Її голос звучав спокійно й дуже доброзичливо. На мить Анжелі здалося, що все минеться – така добра дівчина не забиратиме в неї дітей...

– Потрібно оглянути квартиру та поговорити з усіма мешканцями. Всі вдома?

Анжела заперечливо хитнула головою.

– Син у школі.

– А решта ж усі вдома? – не вгавала дівчина.

– Ну. – вона прикусила нижню губу й одразу ж пожалкувала про це – з ранки знову виступила кров.

– Ой, тримайте! – інспекторка дістала пачку паперових серветок і простягла їй. Анжела взяла одну серветку, подякувала, приклала до рота. Руки помітно тремтіли, на лобі зблискували краплі поту. Дівчина стривожено глянула на господиню, а тоді вихопила записник, ручку й узялася до справи:

– Покажіть, де сплять діти.

Жінка слухняно повела її до маленької кімнати, де лежала хвора Леся. Коли вони увійшли до дитячої, дівчинка сиділа на ліжку і читала книжку. Побачивши незнайомку, спантеличено привіталася.

– Привіт, сонечко! – медовим голосом проспівала інспекторка. – Мене звать Юля. А ти Леся?

Дівчинка кивнула.

– Я тут подивлюся швиденько, як ви з братом живете, гаразд?

– Гаразд, – прошепотіла Леся й зиркнула на перелякану маму. – Якщо ви через Дімку прийшли, то він уже знайшовся.

Гостя з цікавістю глянула на Лесю. Мама ледь чутно зойкнула. А дівчинка вже геть розгубилася – невже знову бовкнула зайвого? Вона й так карталася провиною – ця тітонька навідалася їх перевіряти, бо Катерина Вадимівна звернулася «куди треба».

– Яка мила дівчинка! – привітно схилилася до неї Юлія, поправила розтріпане після сну волоссячко. – А як щодо твого братика? Розкажеш трохи про нього?

Анжела вже було схопилася за серце, аж тут чергова халепка: коридором зачовгали важкі кроки, зупинилися біля дверей дитячої, за мить озвався їй грізний голос:

– Що тут, блядь, за збори? – Віктор гикнув на останньому слові.

Жінка знову спалахнула від сорому. Все, крихка надія на щасливий фінал остаточно розлетілася на друзки! Тепер найліпше провалитися крізь землю.

– А ви, власне, хто? – інспекторка насторожено озирнулася на нетверезий голос і з неприхованою огидою глянула на чоловіка.

– Пішла наху-й, – знову гикнув. – Гела, ти чого до хати всяку шваль тягаєш?

– Вітю! – сплеснула в долоні Анжела. – Що ти робиш? Пішов звідси!

Тим часом Леся, уздрівши тата Вітю, нажахано зіщулилася, це було неможливо приховати. Анжела запанікувала й хутко кинулася до дверей. Грюкнула ними перед самим носом Віктора, залишивши чоловіка стовбичити у коридорі.

– Йди подивися телевизор! – гукнула крізь двері. – Я тобі потім усе розкажу!

Але той навіть не подумав дослухатися слів дружини. Він з усієї сили гепнув у двері й заволав на всю горлянку:

– Сука дур-на!

Юля здригнулася, позадкувала. Тоді, опанувавши себе, голосно промовила:

– Шановний, я з державного органу у справах дітей. Якщо ви зараз же не вгамуєтеся, я буду змушена викликати поліцію!

Спочатку належного ефекту не було – він продовжував лаятися й битися у двері. Леся на ліжку заскімлила й сховалася під ковдру з головою. Та за чверть хвилини раптом до нього наче щось дійшло. За дверима запала тиша. Анжела заплющила очі та з полегшенням видихнула – Вітько поплентався геть.

Проте очі юної дівчини-інспекторки були широко розплющені, зіниці розширені. Вона розстебнула свою куртку.

Акуратні груди схвильовано здіймалися під білою бавовняною блузкою, на чолі проступила нервова жилка.

– Це батько дітей? – зиркнула на Анжелу.

– Ні, батька нема... – жінка потупила погляд. – Це мій другий чоловік, – почала було щось пояснювати, гарячково розмірковуючи, як бути далі.

– Давно одружені?

– Ми в цивільному шлюбі.

Інспекторка, ледь отямившись від переляку, записала щось у блокнот. Тоді вичавила з себе посмішку й на ватяних ногах формально обійшла решту помешкання. Весь огляд зайняв не більше двадцяти хвилин. Біля дверей зупинилася і з жалем подивилася на Анжелу. Звісно, помітила й невдало замасковані синці, і постійний тремор рук, і гіперемію та набряк обличчя – типові ознаки зловживання алкоголем. Ця сім'я – поза сумнівом, у групі ризику. На обліку у Франківську зараз понад двісті дітей, позбавлених батьківської опіки за схожих обставин – батьки зловживають алкоголем або наркозалежні... відтак просто не в змозі забезпечити своїм дітям належні умови.

Перед тим, як вийти у двері, Юлія затрималась на хвилику, нахилилася до Анжели й ледь чутно прошепотіла їй на вухо:

– Моя вам порада – негайно виженіть співмешканця та кидайте пити.

– Я не п'ю! – обурилася жінка.

Інспекторка скрушно зітхнула: «всі вони так кажуть».

– Якщо ви цього не зробите, дітей заберуть. Тоді вже буде запізно щось робити.

Анжела мовчала, хоча й кортіло накинутися на цю привітну дівчину з кулаками. Ніхто не має права називати її алкоголічкою та вказувати, що вона робить не так!

– Розумію, це непросто, – додала перевіряльниця, – але ви маєте змінити ситуацію. Я щодня бачу, як батьки руйнують життя власних дітей. Гадаєте, їм у притулках добре? Лише якийсь десяток сиріт вдається прилаштувати у нові родини, решта залишається в інтернатах. Та й рідна мати – завжди краща, ніж найтурботливіша мачуха.

Вона торкнулася руки Анжели, легенько стиснула її, доброзичливо попрощалася.

Щойно за Юлею зачинилися двері, в передпокої з'явилася заплакана Леся.

– Мам, нас заберуть до інтернату?

– Не заберуть, – відповіла Анжела й пригорнула доньку до себе.

Розділ 34

Гричак вимагав, аби затриманого відпустили. Назар стояв на своєму, адже алібі Топольного висіло на шмарклях – його підтвердила лише коханка, ще одна сусідка на поверсі бачила чоловіка лише вдень. Добряче посперечавшись, підполковник дозволив потримати підозрюваного до кінця наступного дня.

Усі зусилля підрозділу кинули на пошуки сина Топольного. Частина команди розшукувала друзів та знайомих Григорія, інші оперативники опитували працівників міської лікарні на Матейки, вивчали записи камер відеоспостереження. Назар очолив команду, яка займалася лікарнею.

Михайла Топольного допитали ще раз, тепер у присутності підполковника й державного адвоката, котрого надали на прохання затриманого. Він знову все заперечував і запевняв, що син поїхав з друзями за місто ще минулого тижня, саме в середу. Про те, що Григорій у лікарні, Михайло начебто не знав, як і не здогадувався, що за люди товклися в синовій квартирі у четвер. Назар йому не вірив. Може, цей чоловік і не вбивав Піскуна та Бакірову, але він точно щось приховував – брехню старший слідчий чув за версту.

Зрештою поліцейські відвели Топольного до камери й пообіцяли адвокатові, що відпустять його клієнта за кілька годин. Законні підстави потримати цього суб'єкта вони все ж мали. У лікарні пощастило – головний лікар люб'язно виділив конференц-залу й усіляко сприяв у слідчих діях, а у фойє висіла камера з непоганою якістю зйомки. Два молодші оперативники опитували медсестер, лікарів та санітарів, які працювали з неділі по середу. Назар засів у кімнаті охорони передивитися записи. Йому допомагав охоронник – літній чоловік у запряному чорному однострої – та Віталій Вівчарик з обласного управління.

Кімната була доволі тісною. Чотири глухі стіни, хиткий стіл зі стареньким комп'ютером, на екран якого виводилося кольорове зображення з усіх камер. Одна стежила за вхідним коридором приймального відділення, інша знімала хол центрального корпусу,

третя слугувала для огляду частини коридору біля кабінету головного лікаря.

– Можете показати нам учорашні записи? – звернувся Назар до охоронця.

– Звісно, – відповів той сухим прокуреним голосом. – З котрої години і яка саме камера вас цікавить?

Назар зазирнув до списаного аркуша зі свого блокнота, куди ретельно занотував часову хронологію. За словами головного лікаря, о 08:00 Григорію поставили крапельницю; о 10:30 – лікарський обхід; далі санітарка принесла йому до палати обід о 13:00, а вже о 15:30, коли медсестра мала супроводити хворого на ультразвукове обстеження, він зник.

– Давайте від учора десь з 13:30, камера у вестибюлі.

Охоронець кивнув, провів курсором по екрану, клацнув кнопкою.

За хвилину зображення з камери розтягнулося на весь монітор, а дата й час у кутику свідчили, що зйомка ведеться в обідній час учорашнього дня. Поліцейські підсунулися ближче.

Спочатку не відбувалося нічого цікавого – якісь люди просто заходили й виходили. Пацієнти, родичі, медперсонал. Десь о чотирнадцятій приїхав бус із пральні, й високий чоловік в уніформі приволік кілька величезних вузлів з випраною постільною білизною та забрав у старшої санітарки такі ж громіздкі клунки з брудною. А тоді Назар побачив те, що змусило його напружитися: крізь центральний вхід зайшли два суб'єкти. Слідчий прикипів поглядом до екрану, спостерігаючи, як двоє хлопців швидким кроком минають фойє й підіймаються нагору сходами, зникаючи з поля зору.

– Хтось знайомий? – Вівчарик помітив неспокій старшого оперуповноваженого.

Той ковтнув слину й відмахнувся, продовжуючи спостереження.

– Перемотати ще раз? – поцікавився охоронець.

– Ні-ні, дивимося далі, – відповів Назар.

Але в його думках усе вже перемотувалося – один хлопець-підліток у джинсовій куртці тримається ледь позаду, інший – високий, у чорній кофті з накинутим на голову каптуром сміливо крокує попереду, уважно роззираючись довкола. А тоді той, вищий, повертає голову в бік камери... Назар не розрізняв більше нічого перед собою. В голові застигло лише те напружене обличчя... обличчя його сина.

«Якого біса ти забув у цій лікарні?»

Розділ 35

Усе котилося під три чорти. Діма ледь тримався, хоч насамперед хотілося – *втікати*. Поліція провела обшук на «хаті», наступного ж дня заарештували батька Гоші. Хіба можна бути спокійним за таких обставин? Але Кінь тримався добре, тож Дімі не хотілося мати вигляд якогось сцикла поряд із другом.

Учора ввечері вони зустрілися з Валіком – двоюрідним братом Гоші. Той розповів, що поліція перевернула у квартирі все догори дригом, але чи щось знайшла – невідомо. Також Валік сказав, що Гоші вже краще, тож наступного дня хлопці влаштували йому втечу з лікарні. А після того, як Валік відвіз брата в надійне місце, хлопці вирішити розійтися та повернутися до звичного життя, так би мовити – залягти на дно. Діма навіть не здогадувався, що чекає на нього попереду...

У четвер надвечір, коли він повертався додому, несподівано зіпсувалася погода. Прозорі сутінки раптово загусли й обважніли темрявою, зірвався крижаний вітер, який ганяв пожовкле листя, шарпав бляшані дашки й рипуче гілляччя, а на брудний асфальт пустився дощ зі снігом. Діма втягнув голову у плечі, запхав руки до кишень джинсівки, проте зігріти їх не вдавалося. Щойно переступивши поріг дому, пішов заварювати собі гарячий чай.

Мама була засмучена. Він одразу це помітив – сиділа мовчки і курила, відвернувшись до вікна, навіть не повернула голови привітатися. Та й атмосфера вдома видалася йому вельми дивною. У кімнатах застигла цвинтарна тиша. Ніхто не розмовляв, не дивився телевизор. Навіть звичних гостей – дядька Петра і Француза не було, а отже, сьогодні знову обійдеться без гучної п'ятики.

– Мам?

Діма залив пакетик чаю окропом і підійшов до матері, яка саме прикурювала цигарку.

– Усе добре?

– Не знаю, – прошепотіла вона.

Підпалена сигарета зашкварчала, у темному вікні віддзеркалився червоний вогник. З попільнички на підвіконні вже пересипалося.

Сірий попіл й кілька розтовчених недопалків лежали на зіжмаканому конверті. Проте Анжела не зважала. Вона повільно й глибоко затягнулася, потім випустила густу хмарку диму й нарешті повернулася обличчям до сина. Діма побачив, що мама заплакана.

– Приходили з соціальної служби. Хочуть вас забрати в детдом...

– Що? Куди забрати?! – скрикнув хлопець.

Анжела знову затягнулася й несподівано розсміялася на видиху. Але це був геть не щасливий сміх. Так регочуть люди у відчаї, коли їхній світ руйнується, попереду ж зяє хіба чорнота безвиході – очі палають, губи розтягуються на божевільний вищир, а руки тремтять так, що годі ними втримати реальність. Цигарка випала з її пальців й покотилася холодною плиткою підлоги.

Діма відсахнувся. Анжела звела ногу й хатнім капцем розчавила недокурену, майже цілу цигарку. Тоді підвелася, рвучко розчахнула холодильник й уже за мить перекинула чвертку горілки прямо з пляшки. Кожен ковток лунав нестерпно гучно серед нездорової тиші їхньої квартири.

– Я думав, ти зав'язала, – розчаровано буркнув Діма та пішов пити чай у свою кімнату.

Ага, він думав! Чудес не буває. Кілька днів без випивки – не гарантія, що людина раптом позбулася залежності. Це радше природна пауза між тривалими запоями... щось штибу того, коли з'їдаєш величезну пачку чіпсів на голодний шлунок, тебе починає нудити від солоного хімічного смаку, потім болить у ямці під ребрами, допікає печія – і присягаєшся більше ніколи-ніколи не їсти клятих снєків. Та минає кілька днів, нудота давно кудись поділася, шлунок теж не турбує, ти сідаєш пити прохолодне пиво й миттю ловиш себе на думці, що непогано б чимось похрумтїти. Йдеш у магазин, купуєш чіпси і смієшся – «ніколи не кажи ніколи».

Гірке зневір'я встроило у Дмитрове серце ніж, змусивши хлопця зіщулитися. Він поставив горня на стіл. Сів. Тоді зірвався й затраснув міжкімнатні двері так, що зі стіни посипався шматками тиньк. Повернувся до столу й важко сповз на стілець. Зі спинки стільця ковзнув на підлогу зіжмаканий учорашній одяг.

– Привіт, – озвалася Леся. – Ти чого знову злий?

Дівчинка вместилася на підлозі біля ліжка й малювала щось кольоровими олівцями в альбомі. Лада згорнулася кошлатим рудим

клубком на постелі й тихенько посопувала.

Діма не відповів.

– Ти вже знаєш? – не вгавала мала. – Сьогодні тьотя приходила, перевіряла, як ми живемо... потім мама дуже сварилася з татом Вітею. Він знову пив горілку, але зараз спить.

– Заткнися! – гаркнув брат й утупився у свій смартфон.

У стрічці фейсбука саме вигулькнув репост – поліція затримала підозрюваного в подвійному вбивстві на Бистриці. Діма перейшов за посиланням, проте нічого нового з невеличкої статті, написаної з одруківками, не дізнався: підозрюють колишнього афганця й ветерана АТО Топольного Михайла.

Леся прискіпливо дивилася на старшого брата. Нервовий, похмурий... усе як завжди. А вона так сподівалася, що коли він повернеться додому, щось зміниться. Гадала, що вони якщо й не гратимуться більше паперовими дорогами і пластмасовими модельками машин, котрі, до речі, припадають пилом у шафі, то хоча б розмовлятимуть частіше. Але Діма повернувся таким як був протягом останніх двох років – злим та замкнутим.

Після того, як інспекторка Юля перевіряла їхній дім, Анжела довго розмірковувала, а потім повідомила Віктору, що він мусить з'їхати. Звісно, той відреагував агресивно – здійняв скандал, розмахував руками, сипав погрозами, добірною лайкою. Волав так, що Лесі знову довелося затуляти вуха руками. Коли ж батьки вкотре побилися, вона дістала образок і як заведена почала читати молитву.

Зрештою Вітя заспокоївся. Відібрав в Анжели останні двісті гривень і пішов по горілку, а як повернувся, дружина сиділа на кухні й курила. Більше вони не розмовляли.

Раптом Леся здригнулася – до них знову хтось прийшов. Спочатку було грюкання у двері, а тоді залунали голоси.

– Знов ця дура, – кинув Діма й демонстративно закотив очі.

Він мав на увазі сусідку.

Лада прокинулася й настобурчила вуха, Леся відклала олівці й підвелася з підлоги.

– Не ходи туди, – наказав Діма сестрі, але мала його не послухала.

Вона навшпиньки підійшла до дверей, ухопилася за клямку й ледь-ледь прочинила їх. Крізь шпарину Леся побачила маму та бабу Марію. Жінки знову сварилися...

– Бігом деньгі віддай! Я то так не лишу!

Сусідка насувалася на Анжелу. Руки в боки, погляд з-під лоба. Обличчя старої перекошилося від люті, проте Анжела, яка вже встигла випити, стояла без емоцій.

Лада загарчала, зістрибнула з ліжка, підскочила до Лесі й так застигла, просунувши кошлату голову крізь щілину. Шерсть на загривку стояла сторчма.

– А чого ж ти йому сьогодні знову наливала? – спокійно поцікавилась Анжела. – Треба було забирати борг, якщо клієнт з баблом приперся!

– Не умнічай! Я сказала – давай деньгі!

Баба Марія вхопила Анжелу за барки й щосили шарпнула. Тоді розмахнулася й знову зацідила в обличчя. Анжела позадкувала, лайнувшись. З великої кімнати вийшов Віктор.

– О, то він ще на ногах?! – сусідка огидно загиготіла. – Алкаш грьобаний!

І тут заголосила вже Леся. Від вереску сестри Діма кинув телефон й зірвався на ноги. Підскочивши до неї, рвучко розчахнув двері.

– Як же ви всі мене задрали!

Вітя налетів на сусідку. Спочатку просто шарпнув її за руку. Коли ж баба замахнулася кулаком і на його пику, щосили торохнув її по голові. Сусідка розтяглась підлогою.

Анжела застогнала і з ненавистю сплюнула:

– Пішли всі нахуй з мого дому!

Вітя розвернувся на жінчин голос й уже посунув було на неї з кулаками, проте жінка встигла заскочила до вітальні й зачинилася там.

Він загарчав як звір.

– Це і мій дім, суко!

З підлоги люто обізвалася баба Марія:

– Мій синок посадить тебе в два шчюта, алкаш кончений!

Сусідка припустилася помилки – необачно простягла руку й смикнула оскаженілого Вітю за рукав. Коли він обернувся до причепи, Діма побачив очі вітчима, налиті кров'ю, та його лице, перекошене моторошною демонічною гримасою – зараз буде бійня.

Вітя й справді кинувся у напад. Спочатку кількома потужними ударами поцілів у голову старій, удруге збивши її з ніг. Вона

розкинулася на хіднику їхнього передпокою й голосила, вставляючи між криків про допомогу матюки та прокльони. Тоді Вітя узявся люто копати її ногами. Один удар, три, п'ять... Після десятого (як нарахував Дмитро) крик ущух.

Леся рюмсала, обіймаючи собаку. Діма відштовхнув їх углиб кімнати й розгублено спостерігав, за вітчимою. Ось той схопив із вішака Ладин повідець – металевий ланцюг зі шкіряною петлею на кінці – й узявся щосили шмагати ним сусідку. Кров з-під сріблястих ланок бризкала увсебіч, заляпуючи стіни, підлогу й вітчима, та він не зупинявся. Здавалося, усе довкола зробилося червоним.

Десь тоді Діму знудило. Блював собі просто під ноги, а перед очима йому поставало дещо інше – квартира Гоші поночі в четвер... і кров... багато... дуже багато крові на килимі, дивані... скрізь...

Баба Марія знову отямилася й заволатала нелюдським голосом:

– Памагіте!..

Покривавлений ланцюг укотре опустився на її лице. Очі, оточені глибокими зморшками, залляло гарячою кров'ю.

– Убивають!.. – стара якось спромоглася перевернутися на живіт й повзла до дверей.

– Заткнися!!! – роз'ятрений чоловік гепнувся навколішки, схопив повідець обома руками й накинув на шию скривавленій та побитій сусідці. Чимдуж затягнув його й уперся одним коліном їй у спину.

Діма чомусь ніяк не збагне, що відбувається. Він бачить, як бідолашна баба Марія розмахує руками, клекоче, задихається й нарешті завмирає, та хлопець нічого не може вдіяти, він наче не тут. Вирячені очі жінки вилазять з орбіт і впиваються скляним поглядом кудись у стіну, де поволі відшаровується шмат старих шпалер, Діма ж натомість бачить залиту кров'ю ванну на «хаті»; він бачить, як чийсь висолоплений язик, прокушений до крові, випадає із роззявленого перекошеного рота, мов незграбно пов'язана краватка. А далі перед ним постає бліде й перелякане обличчя Коня, який тремтить на покривавленій підлозі, на тому ж місці, де кілька годин тому сидів Діма і слухав «Нірвану»; а баба Марія все мовчить; у вухах Діми ця моторозна тиша обертається на постріл, опісля гойдається як брижі на воді під заколисує муркотіння річки.

– Мамо!..

Коли Леся з Ладою кинулись у двері, Діма стрепенувся і прийшов до тями. Тим часом вітчим посунув до великої кімнати, де ховалася їхня мама.

– Стій! – гукнув Діма до сестри.

Але дівчинка, засліплена страхом, вискочила в передпокій. Коли дитина наблизилася до скривавленої й вочевидь уже мертвої сусідки, озвірілий чоловік майже виламав двері вітальні. Діма знав, що зараз буде...

Хлопець зірвався з місця. Перестрибнув через власне блювотиння, яке розтікалося порогом, однією рукою схопив сестру та рвонув з нею до виходу. Тієї ж миті Лада накинута на вітчима й учепилася зубами йому в ногу.

– Ладо! – скрикнула крізь сльози Леся, побачивши, як тато Вітя ногою відкинув її собаку до стіни.

За мить Діма силоміць виволік сестру в під'їзд, а звідти – на вулицю.

– Там Лада! – дівчинка несамовито верещала. – Дімо, там Лада!..

Хлопець теж плакав, але мовчки. Опинившись на вулиці під холодним дощем зі снігом, нарешті відпустив сестру. Важко дихаючи, нахилився до неї, обхопив її голову обома руками й прохрипів:

– Стій тут.

А тоді кинувся у підвал.

Цього разу Леся послухалася брата. Стояла нерухомо, доки крижаний дощ заливав її блаженський хатній одяг, босі ноги потопали в темній калюжі. Довкола – чорнота. Лише бліді жовті вікна байдуже світилися, та Леся знала – ніхто з людей, котрі ховаються за вікнами, не врятує їх від демонів, що лютують у них вдома. Навіть крізь зачинені вікна до Лесі долітали крики мами й тата Віті. І тут її ніби щось затиснуло й почало викручувати – вона більше не чула, щоб гавкала Лада.

Діма повернувся швидко. Вибіг нагору сходами з підвалу й за три кроки опинився поряд з Лесею. Вона хотіла було кинутися в обійми брата, але той оминув її і рушив до під'їзду. В руках стискав щось чорне і велике. Леся кинулася за ним.

– Будь тут! – гаркнув до сестри.

Дівчинка відсахнулася й застигла. Лице Діми теж було загрозливо блідим, а сльози, що рясно котилися з його очей, химерно

виблискували у світлі з вікон. А тоді він зник у темряві під'їзду. Леся обхопила себе руками за плечі й нарешті додумалася сховатися від дощу під дашком під'їзду. Вона тремтіла.

Мама верещала.

Леся міцно заплющила очі й почала скоромовкою казати молитву. Образок зостався вдома, але дівчинка добре пам'ятала слова бібліотекарки – «Отче Наш» порятує. Під під'їздом було безлюдно. Дивно, бо зазвичай пияки шикувалися тут у чергу аж до глибокої ночі, а сьогодні чомусь не було нікого, крім наляканої Лесі. Вона замерзала й уже ледь трималася на ногах. Тому ніхто, крім неї, не почув, як до матиного вереску долучився крик її брата. А тоді, коли вона почала казати «Отче Наш» утретє, щось гучно гримнуло.

За мить знову запала цвинтарна тиша...

Розділ 36

Після слідчо-оперативних дій у лікарні на Матейка, поліція не виявила нічого – син Топольного не виходив з лікарні – принаймні не там, де були камери відеоспостереження. Також Назар не побачив, аби його власний син і той незнайомий хлопець покидали приміщення. Тривога роздирала слідчого зсередини – невже його Костя причетний, невже він злигався з Григорієм Топольним і допоміг йому втекти з лікарні через якийсь інший вихід? У голові Назар уже склав до купи прогули сина, його дивну поведінку останніми днями й оті незрозумілі короткі телефонні розмови. І стало страшно. По-справжньому страшно, що його малий причетний до вбивства... Звісно, про свого сина Назар мовчав перед колегами, не міг допустити, аби малого запідозрили чи заарештували, доки він сам в усьому не розбереться.

Кілька разів поспіль телефонував синові, але той уперто ігнорував виклики – не відповідав узагалі або скидав дзвінки. Назар написав йому в телеграм, тоді надіслав звичайну СМСку з проханням перетелефонувати. Але на повідомлення Костя вже не реагував жодним чином. Назару не лишалося нічого – хіба мовчки чекати, куди приведе розслідування.

Зрештою поліцейські зійшлися на тому, що Григорій Топольний утік з лікарні через пожежний вихід, або через підвал, або ж скористався технічними дверима на першому поверсі. Характерні для серйозної бійки травми й підозріла втеча хлопця схилили слідчих до висновку, що саме син Топольного є головним підозрюваним. Група крові, яку встановили під час госпіталізації непритомного пацієнта, збігалася з кров'ю його батька, а відтак і з тією, котру виявили на місці злочину на Набережній. Треба тільки вистежити хлопця, взяти у нього «пальчики» і справу закрито.

Ввечері, протримавши Михайла Топольного ще кілька годин під вартою, його нарешті звільнили і пустили слідом двох молодих оперативників для стеження. Дозвіл на це Назару вдалося отримати у підполковника, аргументуючи, що батько мусить знати, чи скоював убивство його син та куди він подівся. А решта слідчо-оперативної групи знову зібралася у конференц-залі, аби підсумувати все, що

вдалося дізнатися за останню добу розслідування. Та не встигли вони опрацювати свіжі дані, як їх викликали на чергове убивство...

– Тобі не здається, що це якийсь довбаний голлівудський фільм? – спитав Назар у Циганюка на перекурі.

Судмедексперт міцно затягнувся тютюновим димом і кивнув. Вони стояли під дашком під'їзду, ховаючись від мокрого снігу, що рясно сипав з чорного низького неба. Натовп роззяв майже розчинився, навіть обридливі журналісти позамерзли й роз'їхалися по своїх редакціях монтувати відзняті кадри «трагедії, що сталася внаслідок домашнього насилля». Під під'їздом зосталося лише кілька найзатятіших пліткарів, що тулилися під парасолями, тремтіли від холоду, проте пожадливо видивлялися кожен порух у квартирі на першому поверсі.

«Де ж ви були, коли просто у вас під носом убивали людину? Коли кричала жінка, плакала дитина? Невже ніхто з вас, курвиська, навіть не спробував допомогти?», – хотів було поцікавитися слідчий у сусідок, але обмежився тим, що стримано наказав їм забратися по домівках. За роки служби він чув безліч відповідей на ці запитання.

Андрій Циганюк з помічником уже ретельно оглянули місце злочину й озвучили перші висновки – одна жертва з великою кількістю побоїв та слідами асфіксії, інша – вогнепальне поранення в груди. Обидва трупи доправили на експертизу в міський морг, поліція затримала підозрюваного, він уже чекав допиту за ґратами.

– Як гадаєш, звідки взявся ствол? – замислено спитав Андрій.

– Дізнаємося, – відповів слідчий. – Хлопець оклигає від шоку й розговориться.

Назар теж зробив глибоку затажку, почухав підборіддя і додав:

– Щось почастішало вогнепальних.

– Оце точно.

Раптом телефон слідчого завібрував. Він хутко розблокував екран і побачив нове повідомлення у телеграмі. Узявся відкривати програму, переконаний, що син нарешті вийшов на зв'язок, але помилився. Писала мегера.

«Привіт. Чула, у вас добре просувається розслідування. Вже взяли убивцю?»

«Ще ні», – відписав Назар.

Віра миттєво прочитала відповідь й одразу відписала: «Хочу вибачитися за свою поведінку. Кава? Завтра?» «Ок».

За інших обставин він би страшенно зрадів цій пропозиції – красива жінка запрошує його на каву. Після розлучення не мав жодних стосунків, проте зараз голова була забита новим убивством і тривожними думками про сина. Назар без емоцій заховав телефон і повернувся до розмови з Андрієм.

– Знаєш, тут справа прикра, але цілком звичайна – «битовуха». Сусіди кажуть, родина алкашів...

– Воно й видно незброєним оком, – погодився судмедексперт. – Ти ж бачив ту жінку – вся спухла, потовчена, зі слідами попередніх побоїв.

– Ага, ще й тхне від неї водярою, – підтвердив Назар. – І пацан зачуханий... шкода таких, насамперед страждають діти.

– Рано чи пізно ці діти теж починають бухати.

Циган викинув недопалок, потиснув на прощання слідчому руку й поїхав разом із молодшим експертом у лабораторію. За годину місце злочину покинули й поліцейські, залишивши решту мешканців квартири №15 з їхнім горем наодинці.

Попереду у цієї родини чимало випробувань – вранці прибуде ювенальна поліція. Розбиратимуться, чи можна залишати дев'ятирічну дівчинку під опікою горе-матері. Далі – розслідування, суд над убивцею. Найбільше Назарові було шкода дівчинки. Коли на виклик приїхали патрульні, вона стояла під дощем, посиніла від холоду, невтішно плакала, говорила щось про демонів з підвалу і дуже просила врятувати собаку. На її очах убили людину за пляшку горілки... ця історія назавжди вшиється в її життя кривавою ниткою й болітиме тривалий час. Що очікує на цю дитину? Притулок? Інтернат? А потім вулиця? Майже в усіх випадках такі діти рано чи пізно стають на стежку батьків. Але Назар, спілкуючись з малою й оглядаючи речі у квартирі, дізнався, що дівчинка любить читати, гарно вчиться й узагалі чемна та кмітлива. Він би ніколи не подумав, що це дитина алкоголіків, якби не задавлені зеленкуваті синці, а ще такі дорослі й сумні очі.

Розділ 37

Коли на зап'ястки одягали холодні кайданки, він не опирався. Здається, вже давно передчував, що колись закінчить саме так – у в'язниці.

Холодні сирі коридори в міському відділку кримінальної поліції поглинали всі сторонні звуки, наче висохле на пекучому сонці каміння воду, всотували і його важкий утомлений поступ, і стихені голоси за зачиненими дверима кабінетів, і нерозбірливе перешіптування та збуджені кроки двох поліцейських поряд. Створювався гнітючий вакуум, що висмоктував усі емоції й залишки кисню з легень. А тоді його зачинили в крихітній темній камері, в очікуванні допиту, і стало ще гірше.

Хотілося спати, та щойно заплющував очі – на поверхню виривалися огидні й достобіса страшні спогади. Кров... багато крові... здавалося, голоси й примари оживали, і тепер він був не сам у цій камері – над ним стояли мертві. Шкіра вкривалася сиротами. Волосся на потилиці ставало сторч, повіки запалилися й набрякли від безсоння.

«Я цього не заслужив».

Він тремтів і ледве стримував нудоту, що підступала кислим клубком під саме горло.

– Дмитро Кухарчук!

Двері камери з рипінням незмащених завіс відчинилися.

– За мною на вихід!

Слухняно підвівся і пішов з дебелим поліцейським. За хвилину із тісної камери його привели до невеличкої кімнатки без жодного вікна та всадовили на металевий стілець. Тут смерділо відсирілим папером, старим потом і цигарками. Діма підвів погляд й угледів перед собою кількох чоловіків у цивільному й заплакану маму.

«Следаки», – зрозумів він.

Головного Діма вирізнив одразу. Той сидів за столом й холодно свердлив поглядом затриманого. А тоді так само холодно заговорив, щойно двері зачинили зсередини:

– Мене звати Вус Назарій Ярославович. Я старший оперуповноважений слідчий міського управління кримінальної поліції.

Назвися і скажи, чи розумієш, у чому тебе підозрюють?

Зависла пауза. Не те, щоб Діма не збирався відповідати... просто нудота стала ще нестерпнішою.

– Кухарчук Дмитро Юрійович.

А тоді не стримався й вивергнув трохи жовчі та шлункового соку на свої кросівки, заляпані плямами темно-брунатної, вже трохи підсохлої крові. Більше блювати не було чим.

– Принесіть води, – наказав старший слідчий. – Ти розумієш, чому ти тут?

Діма кивнув. Тоді підтягнув руки, скуті кайданками, й витер рота рукавом.

– Я вбив свого вітчима, – нарешті зізнався.

Голос тремтів, як і сам хлопець. З кутка, де сиділа мама, почулося стишене виття.

– Як саме ти його вбив?

Безбарвний голос слідчого звучав, наче в страшному сні. Уся ця ситуація видавалася збіса нереальною. Ще тиждень тому Діма безтурботно прогулював школу, час від часу грав на гітарі й попри п'яні скандали вдома почувався щасливим. А зараз він убивця. Ув'язнений, оббльований, нікому не потрібний. Якби лишень знав, що його спіткає, – нізащо б не поліз шукати ту довбану запальничку.

– Я вистрелив у нього з пістолета.

– Чому ти це зробив? – продовжував слідчий.

Якийсь прищавий молодик приніс паперовий стаканчик холодної води й дав попити закутому в кайданки хлопчині. Ковтати було важко. Здається, у нього починалася ангіна. Надпивши трохи, Діма кліпнув очима й продовжив вичавлювати з себе слово за словом:

– Він... бо він...

– Що він?

– Він забив до смерті бабу Марію.

– Хто це така?

– Сусідка. Потім душив її Ладиним повідцем.

– Ти це бачив?

Діма кивнув.

– Хто ще бачив?

Розмову поліцейські записували на диктофон, що лежав на столі. Один із тих, що стояли позаду, нотував щось у блокнот. Кулькова ручка

порипувала, торкаючись паперу.

– Моя сестра Леся бачила, – нарешті відповів хлопець.

Згадавши про сестру, зовсім розклеївся й заплакав. Гарячі краплі стікали щоками й змочували потріскані обвітрені губи. Істерика насувала, наче штормові хвилі, збиваючи думки в суцільну мішанину. Що тепер буде з ним? Що буде з Леською?

– А потім він хотів убити маму! – скрикнув Діма. – А ще Лада...

– Собака?

Раптом заголосила Анжела:

– Вітя точно б мене забив, якби не мій синочок!..

Слідчий навіть голови не повернув у бік жінки, натомість продовжував допитувати її сина. Він не реагував на емоційний стан затриманого та його побитої й наляканої матері. Просто ставив належні питання спокійним голосом.

– Звідки зброя?

Хлопець усе ще схлипував.

– Звідки зброя? – голосніше повторив слідчий, піднявшись зі стільця та впираючись руками в стіл. – Украв? Купив?

Діма покрутив головою й розтер рукавом сльози й шмарклі по всьому обличчю.

– Ні? – уточнив слідчий, напосідаючи.

– Не купував і не крав.

– Звідки ж у тебе пістолет?

Водночас тривала експертиза зброї. З хвилини на хвилину мали піднести висновки – скільки разів стріляли з пістолета, чиї відбитки на руків'ї, на кого зареєстрований, якщо взагалі зареєстрований.

– У знайомого позичив.

– Коли ти спланував убивство Віктора Волошина?

– Я не планував! – заперечив Діма.

Слідчий демонстративно зітхнув, намагаючись не відволікатися на синхронні плачі матері підлітка-убивці, відкинувся на спинку стільця, подав знак говорити Новаку. Той зробив крок уперед, поклав руку на плече наляканій дитині та майже зі співчуттям сказав:

– Хлопче, ми дуже хочемо тобі допомогти.

Діма стрепенувся, підняв очі. Новак розтягнув кутики губ у приязній посмішці:

– Але й ти маєш нам допомагати. Бо, якщо відверто, твоє становище геть кепське. Ти мав зброю, суд розцінить це як сплановане, умисне вбивство. Підеш на десять-п'ятнадцять років у колонію по сто п'ятнадцятій^[10]...

– Я не планував, – заскімлив Діма. – Я лише ховав пістолет у підвалі.

– Чому ти його там ховав? – уточнив Новак. – Чий це пістолет?

Діма опустил очі й знову схлипнув. Слідчий підступився з іншого боку:

– Якщо ти нам усе поясниш зараз, обіцяю – будемо розкручувати по сто двадцять четвертій – перевищення міри самозахисту. Дадуть виправні роботи або до двох років у тюрмі. Не встигнеш оком кліпнути – і вже на волі!

Діма дуже боявся. Він досі не міг оговтатися від жаху тієї ночі. Чому все склалося саме так? Хіба він заслужив на п'ятнадцять років за ґратами? Здається, більше не можна мовчати. Хлопець набрав повні легені повітря й розповів їм усю історію.

Розділ 38

Четвер

У передпокої було темно. Світла, що пробивалося з-під зачинених дверей у вітальню, не вистачало, аби розгледіти хоч щось.

– Гошо! Агов!

Раптом до Дмитрових вух долинуло чиесь схлипування. Наче хтось стиха плакав. Не роздумуючи довго, кинувся на звук у вітальню. Побачене примусило його закричати – на скривавленій підлозі сидів, обхопивши коліна, Кінь. Він захлинався сльозами й тремтів так, наче було нестерпно холодно.

– Кіііінь? – озвався Діма.

У кімнаті огидно тхнуло свіжим м'ясом. Діма затулив рукою носа й рота і широко розплющеними очима оглядав кімнату. Килим, диван – усе було багряним від крові. На підлозі розкидано якісь речі – недопалки, порожні пляшки, зіжмакані папірці, чийсь розпатраний наплічник. Його знудило. Хлопець кинувся до туалету й випустив на дно унітазу все, що сьогодні їв, а тоді поплентався до ванної й ледве не зомлів від побаченого – там було ще гірше, ніж у вітальні. Потріскана плитка на стінах, місцями іржава металева ванна й гола плитка підлоги – усе в кривавих патьоках. Уперся рукою об одвірок, щоб не впасти, а тоді побачив на підлозі ручну пилку, жмути волосся та якісь шматки плоті з блискучим металом.

Перед очима все закружляло. Ноги підкосилися, Він ледве встояв. Тоді змусив себе відвести погляд від кривавого місива у ванній і, натикаючись на стіни, побрів назад у кімнату. Схопив Коня за комір і шарпонував щосили.

– Що тут... що тут, блядь, сталося?! – заверещав йому просто в обличчя.

Кінь спочатку навіть не зрозумів, що хтось прийшов і з ним говорить. Діма продовжував трясти хлопця, той за кілька хвилин повернувся до реальності.

– Він. – проскреготів Кінь, – він зовсім злетів з катушок! Чувак, я ніколи не бачив, щоб когось так паяло!

– Кого? Що тут було?!

Діма розумів – відбулося щось жахливе, невинувачене. Усвідомлював, що тут когось убили, – надто багато крові – але сприймати реальність поки відмовлявся. Знову смикнув Коня й спробував його звести на ноги. Той піддався. Тоді він потягнув друга на кухню. Там, на відміну від кімнати й ванної, було без крові. Вони сіли за стіл. Тепер можна дихати.

– Розповідай, – наказав Діма.

Кінь затулив обличчя руками й застогнав.

– Що тут коїлося?

– Після тебе прийшов Валік з якимсь пацаном.

– Ага, я зустрів їх обох у під'їзді, – згадав Діма.

– Принесли багато бухла – пива і водяри щось три пляшки...

Кінь поволі приходив до тями. Він уже не плакав і не схлипував.

Лише часте уривчасте дихання, як після забігу на довгу дистанцію, нагадувало про нещодавню істерику. Відірвавши руки від свого обличчя, Кінь схопився за недопиту пляшку горілки, що стояла на столі, зробив кілька великих ковтків.

– Далі що? – підганяв Діма.

– Ну, вони трохи побули й пішли додому. На хаті лишився тільки я, Гоша і той уйобок з дівчиною.

Діма теж схопився за пляшку і хильнув. Горілка потекла горлом, обпікаючи стравохід. Шлунок одразу ж скрутило голодним спазмом. Кінь, уже майже заспокоївшись, говорив далі:

– Він мав з собою пакет «ешки». Я відмовився, наркотики – то не моє, ти ж знаєш. Гоша трохи спробував, а ті двоє дістали ще щось, змішали, обдовбалися у хлам.

Діма теж ніколи не пробував наркотиків, хоч у їхній тусовці часом хтось приносив якісь пігулки або порошки. Завжди відмовлявся, лише кілька разів пробував курити травку.

– І та дура полізла до Гоші. Поки Макс ходив відлито, вони почали лизатися, а як повернувся – застукав їх. Отоді його й понесло. Він спочатку відтягнув її і кинув на підлогу... А та дурна курка – ні, щоб захищатися чи щось брехати! – розвела ноги прямо там, на

підлозі, почала ліпити, що у Гоші хуй як треба, не то що в Макса... ну і його попаяло.

– Діана? – згадав Діма не вельми приємне знайомство. – Що ж він зробив?

Кінь здригнувся, трохи помовчав, а тоді розповів:

– Макс... ну, він почав її бити, просто забивати на смерть... ногами, кулаками... кароче, молотив без розбору куди. Гоша поліз захищати дівку і теж получив серйозно...

– А ти де був?

Кінь ніяково опустил очі:

– Чувак, я лежав бухий в гівно. Коли почалася заварушка, відповз у куток, бо тупо не міг встати на ноги.

– А де вони всі? – перепитав Діма.

– Той уйобок розбив Діані голову об батарею і вирубив Гошу. Потім поволік її у ванну. Далі я вирубився, а коли проснувся, Макс піднімав Гошу і кричав йому, що як не допоможе позбутися тіла, він уб'є нас усіх.

– От гівно!

Діма відчував, як страх підступно облизує ребра. Всередині залоскотало й похололо водночас.

– А давно вони пішли? Куди? Ти знаєш? – почав сипати запитаннями.

– На річку. Я чув, як Гоша йому сказав, що тут близько до річки.

На мить обоє замовкли. Квартира потонула в лункій тиші. Не було чути ані автомобілів з вулиці, ані обуреного гомону сусідів чи булькання води у трубах. Лише нерівне дихання двох наляканих підлітків.

А там, за вікном, був інший світ – нормальний, спокійний. Світ, де вони ходили до школи, потай курили у завулках цигарки, слухали музику, розважалися. Тут, у цій покривавленій квартирі, хлопці втрапили у пастку – тепер вони свідки злочину. Тепер це і їхній злочин також. І їм обом це так не минеться.

– Бо він повернеться, – пошепки озвучив Діма те, про що думали обоє. – Розправиться з Гошею, а тоді повернеться по тебе. По нас обох. Треба щось робити.

Діма встав і вийшов на балкон, а повернувся звідти із загорнутим у стару футболку пістолетом, яким нещодавно – і водночас ніби у

минулому житті? – вихвалявся Гоша, аби «покращити» йому настрої.

– Краще не буває! Ходімо... – сказав другові, і той скорився.

Аби зустрітися з ними, довелося телефонувати. На щастя, Гоша взяв телефон з собою й одразу ж відповів на дзвінок. Хлопці домовилися про «стрілку» на узбережжі, біля спорткомплексу ІФНТУНГ.

Було холодно і темно. Потік автомобілів по вулиці Набережній практично припинився – хіба іноді пролетить якась самотня вантажівка чи таксівка, поспішаючи на виклик. Діма нервував. Він заправив пістолет до кишені своєї джинсівки і щосили стискав тверде руків'я. Зброя додавала якоїсь хворобливої упевненості. Коли за десять хвилин з темряви випірнуло два силуети, хлопці затамували подих.

Ніхто не збирався нікого вбивати. Вони просто хотіли поговорити, трохи налякати... але Макс почав розмову із погроз. Спершу кинувся з кулаками на Гошу, адже це він став причиною конфлікту й подальшого убивства. Гоша щось відповів, Макс його вдарив.

А потім оскраженілий харків'янин з розмаху торохнув кулаком Коня. А що той був дуже високим на зріст, поціливі йому кулаком не в голову, а в груди. Проте й цього наразі вистачило – Кінь зігнувся навпіл і закашлявся. Затим Макс повернувся до Гоші й почав його лупцювати з подвійною жорстокістю – навіть у темряві Діма побачив, як фонтанує кров з розквашеного носа. Тоді Діма, наче уві сні, дістав пістолет і навів на Макса. Саме тоді, коли той жбурнув Гошу головою об каміння.

Рука зрадницьки тремтіла. Тож Діма навіть не встиг намацати пальцем запобіжник, як Макс з розгону повалив і його на кам'яний берег. Пістолет випав та відлетів кудись у темряву. Хлопець боляче приклався головою об камінець, і на якусь частку секунди його світ перестав існувати. Тоді Макс вишкірився, ухопив його за рукав джинсівки і поволік до води. Діма досі пам'ятає, як холодна річкова вода з Бистриці набиралася йому в кросівки.

А за мить пролунав перший постріл.

Коли він звів безтямну голову, побачив на відстані кількох метрів Коня, що судомно стискав пістолет у витягнутій руці й кричав без тям. А тоді з диким вереском Кінь кинувся вперед і ще двічі вистелив уприутул у навіжену пику Макса, який нарешті гепнувся на каміння біля самої води, зовсім поруч із Дімою. Той похапцем почав

відсуватися, рачкуючи. Довкола зміїлися бризки крові – хтозна де та
чиєї, усі четверо там добряче наслідили...

Якби не Кінь та Гошин пістолет, ніхто з них уже не вернувся б
додому.

Розділ 39

– Яке повне ім'я цього Гоші? Знаєш?

Поліцейські сиділи мало не з роззявленими ротами. Хіба так буває, що розслідуючи одну справу, закривають зовсім іншу? Новак, Малярчук та інші вдоволено потирали долоні. Всі, окрім Назара. Старший слідчий завмер і дивився на затриманого скляними очима. Звісно, він знав, як друзі кличуть його Костю, бо це прізвисько причепилося до малого ще з п'ятого класу, коли той почав стрімко рости...

– Григорій, – відповів Діма.

Він почувався виснаженим. Розповідаючи поліцейським про події тієї ночі, ніби знову їх переживав. Здавалося, постарів на ціле життя, хоч минув насправді лише тиждень.

Після того, як Кінь прикінчив Макса, вони підхопили непритомного Гошу й утекли подалі. Спочатку попадали просто на землі в якомусь дворику позаду спортивного комплексу, щоб перевести подих. Гоша прийшов до тями, але його голова була дуже побита. Тоді Кінь запропонував замести сліди у квартирі, вичистити все, адже Макс не місцевий, а тіла Діани він уже сам позбувся. Відтак був шанс, що на них ніхто не вийде.

Кінь говорив переконливо, наче справді був експертом у таких справах. Хлопці пристали на його пропозицію. Вони повернулися й вимили квартиру. Залишився диван та килим. Кров з тканини ніяк не хотіла відчищатися, тож Гоша сказав зараз покинути все так. На ранок, коли квартира сяяла чистотою, розійшлися хто куди – Діма забрав пістолет, аби надійно заховати, Кінь подався додому, а Гоша вирішив зателефонувати батькові й попросити допомоги. Зрештою той пістолет належав батьковому знайомому.

З килимом та диваном розібралися батько та двоюрідний брат, Гоша потім їх усіх цим заспокоював. Говорив, треба ненадовго залягти на дно, а потім кожен повернеться до свого життя. І може, вони навіть знову зберуться «на хаті», але відтепер – жодних «чужих».

– Де Григорій? – допитувався старший слідчий.

– Ми планували зустрітися на гаражах. Я трохи спізнився, коли ж прийшов – його не було. Потім дізналися, що Гоша закримів до лікарні. Він потрапив під гарячу руку якимсь придуркам біля озера, і ті додали його побитій голові ще травм.

– Ти бачив його? – перепитав старший слідчий.

Діма невпевнено хитнув головою.

– А той ваш Кінь має людське ім'я? – раптом поцікавився Новак, дивуючись, чому капітан розпитує лише про сина Топольного.

Діма вже розтулив рота, щоб відповісти, аж тут старший слідчий скочив з місця:

– А може, ти нам брешеш? Га? Твої відбитки пальців є на пістолеті, і якщо це справді той самий ствол, з якого вбили Піскуна, то не відкрутишся!

Діма затремтів від страху. Він гадав – якщо сказати правду, все залагодиться. Адже він не вбивав Макса. То Макс хотів усіх їх повбивати. Ніхто не винен у його смерті. Макс... то був такий же монстр, як і їхній з Лесею вітчим. Хіба такі лишають вибір іншим?

З кутка кімнати вийшов інший поліцейський, який досі мовчав:

– Упізнаєш?

Тицьнув Дімі в обличчя кольоровий знімок. Хлопець, побачивши знайомий предмет, кивнув. За спинами поліцейських Анжела витягнула шию, аби теж роздивитися світлину.

– Це моя запальничка, тобто мого тата.

– Як вона опинилася в кишені покійного Піскуна? – продовжив поліцейський.

Діма знизав плечима. От чому запальничка не знайшлася навіть після «генерального» прибирання «на хаті». Бо її забрали... її він забрав...

– Я загубив татову запальничку. Напевне, випала з куртки, коли був «на хаті». А Макс її знайшов і сховав до власної кишені.

– Гаразд, а тепер глянь на цю фотографію.

Він розгорнув перед хлопцем роздруківку з чорно-білого принтера. Зображення було не найкращої якості, але Діма одразу зрозумів, що там.

– Ти знаєш, хто це? – перепитав слідчий.

Малий кивнув. Раптом старший слідчий вирвав з рук колеги аркуш і визвірився:

– Що це за самодіяльність?!

– Я гадав, цих двох ви теж помітили тоді в лікарні...

Назар побілів, а Діма тим часом проскімлив:

– Коли стало відомо, що поліція вийшла на Гошу, ми допомогли йому втекти з лікарні. Гоша не винен, але хто б йому повірив.

– Це фото з лікарні? Тут з тобою Кінь? – перепитав Новак.

– Так, – підтвердив Діма.

– Як його звати?

– Костя. А прізвисько у нього «Кінь», бо він дуже дебелий, а ще завжди голосно сміється, ніби «ірже».

Старший слідчий grimнув кулаком по столу і зненацька вискочив з кімнати. Інші поліціанти лише здивовано презирнулися.

Розділ 40

На вулиці стояла глуха ніч. Перша по-справжньому холодна і збіса страшна для Назара ніч. Він прожогом вискочив з управління навіть без верхнього одягу й кинувся до свого авто. Тремтячими руками встромив ключ запалювання під кермом й помчав крізь мокрий сніг вулицями Франківська, ігноруючи сигнали світлофорів.

Менш ніж за десять хвилин загальмував перед багатоквартирним будинком, абияк кинув машину посеред під'їзної алеї й ускочив до парадного. Код дверного замка він досі пам'ятав. Далі ліфт, восьмий поверх і броньовані темно-коричневі двері, у котрі довелося грюкати кілька хвилин.

– Чи ти здурів?!

На порозі стояла заспана Інна. Короткий шовковий халатик, недбало запнутий над напівпрозорою нічною сорочкою, скуйовджене, але доглянуте волосся й округлий живіт.

– Костя!!! – загорлав Назар ще з хідника.

Далі без привітань та пояснень увірвався до квартири. Ошелешена Інна відскочила до стіни й затулила свій живіт руками. А тоді, оговтавшись, побігла за ним.

– Назаре! – крикнула вона, схопивши колишнього чоловіка за рукав.

Відмахнувся від жінки, як від надокучливої мухи, і штовхнув двері синові кімнати.

– Костю!

У цій кімнаті, як і в решті квартири, було темно. Лише тьмяне світло, яке падало в передпокій з під'їзду крізь досі відчинені навстіж двері, трохи підсвічувало помешкання. Спочатку Назар не розумів, чи хтось узагалі є в цьому приміщенні, але за мить почулося рипіння ліжка. Чоловік переступив поріг і схопив за плечі сина, що кволо сів на постелі.

– Тату? – спантеличено спитав Кінь, позіхаючи.

– Нам негайно треба поговорити! – гаркнув Назар і почав стягувати його з ліжка.

Той потягнув за собою ковдру, упав на підлогу й налякано зойкнув.

– Що ти робив з Григорієм Топольним і Дмитром Кухарчуком?!

– З ким? – спросоння перепитав Кінь, намагаючись підвестися з підлоги й виплутатися з ковдри.

– Я питаю, що ти, блядь, робив «на хаті» в Гоші?!

– Звідки ти знаєш...

Кінь напружився й уп'явся пальцями у ковдру.

– Взяли твого друга, Діму...

Хлопець відчув, як йому віднімає ноги. Не в змозі ані говорити, ані стояти, він тихо сповз на підлогу. Раптом за їхніми спинами почулися кроки, а тоді в кімнаті увімкнули верхнє світло. Батько та син замружилися.

– Що тут відбувається?

Слідчий повернув голову і побачив нового чоловіка Інни. Такий же заспаний та заскочений, як і решта мешканців квартири, він стояв у самих трусах, схрестивши на грудях накачані руки. Назар зміряв його поглядом, ледь помітно скривився, побачивши рельєфний торс, біцепси, акуратно вибриту стильну борідку та кубики пресу. За спиною «качка» стояла стривожена Інна.

– Заради Бога! – вереснула вона. – Поясни, що сталося!

Назар трохи помовчав, збираючи думки докупи. Аж тепер він збагнув, що поїхав з роботи просто посеред допиту. Без куртки, без телефону. Здається, це перший у його житті імпульсивний учинок. Тепер він нарешті зрозумів, як люди роблять невиправні помилки під впливом емоцій, як стають злочинцями у стані афекту.

– Інно, тобі краще присісти.

Жінка просунулася повз свого красеня-чоловіка, переступила поріг синові кімнати й обережно сіла на стілець біля його письмового столу. Дебелий Кінь здригався від безгучних ридань на підлозі, як тоді, в далекому дитинстві, коли знайшов батькову табельну зброю і йому схотілося трохи постріляти. Зараз він знову почувався тією безпорадною дитиною.

Назар прочистив горло і сказав:

– Наш Костя вбив людину.

Епілог

– Лесею, ти нічого не забула?

Дівчинка відірвала погляд від великої дорожньої сумки та кивнула. Все необхідне було ретельно зібране й спаковане. Тоді мовчки озирнулася на кімнату. Покинута двоярусне ліжко, де вже кілька місяців спала лише вона, порожня шафа та клишоногий стілець, без накинутого абияк братового одягу, а ще його гітара, яка мовчки підпирала стіну під вікном.

Діма отримав два роки в колонії для неповнолітніх. Його визнали винним у перевищенні міри самозахисту у випадку з вітчимою та додали кілька місяців за співучасть в убивстві Максима Піскуна. Також за співучасть посадили Михайла Топольного. Гоша отримав найвищу міру по сто п'ятнадцятій статті Кримінального кодексу – умисне вбивство. Приховування місця злочину та речових доказів, а також втеча з лікарні стали головними чинниками для ухвалення вироку в суді. Назарій Вус подбав, аби його син Кінь пройшов у справі лише свідком.

Місяць тому поховали Лесину бабусю. Їй ставало дедалі гірше, аж доки не вдарив ще один інсульт, який виявився смертельним. Потому дівчинка щодня зазірала у порожню бабусину кімнату й плакала. Тепер у її житті залишилося так мало людей...

– Я викликаю таксі, – сказала Анжела, обіймаючи доньку за плечі.

Замкнули двері, озирнулися на темні вікна своєї квартири й уже за півгодини стояли на пероні залізничного вокзалу, очікуючи на посадку. Потяг «Ворохта-Київ» затримувався.

На вулиці сніжило. Справжня казкова зима опустилася на місто одразу після Різдва. Але цього року Лесі не було з ким кататися на санчатах у міському парку чи гратися у сніжки – з Христинкою вони вже не помирилися. У школі тепер майже ніхто не розмовляв із Лесею. Не раз вона чула за спиною насторожені перешіптування: «психічка», «сестра вбивці». На наступний навчальний рік її переведуть до іншої школи. Можливо, там дівчинка знайде собі нових друзів? Принаймні вона сподівається.

Після смерті Віктора Анжела пролікувалася й кинула пити. Соціальна служба та ювенальна поліція ще кілька місяців прискіпливо стежили за їхнім життям, та зрештою Лесю залишили під опікою матері. Анжела була цілком певна: якби доньку забрали – сенсу продовжувати боротьбу та взагалі жити не лишилося б... А зараз їм випала нагода почати все спочатку. Колектори також відчепилися – цивільний чоловік забрав борги з собою в могилу. Щоправда, спрага досі часом обпікає Анжелі горло, іноді їй так хочеться зробити бодай один ковточок пива чи вина, проте жінка тримається.

Коли подали потяг, вона потягла Лесю до вагона. Дорогою дівчинка не вгавала:

– Мам, а до кого ми їдемо? Ну, скажи! Чи хоча б натякни. Анжела сповільнила крок, озирнулася:

– Побачиш, – відповіла, стискаючи в кишені зіжмаканий конверт.

– А якщо я хочу знати вже?

Вони підійшли до свого вагона. Плануючи цю подорож, Анжела нервувала і водночас відчувала дивовижну полегкість. Стільки років минуло, нарешті вона знає правду.

– Квитки! – грізно заступила пасажирам дорогу огрядна провідниця в темно-синьому зимовому бушлаті з емблемою Укрзалізниці.

Анжела мовчки простягла їхні квитки, свій паспорт та свідоцтво про народження доньки. Провідниця кілька секунд вивчала документи, тоді перепитала:

– А на пса? – зміряла жалісливим поглядом худого й сумирного спанієля, що притискався до ніг дівчинки. Анжела дістала багажний квиток з відміткою «Тварини».

– Намордник маєте?

Жінка ствердно кивнула:

– У пакеті. Але вона в нас не кусається.

– Та йдіть уже! – поважно звеліла провідниця. – Місця тринадцять і п'ятнадцять. Постіль принесу, як рушимо.

Першою у вагон заскочила Леся, за нею Лада, а тоді піднялася «на борт» мама. Попереду – ніч у потягу, а вже завтра – довгоочікувана зустріч.

Тоді, коли Анжела вже й думати покинула про Юру, їй надійшов лист. Перечитувала його мало не щодня, та все не наважувалася

зателефонувати за номером, зазначеним у листі. А на Різдво щось ніби змусило її схопити мобільний та почути врешті-решт правду...

Анжело, привіт!

Не бачилися від хрестин вашого малого... ти вже, напевне, забула про моє існування. Сподіваюся, живете з дітьми за старою адресою, і ти отримаєш цього листа.

Я зараз перебуваю на службі в зоні ООС.

Ти маєш знати децю про Юру – він не вбивав нікого на Майдані. Порушив прямий наказ і, втікаючи від покарання, спочатку переховувався, а потім під чужим ім'ям поїхав добровольцем на передову.

На жаль, Юри більше немає. Загинув як герой під тим чужим ім'ям...

Два тижні тому я випадково знайшов серед волонтерських книжок зошит. Це виявився щоденник побратима Юри. Там він писав і про свою втечу з «Беркута», і про переховування селами й лісами, і про те, як важко зникає бути вже не Юрієм Кухарчуком, а... Іваном Чопком. Писав, що відчайдушно сумує за дітьми і коханою дружиною. У конверт додаю вирваний аркуш з його щоденника.

Той зошит я зберіг. Надішлю, щойно отримаю від тебе звістку.

Могила Івана Чопка під Києвом. Там поховано кількох бійців, які не мали родичів та прописки. Зателефонуй мені, я розповім, де саме.

Прийми мої співчуття.

Сашко Дубінський

У вагоні було тепло, хоча трохи смерділо кіптявою й туалетом. Дуже швидко всі місця плацкарту заповнилися людьми, і потяг хитаючись, рушив. Провідниця принесла постіль, запропонувала чаю.

Анжела усміхнулася, хутко застелила їхні спальні місця, потім вони сіли пити чай із печивом. Попереду чекало місто, де мама з донькою ще ніколи не були. Київ. Столиця. Обидві затамували подих у передчутті. Леся роззулася, залізла на своє місце, підібгала ноги й пригорнулася до Лади. Невдовзі задрімала під монотонне колихання потягу. Віднедавна вона вміє спокійно засинати, нічні кошмари її майже не діймають. Адже мама – поруч. І в їхньому житті більше немає демонів. Перед сном загадала собі важливу справу на завтра:

«Треба зробити багато фотографій на мамин телефон, щоб потім показати Дімі!»

Коли вони повернуться додому, Леся першою розповість братові про тата. Вона захоплено переповідатиме його героїчну історію, показуватиме фотографії – з потяга, з Києва, із кладовища. Ту, де стоїть похилий хрест, а біля нього скромні квіти, Діма розглядатиме найдовше, щоб запам'ятати кожну деталь. Тепер він чекатиме того дня, коли зможе прийти до батька й нарешті віддати йому запальничку...

Демони, що живуть у кожному, чекають слушної нагоди звільнитися. Тому персонажі цієї історії зовсім невігдані. У них ви впізнаєте своїх сусідів, друзів, родичів, або навіть себе, і вам стане страшно. Коли читатимете – буде дуже цікаво, а ще часом ніяково, соромно, інколи огидно, однак ви не відкинете книжку, адже вам небайдуже. І завжди є шанс усе виправити, навіть коли здається – надто пізно.

«Усі їхні демони» від Поліни Кулакової – якісна історія про нас із вами в похмурих декораціях сучасного міста.

**ДАРА КОРНІЙ,
ПИСЬМЕННИЦЯ**

У дитинстві, коли відходив у кращі світи хтось рідний, а ми, діти, боязко витріщалися на ще вчора живого небіжчика, дорослі казали: не бійтеся мертвих, варто боятися живих. Справжні почвари живуть усередині нас, годуючись нашими его та за давніми кривдами на світ і людей. Новий роман Поліни Кулакової – саме про цих монстрів. Страшенно тішуся, що наша гостросюжетна література набирає обертів, презентуючи світові нову генерацію талановитих українських авторів.

**СЕРГІЙ КОЛОС,
ФРОНТМЕН ГРУПУ «ФІОЛЕТ»**

НИЩО НЕ ЗУПИНІТЬ
ЛІТЕРАТУРУ
ЧАС ЯКОЇ НАСТАВ

Демони, що живуть у кожному, чекають слушної нагоди звільнитися. Тому персонажі цієї історії зовсім невігдані. У них ви впізнаєте своїх сусідів, друзів, родичів, або навіть себе, і вам стане страшно. Коли читатимете – буде дуже цікаво, а ще часом ніяково, соромно, інколи огидно, однак ви не відкинете книжку, адже вам небайдуже. І завжди є шанс усе виправити, навіть коли здається – надто пізно.

«Усі їхні демони» від Поліни Кулакової – якісна історія про нас із вами в похмурих декораціях сучасного міста.

Дара Корній, письменниця.

У дитинстві, коли відходив у кращі світи хтось рідний, а ми, діти, боязко витріщалися на ще вчора живого небіжчика, дорослі казали: не бійтеся мертвих, варто боятися живих. Справжні почвари живуть усередині нас, годуючись нашими его та задавненими кривдами на світ і людей. Новий роман Поліни Кулакової – саме про цих монстрів. Страшенно тішуся, що наша госгросюжетна література набирає обертів, презентуючи світові нову генерацію талановитих українських авторів.

Сергій Колос, фронтмен гурту «Фіолет»

---

notes

Примітки

1

System of a Down – відомий американський метал-гурт з Лос-Анджелеса, лауреат премії Grammy. Гурт засновано 1995 року, всі музиканти вірменського походження. Спочатку виконували музику у стилі нью-метал, наразі певного стильового напрямку гурт не має.

Курт Дональд Кобейн (*англ.* Kurt Donald Cobain; народився 20 лютого 1967 р., Абердин, Вашингтон, помер 5 квітня або 8 квітня 1994 р., Сіетл) – американський музикант, композитор, фронтмен гурту Nirvana.

Grunge – музичний напрям, піджанр альтернативного року. Виник у середині 1980-х., формувався під впливом хардкор-панку, важкого металу, інді-року. Гранджу притаманне перевантажене звучання електрогітар, постійні зміни музичної динаміки, а також надривний вокал або вокал із характерним розтягуванням слів.

Pearl Jam – американський рок-гурт з Сітла, заснований 1990 року. Один з найпопулярніших музичних гуртів стилю грандж, до яких також належать Alice in Chains, Soundgarden, Nirvana.

Ремоунз – американський рок-гурт, утворений 1974 року в Нью-Йорку. Одним з перших почав грати панк-рок. Знаменитий знак гурту – перероблений герб США, на краях якого виписані колом імена музикантів. Автор лого – художник Артуро Веґо.

«Таємний сад» (*англ.* The Secret Garden) – дитячий роман з елементами фентезі та надприродної фантастики англійсько-американської письменниці Френсіс Годгсон Бернет. Публікувався частинами з осені 1910 р.; вперше виданий однією книгою 1911 р.

Відеоконтроль-Рубіж – апаратно-програмний комплекс цілодобового контролю стану дорожнього руху на вулицях населених пунктів та міжміських магістралях. Призначений для відеоспостереження, відеофіксації, автоматичного аналізу транспортного потоку та розпізнавання державних номерних знаків автомобілів у реальному часі, а також для збереження отриманої інформації у власній базі даних та пошуку розпізнаного номера у підключених до системи реєстрах.

Мається на увазі Юридичний Інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в Івано-Франківську.

Івано-Франківська міська клінічна лікарня № 1, що на вулиці Матейка.

115 стаття Кримінального Кодексу України (умисне вбивство).
Карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.